

ประมวลศึกษาพิเศษ

ภาค ๑

ตอนที่ ๑ ประมวลการล่อนชั้นประถมศึกษา

ของ

กระทรวงธรรมการ

พ. ศ. ๒๔๘๐

พิมพ์ครั้งแรก ๑๒,๐๐๐ ฉบับ

พิมพ์ที่โรงเรือนช่างพิมพ์ วัดสังเวช

ปากคลองบางลำพูบน พระนคร

ประมวลศึกษาพิเศษ

ภาค ๑

ตอนที่ ๑ ประมวลการสอบชั้นประถมศึกษา

ของ

กระทรวงธรรมการ

พ. ศ. ๒๔๘๐

พิมพ์ครั้งแรก ๑๒,๐๐๐ ฉบับ

พิมพ์ที่โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช

ปากคลองบางลำพูบน พระนคร

ประมวลศึกษาพิเศษภาค ๑

ตอนที่ ๑ ประมวลการสอนชั้นประถมศึกษา

กระทรวงธรรมการได้พิจารณา เห็น เป็นการสมควรที่จะได้กำหนด
ประมวลการสอนชั้นประถมศึกษา เพื่อโรงเรียนต่าง ๆ จะได้จัดการให้การ
ศึกษาแก่นักเรียน ตามแผนการศึกษาชาติและหลักสูตรชั้นประถมศึกษา
ดังได้กำหนดไว้ข้างท้าย

ประมวลการสอนชั้นประถมศึกษา ครูจึงต้องจัดการให้การศึกษา
แก่นักเรียนในชั้นหนึ่ง ๆ ให้ได้รับความรู้เต็มตามประมวลการสอนที่ได้
กำหนดไว้สำหรับชั้นนั้น ๆ และเจ้าหน้าที่จัดการศึกษาตลอดจนอาจารย์ใหญ่
หรือครูใหญ่ จึงต้องควบคุมดูแลให้ปฏิบัติตามประมวลการสอนทุกประการ
ประกาศมาณวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐

สัคนาวิทศึกษากร

สังราชการแทนรัฐมนตรี

แก้คำผิดในประมวลศึกษาพิเศษ

(แก้ก่อนแล้วจึงใช้)

หน้า	บรรทัด	คำว่า	แก้เป็น
๔	๑๑	ช	ช
๖	กัน	ประณมชก ๒	ชันประณมชก ๒
๑๑	๑๒	ให้มิ	ให้มิ
๑๔	กัน	ประณมชก ๔	ชันประณมชก ๔
๒๑	กัน	ทรมาร	ทรมาน
๒๒	๑๔	แม่แท้ของบิดา	แม่แท้ของชชชบิดา
๒๖	ลัดท้าย	เห็นใจ	ทักชอก
๓๕	๑๔	ไ้	ไว้
๓๘	๑๒	พท	พท
๕๕	๑๓	่า	ว่า
๕๕	๑๗	ไซ	ไซ
๗๕	๕	กณ	กณ
๘๔	๑๓	ปลก	ปลุก
๑๓๒	๑	ลกไซ	ลูกไซ
๑๓๒	๔	ลกไม	ลูกไม

บัญชีเรื่อง

วิชา

หน้า

หน้าทพดเมืองและศีลธรรม

ประถมข ท ๑

๑

„ ๒

๖

„ ๓

๑๑

„ ๔

๑๔

ภาษาไทย

อ่าน

ประถมข ท ๑

๓๑

„ ๒

๓๒

„ ๓

๓๔

„ ๔

๓๗

คัด

ประถมข ท ๑

๔๑

„ ๒

๔๒

„ ๓

๔๓

„ ๔

๔๔

วิชา

หน้า

เขียน

ประณมขท ๑

๔๕

" ๒

๔๖

" ๓

๔๗

" ๔

๔๘

แต่ง

ประณมขท ๑

๕๑

" ๒

๕๓

" ๓

๕๔

" ๔

๕๖

จดหมาย

ประณมขท ๓

๕๙

" ๔

๖๑

เลขคณิต

ประณมขท ๑

๖๔

" ๒

๖๗

" ๓

๗๑

" ๔

๗๔

วิชา		หน้า
วิทยาการ		
ประณมขท	๑	๗๗
„	๒	๘๐
„	๓	๘๕
„	๔	๘๖
ความรู้เรื่องเมืองไทย		
ประณมขท	๑	๑๐๑
„	๒	๑๐๓
„	๓	๑๐๗
„	๔	๑๑๐
วาทเขียน		
ประณมขท	๑	๑๑๗
„	๒	๑๑๘
„	๓	๑๒๐
„	๔	๑๒๓
การผสม		
ประณมขท	๑ (ชายและหญิง)	๑๒๖
„	๒ (ชายและหญิง)	๑๒๖

วิชา

หน้า

ประเพณีที่ ๓ (ชาย)

๑๒๗

„ ๓ (หญิง)

๑๒๘

„ ๔ (ชาย)

๑๓๐

„ ๔ (หญิง)

๑๓๑

ขบวช

ประเพณีที่ ๑

๑๓๓

„ ๒

๑๓๕

„ ๓

๑๓๖

„ ๔

๑๓๘

ศุขศึกษา

ประเพณีที่ ๑

๑๔๒

„ ๒

๑๔๖

„ ๓

๑๕๐

„ ๔

๑๕๖

พดศึกษา

ประเพณีที่ ๑

๑๖๑

„ ๒

๑๖๒

วิชา		หน้า
	ประถมปีที่ ๓	๑๖๔
	" ๔	๑๖๕
วิชาลูกเสือ		
	ประถมปีที่ ๓ (ลูกเสือเสนา)	๑๖๗
	" ๓ (ลูกเสือสมุทรรเสนา)	๑๗๐
	" ๔ (ลูกเสือเสนา)	๑๗๓
	" ๔ (ลูกเสือสมุทรรเสนา)	๑๗๖
อนุสฎาภาษาต		/
	ประถมปีที่ ๓-๔	๑๘๐
บัญชีหนังสือ		๑๘๕

ประมวลการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง และศีลธรรม

ชั้นประถมศึกษา ๑

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

มรรยาท

๑. ให้รู้จักการเคารพ และปฏิบัติให้เคารพบิดามารดา ญาติ ครู
ผู้ใหญ่ ไม่อาละแอในที่สูง
๒. เมื่อเข้าไปในสถานที่เคารพ เช่น ที่ทำการ หรือสถานที่
สักการบูชา ควรต้องเบี่ยงหลีก ถ้าสวมรองเท้าแตะก็
ต้องถอด
๓. สักการะให้เด็กรู้จักใช้กริยาเมื่อส่งของให้ผู้ใหญ่ หรือรับของ
จากผู้ใหญ่
๔. ให้รู้จักกริยาเมื่ออยู่ต่อหน้าแขก คือ ไม่พลุกพล่านในที่ที่แขก
นั่งอยู่

๕. การเล่นเกมหรือหยอกเย้ากันทำหน้าซนไม่ใช่สิ่งอันพึงประพฤติ
๖. เมื่อเวลาพักเขกมาและกลับ ไม่ยืนขวางทางหรือขวางบันได
๗. ให้รู้ว่า เมื่อเวลารับประทานอาหาร ไม่ควรเก็บอาหารทิ้ง ไม่แรมและแรม หรือไอใส่หน้าผู้อื่น หรือไอใส่โต๊ะอาหาร เวลาไอหรือแรม, แรม ต้องหันหน้าไปทางอื่น ไม่จากเคสยม ไม่กล่าวถึงสิ่งสกปรก เมื่อรับประทานอาหารไม่ละอะทะรุ่มมาม
๘. ให้รู้จักเกรงใจผู้อื่น เช่นไม่ทำเสียงดังในเวลาร่วมฟัง หรือในห้องอ่านหนังสือ
๙. ไม่ดื่มสิ่งของที่มีพิษ
๑๐. ไม่หยิบยืมของผู้อื่นมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต
๑๑. ไม่เขาะเขยตักน้ำ หรือตักอาหาร
๑๒. ไม่หัวเราะเขาะตลกกลั่นให้เขาอาย
๑๓. ไม่เดินกึ่งทางบนเวียนชดู่
๑๔. การเล่นเกมมีหัวหน้าควบคุม หรือเล่นโดยลำพังต้องเล่นให้เป็นปกติธรรมดา ทั้งการเล่นและเล่นตามระเบียบข้อบังคับ และต้องเคารพต่อผู้ควบคุมด้วย

ความซื่อสัตย์

๑. ให้พิจารณาเสมอ ว่าโดยของการพูดไม่จริงให้เห็นแก่นซึก
๒. เมื่อมีคนกล่าวให้ยอมรับโดยหน้าตาอันมาน

๓. ชี้ให้เห็นโทษของความทรวัดในการเวียนและการสอยได้
๔. ทรงท้อเวลาและทรงท้อการงาน
๕. รัชวาระกำลังโทแล้ว ต้องทำให้สำเร็จลุล่วงไปและในเวลาอันเร็วพลัน

ความเป็นผู้มีใจดี

๑. ผูกหูกไม่ให้เป็นคนโกรธง่าย
๒. ไม่รังแก
๓. ไม่ยื่นขวางหน้าและยังทำใจ
๔. ไม่ชักนำให้ผู้อื่นประพฤติชั่ว
๕. ไม่ก่อการวิวาท
๖. ไม่ทำลายทรัพย์สินผู้อื่นให้เสียหาย
๗. ให้ความเมตตาการณสัตว์
๘. ไม่ทรมานสัตว์ แม้แต่จะท้องไขเป็นพาหนะก็
๙. พยสัถย์ที่ตกอยู่ในอันตรายให้ช่วยเหลือตามสมควร

การประหยัด

๑. ให้รู้จักรักษาเครื่องใช้และเครื่องนุ่งห่ม
๒. ไม่ใช้เสื่อผ้าและเครื่องประดับที่มีราคา
๓. ชี้ให้เห็นโทษของการเล่นการพนัน

- ๔. ให้รู้จักเก็บหอมรอมริบ
- ๕. ชี้ให้เห็นโทษของการสูญหวัและกินหมาก
- ๖. ไม่ทำลายของที่เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น ทุ่งของลงในคลอง หรือเขียนฉนวนจึก โรงเรียน หรือสถานที่สาธารณะอื่นๆ ให้เประเขิน

ความกล้า

- ๑. ผิดสอนให้กล้าเข้าหาผู้ใหญ่
- ๒. ไม่พกอบอับ
- ๓. กล้าอยู่ในที่มืด
- ๔. ไม่กลัวคำขู่หรือหลอกล เช่น ไม่กลัวผี
- ๕. กล้าในที่อันพึงกลัว สิ่งไรที่เสียหาย หรือเสียเกียรติยศ หรือเป็นการทุจริต แล้วขึ้นตัวลงไป เรียกว่า เป็นความอ่อนแอ ขี้ขี้ใจตนเองก็ไม่ได้ ไม่ใช่ความกล้า

ความกตัญญู

- ๑. ให้รู้จักคุณบิดา มารดา ญาติ พี่น้อง และครู
- ๒. ให้รู้จักคุณชาทิยานเมืองและพระมหากษัตริย์
- ๓. ให้เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดาและครู และรู้จักประพฤติตนตามผู้ใหญ่ในสิ่งที่จะเป็นการเชิดชู เกียรติคุณ และเกียรติยศของตน

๕. ช่วยศึกษามารกาหรือผู้ปกครองทำการที่บ้าน

ความอดสาหัส

๑. ให้มีความอดสาหัสในการทำงาน ไม่ที่อดอย่ต่อสิ่งที่ยาก
๒. ทำสิ่งใดก็ตั้งใจทำให้สำเร็จลงต่อไป ไม่เลิกวันประกันพรุ่ง
๓. รู้จักค่าของเวลาและการทำงาน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตามสมควร

ภาคปฏิบัติสำหรับครู

ควรศึกษาในเรื่องความสะอาด การเคารพ มรรยาท การพูด การเดิน การรับประทาน ความสามัคคี ความกล้าหาญ ความกตัญญูระเบียบวินัยของโรงเรียน เกียรติคุณ ตรวจความสะอาดทุกเช้า

เข้าแถว ชักธงชาติ ทำความเคารพธงชาติ และร้องเพลงชาติทุกเช้า ตรวจตราให้มีการบ้านพอสมควรสำหรับนักเรียนเล็ก ๆ เช่นนี้

หมายเหตุ

จะใช้แบบสอนมรรยาท สำหรับประถมปีที่ ๑ ของกระทรวงธรรมการ (พระยาวิเทศดุณกุล เรียบเรียง) หรือเล่มอื่นๆ ที่พอจะเทียบกันได้ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน ก็ได้

การสอนมรรยาทคือการของจริง ดังนั้นเมื่อครูไปพบข้อบกพร่องในด้านใดด้านหนึ่ง จะเป็นนักเรียนทำหรือผู้ใดทำก็ทำ ควรจะเอามาสั่งสอนในบทเรียนนั้นด้วย

ประณมบท ๒ -

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

มรรยาท

๑. ผู้หลักให้รู้จักมรรยาทของการสนทนาได้ด้อย
๒. ผู้หลักให้เข้าใจการต้อนรับแขก
๓. ให้รู้จักเคารพนบ้นด้วยผู้ใหญ่
๔. ไม่แสดงกิริยาเย่อหยิ่งของห้องต่อเพื่อน
๕. ไม่ยืนหรือนั่งกักทางที่คนอื่นผ่านไปมา
๖. ไม่แอบฟังความซึ่งผู้อื่นพูดกันอยู่
๗. ไม่สอดแทรกในสิ่งที่ไม่ใช่ธุระของตน
๘. ไม่ละสายละดวงก่เหตุสงสัยผู้อื่นกำลังเขียนหรืออ่านอยู่ ไม่
ลักลอบหมายของผู้อื่น
๙. ให้รู้ว่าไม่ควรถือเอาของกลางจนเกินส่วนที่ตนจะพึงได้ เช่น
เกินกักกลางถนน
๑๐. ไม่หาความสุขกับผู้อื่นที่อ่อนกว่า เช่น เด็กหรือผู้หญิง
๑๑. ให้รู้จักใช้วาจาขอขมา เมื่อผู้อื่นได้ช่วยเหลือตน
๑๒. ไม่ผ่านหน้าหรือของคำผู้อื่น

๑๓. ไม่เกินเสียสละกระทบบุคคล
๑๔. ให้รู้ว่าไม่ควรเสี่ยงต้องในเวลา ประชุมฟัง หรือในที่ ทำการ
หรือในห้องอ่านหนังสือ ซึ่งผู้อื่นเขากำลังจะอ่านหนังสือ ทำ
ให้เขาเสียผลของเขาไป เป็นการเสียเกียรติ
๑๕. ไม่สกปรกมมามในการบริโภคน
๑๖. ไม่ยืนหรือเดินกีดกลางถนน
๑๗. ให้รู้จักเก็บและรักษาของทั้งที่งานและที่ โรงเรียน
๑๘. ให้เข้าใจความหมายแห่งการเล่น
๑๙. เมื่อเล่นการเล่นอย่างใดๆ ให้รู้จักแพ้ชนะ เช่น แพ้ยอม
ไม่ว่ากระทบเปรียบหรือ หรือชนะยอมไม่หยามหน้าหน้ากัน
ต้องรักเกียรติยศ และความยุติธรรมมากกว่าที่จะเอาชนะกัน
๒๐. ให้เล่นตามระเบียบข้อบังคับ ย่อมไม่เล่นด้วยการเอาเปรียบ
๒๑. รู้จักเคารพต่อผู้ที่ตนยอมให้เป็นผู้ตัดสิน

กวดขันข้อสุดท้าย

๑. ไม่ให้พูดจาและหลอกลวง
๒. ให้รักษาศาสนา
๓. ให้ตรงต่อเวลา
๔. ให้กล้าสารภาพความผิด
๕. ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน

๖. ไม่เป็นคนชอบกินเค็มกินเลี่ยน
๗. ไม่ปลอมลายมือของผู้อื่น
๘. เก็บของตกไว้ที่ของกินให้แก่เจ้าของ

ความเป็นผู้มีใจดี

๑. ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น
๒. ให้รู้จักกรุณาสัตว์ แม้แต่จะทิ้งไข่ เป็นพาหนะก็ดี
๓. ให้พยายามช่วยสัตว์ ที่ได้รับอันตรายหรือลำบาก
๔. ให้รู้จักความสวยงามของต้นไม้และสัตว์ และอย่าทำลายเสีย
๕. ไม่ทำลายของที่เป็นสาธารณะประโยชน์และช่วยกันรักษาไว้

การประหยัด

๑. ให้รู้ว่าเมื่อมาโรงเรียนไม่ควรใช้เครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับที่มีราคา
๒. ไม่ใช้เครื่องนุ่งห่มใหม่ ๆ อยู่กับบ้าน แต่ต้องซักให้สะอาดเสมอ ไม่ใช้ใ้ห่มห่มสกปรก
๓. ให้รู้จักซ่อมแซมของเก่าจนใช้ ไม่ซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็น
๔. ให้รู้จักเก็บหอมรอมริบ
๕. ให้นิยมซื้อของที่ชาวไทยทำขึ้น
๖. ชี้ให้เห็นโทษของการเล่นการพนัน

ความกล้า

๑. ให้รู้ว่าไม่ควรหนีเอาตัวรอดเมื่อผู้อื่นจะโต้แย้งอันตราย
๒. ให้มีใจศกทนเมื่อเพื่อนเข้าหยอก
๓. ไม่เป็นคนต้นข่าวที่ไม่มีเหตุผล เช่น ข่าวผี ขี้คำ หรือข่าวหลอกลวงของคนทุจริตที่เรียกว่า ฉ้อฉล
๔. ให้แสดงกิริยาของอาาเมื่อจะพูดหรือเข้าหาผู้ใหญ่
๕. มีความศกทนเมื่อเจ็บป่วยหรือทำการไม่สำเร็จ โดย สะกดความกล้า ไม่ให้กลัวความว้ากเข้าไปในทางที่จะนำให้ได้รับความเสียหาย เสียเกียรติยศ เสียความยุติธรรม หรือไปในทางทุจริต อย่างนี้ก็ต้องเรียกว่าความกล้ามากมากกว่า เพราะยังกล้าทนแรงให้ไปในทางที่ไม่ได้

ความกตัญญู

๑. ให้ช่วยบิดามารดาหรือผู้ปกครองทำกิจการที่บ้าน
๒. เต็มใจช่วยกิจการให้โรงเรียน
๓. ให้รู้จักตอบแทนคุณที่ผู้อื่นได้ทำคุณแก่ตน
๔. ให้รู้จักคุณของชาติบ้านเมือง และพร้อมแล้วที่จะทำกิจการทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อประโยชน์แห่งสถานที่ตนอยู่ ตลอดจนประโยชน์ของชาติ แม้แต่ในสิ่งเล็กน้อย

๕. ให้รู้จักกรุณาและเมตตาต่อสัตว์ทุกตน

ความอดสาหัส

๑. ให้มีความอดสาหัสในการงาน ไม่ทอดย้อยต่อสิ่งที่ยาก
๒. ทำสิ่งใดก็ตั้งใจทำให้สำเร็จลงโดยไม่ฉกฉวยประกันพรง
๓. รู้จักค่าของเวลาและการทำงาน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตามสมควร

ภาคปฏิบัติสำหรับครู

ให้ครู กวดขันในเรื่อง วิทยายุทธและ ความประพฤติในเวลาเรียน เล่น วิทยุประทาน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ให้ครูเป็นแนวช่วยกันตรวจตราในเวลาอื่นๆ นอกห้องเรียน

ให้ครูช่วยกันกวดขันความสะอาด ทั่วโรงเรียนเวลา มีการเข้าแถว ตรวจตราความสะอาดและอนามัยทุกเช้า

ให้ครู กวดขัน ระเบียบ วินัย ความอดทนอดทน การเคารพ การเสียสละ ความซื่อสัตย์ การประหยัด การรักคุณความดี ความงาม และเกียรติยศของตนและหมู่คณะ

เข้าแถว สักยอชาติ ทำความเคารพธงชาติ และร้องเพลงชาติทุกเช้า ก่อนเข้าห้องเรียน

กวดขันในเรื่อง การบ้าน ของ นักเรียนให้มีเสมอ และ พอสวยกับนักเรียนในวัยนี้

หมายเหตุ

จะใช้แบบสอนบรรยายสำหรับประถมปีที่ ๓ ของกระทรวง
 ธรรมการ (พระยาวชิรธรราชกุล เรียบเรียง) หรือเล่มอื่นที่พอเทียบกันได้
 ซึ่งกระทรวงธรรมการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ชั้นประถมปีที่ ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

มรรยาท

ความประพฤติที่บ้าน

๑. ผูกหมวกก่อนรับแขก
๒. ผูกหมวกเคารพ
๓. ให้รู้จักโอภาयरาศี
๔. ให้ความละอายคล่องตัว
๕. ให้เป็นคนมีระเบียบ
๖. ให้รู้จักใช้กิริยาวาจาเมื่อให้ของและรับของแก่กัน

ความประพฤติในเวลารับประทานอาหาร

๗. ให้รู้ว่าการบริโภคอาหารต้องไม่ละและเพอะมมาม
๘. ไม่ขวนขวายอดมจากถ้วยเสียงอันดังและให้เปื้อนเปรี้ยว
๙. ไม่ล่วงล้ำหอบของบริโภคผ่านหน้าผู้อื่น
๑๐. ไม่เอาของใช้เฉพาะตัวในการบริโภคของผู้อื่นมาใช้ เช่น ไม่
 ให้นำในถ้วยของผู้อื่น

๑๑. ไม่ทำเพิกเฉยที่จะหยิบยื่นสิ่งของบริ โภคให้แก่ผู้ อื่น
๑๒. ไม่เล่าเรื่องที่หยาบคายหรือเศร้าโศกหรือกล่าวถึงสิ่งสกปรก
โสโครก

ความประพฤติที่โรงเรียน

๑๓. ให้ประพฤติตามข้อบังคับของ โรงเรียน
๑๔. แนะนำให้ ช่วยทำการของ โรงเรียน
๑๕. ไม่ล้อเลียนนักเรียนที่ ไรหรือพิการ
๑๖. ไม่ทำให้ เครื่องใช้และสถานที่ของ โรงเรียนชำรุดหักพัง

ความประพฤติในที่ประชุมชน

๑๗. ให้รู้ ว่าการเดินบนหญ้าตามถนน หรืออื่นจวนข้างใดไม่ควร
ประพฤติ
๑๘. ไม่เดินผ่านหน้าหรือของผู้อื่น
๑๙. หลีกทางให้คนแก่หรือ ผู้หญิงหรือ คนทำงานหนัก
๒๐. บอกหรือนำทางแก่ผู้ ไม่รู้จักทาง
๒๑. ไม่ส่งเสียงร้องหรือ เกินดังเท่าในที่ประชุม

การงาน

๑. ให้เข้าใจว่าการทำงานก็เพื่อความจำเป็นของ ตนเอง แต่ไม่ใช่
สักแต่ว่าจะเป็นประโยชน์แก่ตนถ้ายกเว้นละมันก็ถึงศีลธรรมเสีย

๒. ไม่ให้เข้าใจว่าผู้ที่ทำงานอะไรไม่ได้
๓. ไม่เป็นคนหยิ่งโหยง การงานที่ไม่ทุเรศ แม้มักวาทเรียน เท
กระโดน ก็ทำได้ ยิ่งนักเรียนได้ลงมือทำงานจริง ๆ เช่น
รับจ้างทำงานในเวลาว่างยิ่งดี
๔. เมื่อเวลาทำการงานต้องตั้งใจทำจริง ๆ ไม่ทอดธุระต่อการที่ยาก
- ๕.ให้อ่านหนังสือแสดงผลของการทำงานที่บุคคลได้ทำสำเร็จมาแล้ว

การเล่น

๑. ให้รู้ว่าการเล่นมีประโยชน์อย่างไร
๒. ให้รู้ระเบียบข้อบังคับของการเล่นทุกอย่าง
๓. ให้เล่นด้วยความตั้งใจและเล่นอย่างไหนก็ได้ที่หา ไม่หวังเอาแต่
ชนะอย่างเดียว ไม่แพ้ไม่ว่าเปรียบเปรย และชนะก็ไม่ตอ
หน้าคนด้วยกัน ตบชแพ้หรือชนะกันด้วยเกียรติยศและความ
ซื่อสัตย์
๔. การเล่นต้องมีผู้ชำนาญควบคุม

ความเป็นผู้มีใจดี

๑. จะทำอะไร ต้องคำนึงถึงความเสียประโยชน์และความเสียหาย
ของผู้อื่น คำนึงถึงอกเขาอย่ามองแต่ใจตนคนเดียว
๒. ไม่หัวเราะเยาะคนพิการหรือผู้ได้รับเคราะห์

๓. เก็บของตกไว้ให้ส่งคืนแก่เจ้าของ หรือนำมาไว้ที่ครัวหรือผู้ใหญ่
รักษาเงินแก่เจ้าของเสีย
๔. ไม่แสดงกิริยาอาการหลอกล่อน และไม่คุยแกล้งคนจนวาทะหรือ
อภินิหารของตนเป็น ทราบาญ ถึงแม้ว่าจะมีถ้อยคำเพียงน้อยเสียด
๕. ไม่อวดาเพื่อน
๖. ไม่พยายามปกป้องร้าย
๗. ไม่เชื่อกันยอ
๘. ชักนํ้ากินไปแต่ในทางที่ดี ทะพวงละแวกเก็บรักษา
๙. ให้เห็นแก่สาธารณประโยชน์ เมื่อเห็นคนทำลายสาธารณประ
โยชน์ เช่น ทำลายโบราณวัตถุหรือทำลายทางรถไฟ สาย
โทรเลข ฯลฯ ถ้าสามารถเข้าชักชวน และชี้แจงแก่เจ้า
หน้าที่

ความซื่อสัตย์

๑. ไม่ให้พดก
๒. ให้รักษากฎสัญญา
๓. ไม่ฉ้อฉลของผู้อื่นมาเป็นของตน
๔. ไม่ยืมให้ผู้อื่นลักทรัพย์
๕. ให้รู้จักโทษของการปลอมลายมือ แม้จะลงชื่อแทนคนอื่นก็
ต้องลงชื่อของตนเอง และบอกว่าแทนเขา

๖. ไม่รู้จักชื่อของโจ

๗. ให้รู้จักภัยคุกคามลับของผู้อื่น ในทางที่ซ่อน ไม่ประจักษ์เขา หรือแกล้งทำให้เขาได้รับความอับอายต่อหน้าประชาชน แต่ในท้ายที่สุดไม่หมายความว่าให้รู้เห็นเป็นใจด้วยผู้ประพฤติผิด

การประหยัด

๑. ให้รู้จักรักษายานเรือนเครื่องใช้และเครื่องแต่งตัวให้ถาวร
๒. ให้รู้จักของเก่าทำเป็นของใช้ และนึกถึงแต่เพียงประโยชน์ของของ ไม่นึกถึงความหรูหรา
๓. สอนให้รู้ว่าการสุขุมหรือเกินงามเกินไปไม่เป็นของจำเป็น ถึงสำหรับ นักเวทย์ต้องห้าม หาก เพราะไม่มีประโยชน์แก่ร่างกาย
๔. ให้เห็นโทษอันร้ายแรงของการประนิน
๕. ให้รู้จักเก็บหอมรอมริบ
๖. ให้รู้จักการที่จะปฏิบัติแก่คลังออมสิน ยิ่งได้นำเงินที่หามาได้ ด้วยน้ำพักน้ำแรงฝากคลังออมสินจริง ๆ ด้วยยิ่ง

ความกตัญญู

๑. ให้รู้จักตอบแทนคุณผู้มีคุณ
๒. ให้เลี้ยงดูผู้ที่ได้ใช้เป็นประโยชน์ให้มีความสุข

๓. ให้เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดาและครู และกระทำตามคำแนะนำสั่งสอนของท่าน
๔. ให้รู้จักรักชื่อเสียงและวงศ์ตระกูลของตน
๕. ให้ช่วยทำการงานที่บ้าน
๖. ไม่ถือโกรธผู้มีคุณ
๗. ให้มีความเต็มใจเสียสละแก่รัฐบาล และไม่ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของผู้ปกครองท้องถิ่น

ความประพฤติเบ็ดเตล็ด

๑. เมื่อได้ให้ของแก่ผู้ใด ย่อมไม่หวังจะได้รับตอบแทน และไม่ตีราคาของที่ให้
๒. เมื่อให้ ของแก่ผู้ใดแล้ว ย่อมไม่กล่าวว่าของนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่ตน
๓. ย่อมไม่กล่าวถึงสิ่งตกนได้ทำหรือได้ให้แก่ผู้ใดไปแล้ว
๔. เมื่อได้ตนกำหนดบัญชีใดไว้ ย่อมไม่ฉกฉก
๕. ไม่อ่านเทศมหายของผู้อื่นแม้แต่จะมีโอกาสอ่านได้
๖. ไม่เบียดเบียนเทศมหายของผู้อื่นออกอ่าน ไม่อวดรู้เรื่องของผู้อื่นที่เขาพยายามจะบอก
๗. ให้ตอบคำถามของผู้อื่นด้วยถ้อยคำอันดี

หน้าทพลเมือง

ให้รู้จักหน้าที่ที่ระพึงปฏิบัติต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ
รัฐธรรมนูญ

การปกครองท้องถิ่น

ให้รู้จักระเบียบการปกครองอำเภอและจังหวัด และรู้จักหน้าที่ของ
เจ้าหน้าที่ในส่วนนั้น ๆ

วันสำคัญ

ให้รู้จักวันสำคัญต่าง ๆ ของชาติและศาสนา กับหน้าที่อันระพึง
ปฏิบัติต่อวันสำคัญนั้น ๆ เช่นวันเปลี่ยนแปลงการปกครอง วันพระราชทาน
รัฐธรรมนูญชั่วคราว วันฉดลของรัฐธรรมนูญ วันวิสาขบูชา วันเฉลิม
พระชนมพรรษา วันถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้า วันพระสภกมหาจักรี
มาชนบูชา วันเข้าพิธีมพรรษา สารท ทะระสังกรานต์ เป็นต้น

ระบอบรัฐธรรมนูญ

ให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวสยาม ตามขมบัญญัติแห่ง
รัฐธรรมนูญพอควร

ภาคปฏิบัติสำหรับครู

ให้ครูช่วยกันกวดขันนักเรียนและทำตัวให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน
ในเรื่องต่อไปนี้

กวดขันในเรื่องกิริยา มารยาท และความประพฤติ ตลอดทั้งการ
เคารพทั้งนอกและในโรงเรียน ช่วยกันเป็นเวรคอยตรวจตราดูแลในเวลา
หยุดพักและก่อนกลับบ้าน

ให้ครูช่วยกันกวดขันในเรื่องความสะอาด ความเป็นผู้ตรงต่อเวลา
เข้าแถวตรวจความสะอาดทุกเช้า

กวดขันในเรื่องระเบียบ วินัย เกียรติยศ การเสียสละ ความมุกตลกธรรม
หน้าที่และความรับผิดชอบ

ช่วยกันเป็นเวรกวดขันในเวลาเรียน เวลารับประทาน เวลาเล่น (ทั้งนี้ ใน
เวลาเรียนครูทุกคนก็จะต้องได้กวดขันด้วย)

กวดขันในเรื่องความอ่อนน้อมและการเคารพ ในการพูดจา ทั้งนอก
และในโรงเรียน

เข้าแถว ชักธงชาติ ทำความเคารพธงชาติ และร้องเพลงชาติ
ก่อนเข้าห้องเรียนทุกเช้า

กวดขันในเรื่องการบ้านของนักเรียน

ประณามที่ ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

มรรยาท

๑. ให้มีสัมมาคารวต่อกันทั่วไป ความอ่อนน้อม ^{รู้รักเท่าเทียม}
๒. ไม่เย่อหยิ่งจองหอง
๓. ไม่ก่อกองในสังคม
๔. ไม่พละการให้เขาโกรธ
๕. ประพฤติตนให้เป็นเกียรติแก่ตนทั่วไป
๖. เมื่อพบกับผู้ใหญ่ไม่เขามือใส่กระเป๋
๗. เมื่อสวมเสื้อแขนอกของกลดกมให้เรียบร้อย
๘. เมื่อเข้าไปในโรงเรียน โบสถ์ วิหาร หรือในร่มชาวยาศาสนาที่ต่าง ๆ ต้องเบ็ดหมวกเสมอ
๙. ให้รู้จักคุณค่าของความสามัคคี ^{ซึ่งโทษของความไม่สามัคคี}
๑๐. ให้รู้จักปฏิบัติการทำงาน
๑๑. ให้รู้จักเกรงใจผู้อื่น
๑๒. ไม่ชักชวนผู้ที่กำลังทำงานอยู่

๑๓. ไม่ถ่วงเวลาให้ผู้อื่นคอย
๑๔. ไม่แนะนำหรือยอให้ผู้อื่นประพฤติกิเลส
๑๕. ไม่เป็นคนโทโสร้ายฉุนเฉียวโกร่งง่าย
๑๖. ไม่โอ้อวดว่าตนมีความรู้ดีกว่าผู้อื่น ถึงมีคุณวิเศษจริงก็พึงเฉยเสีย
๑๗. ให้รู้จักหลักเลี้ยงคนพาล

ความเป็นผู้มีใจดี

๑. ให้มีความกรุณาต่อผู้ที่ทุกข์ลำบาก
๒. ให้รู้จักสละเพื่อสาธารณประโยชน์
๓. ไม่พยายามป้องกันภัยผู้อื่นหนึ่งผู้ใด
๔. ขกใจต่อผู้วิเศษ
๕. ให้มีความกระตือรือร้นในการที่จะกระทำความดี
๖. ไม่พยายามหยอหยิมเงินหรือสิ่งของของผู้อื่น
๗. ไม่รู้มากเอาเปรียบ
๘. ไม่เป็นผู้ถือทิฐิสูงมานะ
๙. ไม่เป็นผู้ปกปิดหรือล้างผลาญทรัพย์ของผู้อื่น
๑๐. ไม่ทำร้ายผู้อื่นเพื่อประโยชน์ตน
๑๑. ไม่ใช้อบายอย่างโหดร้ายทำร้ายผู้อื่น

๑๒. ไม่ทรมารสัตว์ด้วยอาการต่าง ๆ
๑๓. ให้บำรุงและเลี้ยงสัตว์ให้ได้รับความสุข

ภาระงาน

๑. ให้รู้จักเลือกภาระงานที่ปราศจากโทษ
๒. ขยันอดทนแต่ให้ผู้อื่นช่วยเหลือ ต้องเอาตัวของตัวเองเป็นทัพ
๓. ให้มีมานะชวนช่วยในการงานจนเต็มกำลัง
๔. ไม่ควรให้มีผู้กำกับและว่ากล่าวอยู่เสมอ
๕. ไม่เป็นคนหยิ่งโง่ง
๖. ให้รู้จักเสียกายเวลาและค่าของภาระงาน
๗. ไม่เพิกเฉยต่อสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์แก่ภาระงาน
๘. ให้มีความอดทนต่อความยาก
๙. ให้รู้สึกรู้ว่าทำงานในทางที่ชอบเป็นเกียรติยศ ยิ่งได้ลงมือ
รับจ้างทำงานในเวลาว่างยิ่งดี
๑๐. ให้รู้จักประโยชน์แห่งการร่วมมือและพร้อมเพรียงกันทำงานและ
ความสามัคคี

การประหยัด

๑. ให้รู้จักเสียกายของ และรู้จักถนอมของใช้
๒. ให้รู้จักเก็บรักษา

๓. ให้รู้จักซ่อมแซม
๔. ให้รู้จักใช้ทรัพยากร ในทางที่ควร
๕. ไม่ใช่เครื่องแต่งบ้านเรือนและเครื่องนุ่งห่มเกินความจำเป็น
๖. ให้รู้จักช่วยกันบำรุงสินค้าที่ชาวไทยทำขึ้น
๗. ให้รู้จักโทษของการเล่นการพนัน
๘. ให้รู้จักโทษของการเสพยา และเครื่องทองของเมา
๙. ให้รู้จักค่าของเงิน
๑๐. ให้รู้จักเก็บหอมรอมริบ
๑๑. ให้รู้จักการที่จะปฏิบัติกับคลังออมสิน ยิ่งได้นำเงินที่หาได้ช่วย
นำพำนักแรมฝากคลังออมสิน สำหรับใช้จ่ายใน สิ่งที่เป็น
ประโยชน์ โดยยิ่ง

ความข้อสิบ

๑. ให้รู้ว่าการพ่ายให้โทษแก่ตนเองและผู้อื่นอย่างไร
๒. ให้รู้จักยับยั้งความลับของผู้อื่นในเหตุที่ควร แต่มิได้หมายความว่าให้รู้เห็นเป็นใจด้วยผู้ประพฤติผิด
๓. ไม่ทำการแต่ก่อหนี้
๔. ทำตนให้เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น
๕. ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน แม้แต่ของมีค่ามรดก
๖. ไม่เอาความเท็จเพื่อยกเอาให้ผู้อื่นตกใจ

๗. ไม่ใช่อุบายฉ้อโกง
๘. ไม่เป็นคนสับปลั๊กผลประโยชน์
๙. ไม่ชิงกันคนมีความผิด
๑๐. ให้ความเคารพศรัทธากระเป๋ยงยังคัย

ความประพฤติเบ็ดเตล็ด

๑. ให้รู้จักคบเพื่อนที่ดี
๒. ให้รู้จักวิธีที่จะคบเพื่อนได้ดี
๓. ไม่รับสัญญาแก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยพลการ ๖ เมื่อรู้ว่าตนจะทำได้
ไม่สำเร็จ
๔. เมื่อรับสัญญาว่าจะทำการ ให้แก่ผู้ใดโดยมิได้คิดหรือเพิกเฉยเสีย
๕. การเล่นเกมอย่างอื่นอย่างหนึ่งจะเล่นด้วยวิธีแพ้แล้ว ก็ต้องรัก
เกียรติยศและความยุติธรรมมากกว่าที่จะเอาชนะกัน
๖. ให้รู้จักหลีกเลี่ยงอันตราย ไม่กลัวสิ่งที่ไม่เป็นเหตุผล
๗. ผู้ที่รับอันตรายจากเรา หรือเนืองด้วยเหตุใดก็ตาม ก็ต้องพยายาม
ช่วยเหลือ
๘. ให้อยู่ในคำสั่งสอนของบิดามารดาครูอาจารย์
๙. ให้แสดงกตัญญู ต่อชาติ บ้าน เมือง บิดามารดา และพระ
มหากษัตริย์
๑๐. ให้รู้จักดำรงวงศ์ตระกูล

หน้าที่ของพลเมือง

ให้รู้จักชนยธรรมนิยมประเพณีของไทยที่ดี ซึ่งใช้และถือกันอยู่ในท้อง
ถนที่โรงเรียนหรืออำเภอหรือจังหวัดคงอยู่

ให้รู้จักหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกษัตริย์ พระราชชนนี ชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ

การปกครองท้องถิ่น

ให้รู้จักระเบียบการปกครองท้องถิ่นส่วนภูมิภาคและเทศบาล ตลอดจน
หน้าที่ของเจ้าหน้าทีในการนั้น ๆ ถ้ามีโอกาสให้นำนักเรียนไปคุ้นและฟังการ
ประชุมในสภาจังหวัดหรือสภาเทศบาลด้วย

วันสำคัญ

ให้รู้จักวันสำคัญต่าง ๆ ของชาติและศาสนาเกี่ยวกับหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อวัน
สำคัญนั้น ๆ เช่นวันเปลี่ยนแปลงการปกครอง วันพระราชทานรัฐธรรมนูญ
วันฉัตรวันฉลองรัฐธรรมนูญ วันวิสาขบูชา วันเฉลิมพระชนม
พรรษา วันถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้า วันพระรัตนมหาจักรี มาฆบูชา วัน
เข้าพรรษา สารท ทบวงสงกรานต์

ระบอบรัฐธรรมนูญ

ให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม ตามบทบัญญัติแห่งรัฐ
ธรรมนูญเป็นต้นว่าหน้าที่เคารพคอกฎหมาย ยึดกันประเทศชาติ เช่น
การเป็นทหาร และช่วยเหลือราชการเช่นในการเสียภาษีอากรและอื่น ๆ

ภาคปฏิบัติสำหรับครู

ให้ครูช่วยกัน กวดขันนักเรียน และ ทำตัวให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน
ในเรื่องต่อไปนี้

กวดขันในเรื่องกิริยา มารยาท และความประพฤติ ตลอดจนการ
เคารพทั้งนอกและในโรงเรียน ช่วยกันเป็นเวรคอยตรวจตราดูแลในเวลา
หยุดพักและก่อนกลับบ้าน

ให้ครูช่วยกันกวดขันในเรื่องความสะอาด ความเป็นผู้ตรงต่อเวลา
เข้าแถวตรวจความสะอาดทุกเช้า

กวดขันในเรื่องระเบียบ วินัย เกียรติยศ ซื่อสัตย์และคณงาม
ความดีทั้งของตนและของคณะ กวดขันสิ่งละ ความยุติธรรม หน้าที่และ
ความรับผิดชอบ

ช่วยกันเป็นเวรกวดขันในเวลาเรียน เวลารับประทาน เวลาเล่น (ทั้งนี้ ใน
เวลาเรียน ครูทุกคนก็จะต้องได้กวดขันด้วย)

กวดขันในเรื่องความอ่อนน้อมและการเคารพ ในการพุดจา ทั้งนอก
และในโรงเรียน การประหยัค ความกล้าหาญ ความกตัญญู

เข้าแถว ซักธงชาติ ทำความเคารพธงชาติ แลรร้องเพลงชาติ
ก่อนเข้าห้องเรียนทุกเช้า

กวดขันในเรื่องการบ้านของนักเรียน

หมายเหตุ

จะใช้หนังสือธรรมวิद्याเล่ม ๔-๕ ของกระทรวงธรรมการ
หรือหนังสืออื่นประเภทเดียวกัน ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

คำแนะนำในการอบรมศีลธรรมและหน้าที่ของพลเมือง

การอบรมศีลธรรมและบรรยาทั้งมุ่งหวังให้เป็นการปฏิบัติได้จริง และ
แก้ไขข้อบกพร่องที่เห็นเด่นชัดๆ ให้หมดสิ้นไปจริงๆ ทั้งปลูกฝังให้นักเรียน
เป็นผู้รักเกียรติยศ รักชื่อเสียง รักคุณงามความดีมากกว่าที่จะหาความ
สลาวย สิ่งใดที่เห็นว่าเห็นของชั่ว พงศ์กลเลื่องอย่าให้นักเรียนได้เห็นเลย
เป็นอันขาด ควรพูดแต่สิ่งที่ดีกับนักเรียนจะได้คล้อยตาม และรู้สึกภูมิใจ
ที่ได้เป็นคนดีกับเขาคนหนึ่ง ในส่วนนี้ครูควรจะเป็นเยี่ยงอย่างที่ดี และ
กระทำดีเสมอ ให้นักเรียนได้เห็นและอยากเขาอย่าง และชักชวนอย่าง
ที่ทุกคนเห็นในเวลาอัน เพื่อเร้าใจให้นักเรียนอยากจะทำอย่างนี้
การอบรมเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่ครู จะต้องช่วยกันจัดเกลาจนเป็นนิสัย
ขี้นใจแห่งการ อบรม ศีลธรรม และ บรรยาจึงทำ ให้แต่ละชั่วโมง สอน หน้าที่ ของ
พลเมืองและศีลธรรมเท่านั้น ไม่ จะต้องคอยดูแลไปตลอดทุกวิชา ทุกแห่ง
และทุกเวลา เช่นในห้องเรียน ในการรับประทานอาหาร การเล่น และ
เวลาหุบกพักผ่อน เป็นต้น เมื่อได้โอกาสจะทำให้เห็นหรืออธิบายให้ได้
เห็นใจ เห็นจริงเห็นจัง หรือสละเหมาะแก่เรื่องใดเมื่อใด ก็พึงอย่าเพิกเฉย

ละเลยโอกาสเช่นนั้นเสีย และถ้าเห็นนักเรียนกระทำการมีคัมมิชอยในเวลา
เล่น และเวลาวัยประทานอาหาร ก็จงคิดแรงว่ากล่าวและให้ประพฤติกุเสีย
ใหม่ทันทีทั้งนี้ อย่างนี้ถ้าไม่ใช่จากการอะไรของคนเอง เพราะคนไม่ใช่
ครูใหญ่ หรือครูประจำชั้นเสียเช่นนั้นเป็นต้น

พึงทบทวนความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้พร้อม รักษารักคณะและรัก
ชื่อเสียงของคณะ ยอมรับต่อสละความสุขของตนเพื่อคุณงามความดีของคณะ
เพราะฉะนั้นเห็นได้ว่า เราอาจจะเปลี่ยนนักเรียนให้เป็นคนรักดีได้ด้วย
วินัย ความเป็นผู้อยู่ในระเบียบของโรงเรียนและความเป็นผู้ที่เห็นแก่หมู่คณะ
เวลาเล่นก็ยังทำให้รักความยุติธรรม ไม่เขารู้สึกว่าเขาเปรียบชั่งกันและกัน มี
กิริยามรรยาทอันเหมาะสม ใครเห็นเข้าก็นึกดีแล้วและอยากจะทำ
สมาคมด้วยเสมอ ทำให้เพิ่มเกียรติประเพณีของไทยเรา

พึงอบรมศีลธรรมและบรรยาไทยให้ทำในเวลาที่ต้องทำ มากกว่าที่จะ
สอนเป็นคำอธิบายบนกระดานดำ หรือให้ท่องในสมุด การสอนศีลธรรมและ
บรรยาไทยวิธีท่องในสมุดและให้ไปท่องจำมานั้น เป็นสิ่งที่ไม่ควรส่งเสริม
ควรมุ่งหวังที่จะให้นักเรียนทำจริงนบนินตสย และสร้างท่วงท่าอันนุกให้
แก่นักเรียนไว้ด้วย การกระทำอันดีของครู โรงเรียน คณะนักเรียน ชื่อเสียง
เกียรติยศ เพื่อให้ผู้ที่กระทำมีคัมมิชอย เมื่อตกเข้ามาอยู่ในหมู่ที่เขาทำด้วย
กันแล้วทั้งนั้น ก็ระคายแก่ใจ ไม่กล้าที่จะแสดงตัวอย่างออกหน้ามาทำ
การทำโทษนั้น ถ้าไม่จำเป็นแล้ว ไม่ควรที่จะทำโทษนักเรียน ต้องส่งเสริมให้

เข้^๑ออกเข้^๒ไ^๓ในและรู้^๔ลึกเสียดอกเสียด^๕ให้^๖ให้^๗ได้กระทำผิดลงไป และกระทำตนให้เป็น
ท^๘ายหน้าแก่ตนเองและแก่หมู่คณะ ไม่ควรทำโทษจนกระทั่งนักเรียนเห็น
เป็นของขึ้น หรือเห็นเป็นความกล้าหาญไปเหมือนกันว่าใครไม่ให้ผ่านการทำ
โทษมาแล้วก็ไม่ใช้ลูกผู้^๙ชาย หรืออย่าทำให้นักเรียนรู้^{๑๐}ลึกไปเสียว่า การ
ท^{๑๑}คนกระทำก็^{๑๒}โดยกลัวกระ^{๑๓}ทำโทษ เมื่อพ้นหน้าครูไปแล้ว ไม่มีใคร
มาทำโทษก็จะไม่ทำ^{๑๔}อีกต่อไป ต้องอบรมให้กระทำด้วยความรัก^{๑๕}ก^{๑๖}ของ
ตนเองต่างหาก การทำโทษต้องให้^{๑๗}น้อยที่สุดหรือให้^{๑๘}หมดไป และใน
เวลา^{๑๙}ที่ครูไม่โทษ^{๒๐}อย่าเพิ่ง^{๒๑}คิดถึง^{๒๒}การที่จะลงโทษนักเรียน

ถ้าสิ่ง^{๒๓}ที่แ^{๒๔}วกล^{๒๕}ซึม และกลัวอย่าง^{๒๖}ที่นักเรียนเห็น^{๒๗}ยังไม่^{๒๘}ก็ อย่า^{๒๙}เพิ่งไป
โทษนักเรียนเลย ต้อง^{๓๐}แก้ไข^{๓๑}ระเบียบวินัย ด้วย^{๓๒}อย่างอื่น^{๓๓}ที่งานนักเรียนของครู
ของโรงเรียนและความ^{๓๔}เป็นระเบียบวินัย^{๓๕}ของโรงเรียนเสียก่อน แต่อย่า
ทำให้^{๓๖}เป็นการ^{๓๗}ท^{๓๘}รง^{๓๙}นักเรียน^{๔๐}ทำ^{๔๑}ด้วยความ^{๔๒}จำใจไปเสีย การ^{๔๓}ที่จะเป็น
ผู้^{๔๔}อยู่^{๔๕}หน้า^{๔๖}ใจ^{๔๗}ของคน หาก^{๔๘}ใช้^{๔๙}อยู่^{๕๐}ที่^{๕๑}การ^{๕๒}บังคับ^{๕๓}กัน^{๕๔}ภายนอก^{๕๕}ไม่

ในส่วน^{๕๖}หน้า^{๕๗}ที่^{๕๘}ของ^{๕๙}พลเมือง ต้อง^{๖๐}ปลูก^{๖๑}ฝัง^{๖๒}ให้^{๖๓}บังเกิด^{๖๔}ความ^{๖๕}รัก^{๖๖}ชาติ^{๖๗}ชอบ^{๖๘}ภายใน
และ^{๖๙}คอ^{๗๐}หน้า^{๗๑}ที่^{๗๒}ของคน อัน^{๗๓}ระ^{๗๔}ค^{๗๕}อง^{๗๖}รัฐ^{๗๗}จัก^{๗๘}ช่วย^{๗๙}กัน^{๘๐}รัก^{๘๑}และ^{๘๒}ถนอม^{๘๓}ชาติ^{๘๔} กระ^{๘๕}ห^{๘๖}าย^{๘๗}ที่
อย่า^{๘๘}กระ^{๘๙}ให้^{๙๐}ชาติ^{๙๑}บ้าน^{๙๒}เมือง^{๙๓}ของ^{๙๔}คน^{๙๕}ดำเนิน^{๙๖}ไป^{๙๗}โดย^{๙๘}เว^{๙๙}ร^{๑๐๐}ร้อย และ^{๑๐๑}เจริญ^{๑๐๒}ก้าวหน้า
ทัน^{๑๐๓}เทียม^{๑๐๔}อารย^{๑๐๕}ประเทศ^{๑๐๖}ทั้งหลาย โดย^{๑๐๗}ไม่^{๑๐๘}ประ^{๑๐๙}พ^{๑๑๐}ก^{๑๑๑}ติ^{๑๑๒}คน^{๑๑๓}ที่จะ^{๑๑๔}เป็น^{๑๑๕}ผู้^{๑๑๖}ชัก^{๑๑๗}ชวน^{๑๑๘}ก่อ
ความ^{๑๑๙}เร^{๑๒๐}ว^{๑๒๑}ญ^{๑๒๒}ก้าว^{๑๒๓}หน้า^{๑๒๔}นี้ ต้อง^{๑๒๕}พร^{๑๒๖}ก^{๑๒๗}พร^{๑๒๘}อ^{๑๒๙}ม^{๑๓๐}เป็น^{๑๓๑}น้ำ^{๑๓๒}หนึ่ง^{๑๓๓}ใจ^{๑๓๔}เดียวกัน รัก^{๑๓๕}พวก^{๑๓๖}เก^{๑๓๗}ย^{๑๓๘}
กัน รัก^{๑๓๙}แผ่นดิน^{๑๔๐}ที่^{๑๔๑}เรา^{๑๔๒}อยู่^{๑๔๓}กัน และ^{๑๔๔}รัก^{๑๔๕}ท^{๑๔๖}น่วย^{๑๔๗}สำคัญ^{๑๔๘}ของ^{๑๔๙}คน^{๑๕๐}ไทย คือ 'ชาติ'

มาก เป็นการไม่ปล่อยให้ นักเรียนว่างพอที่จะไปแสหาเรื่องอันลึกลับลึอรรคม
ทางบ้านขึ้นได้ เพราะยังเด็กมีหน้าที่และมีความรับผิดชอบที่จะต้องทำบ้าน
ขึ้น แต่คงพิจารณาด้วยว่า การให้การบ้านในวิชาต่าง ๆ นั้นไม่มากนัก
เกินกำลังของนักเรียน จนอาจเป็นการฝึกลำบากของนักเรียนในทางความ
เจริญแห่งสมองและร่างกายได้

ประมวลการสอนภาษาไทย

อ่าน

ชั้นประถมศึกษา ๑

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๕.๓๐ ชั่วโมง

การสอนอ่านในชั้นนี้ จะต้องสอนให้นักเรียนจำอักษรกลาง อักษร
สูง อักษรต่ำ และมาตราต่างๆ พร้อมทั้งวิธีผันทั้งคำเขียนและคำตาย รู้วิธี
อักษรนำและอักษรกล้ำและการผันไปทั่วในคำ ให้เข้าใจความหมาย
ของคำและเรื่อง. ให้้อม (ไม่ใช่จำรสของ) ความสามัญในหนังสืออ่าน
ได้และสามารถเล่าได้ว่าเรื่องที่อ่านนั้น เขาว่าอย่างไร เพื่อเป็นการแสดงว่า
ไม่ใช่อ่านเรื่อย ๆ เยื่อย ๆ ไปเฉย ๆ เท่านั้น แต่เข้าใจความหมายไปในตัวด้วย
ควรใช้หนังสือที่เป็นนิทานหรือที่เกี่ยวกับความรู้รอบตัวอย่างง่าย ๆ ไม่
ยากกว่าหนังสืออ่านสำหรับชั้น และที่กระทรวงธรรมการอนุญาตให้ใช้ใน
โรงเรียนได้ เพื่อให้นักอ่านไปในตัวด้วย

รู้จักวิธีผูกตามจำนวนในหนังสือ เพื่อหัดใช้ได้เองบ้าง

รู้จักการสะกดอย่างง่าย ๆ จะได้จำเอาไว้เขียนได้ด้วย

ท่องจำ

ให้สามารถท่องคำประพันธ์ราว ๒๐ บรรทัด

ชั้นประถมปีที่ ๒

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๕.๐๐ ชั่วโมง

การสอนอ่านในชั้นนี้ มีความมุ่งหมายดังนี้

๑. ให้อ่านเหมือนเสียงพูด คำใดสำคัญต้องออกเสียงให้หนัก
อย่าให้อ่านเร็วเกินไปจนล่น หรืออย่าให้ช้าเกินไปจนอึกยาก
อย่าให้เร็ว ๆ ช้า ๆ หรือตะกุกตะกัก
๒. ให้ลงวรรณยุกต์ให้ถูก
๓. ให้ออกเสียงชัดทุกตัว คลอกลั่น ร.ด.
๔. คำใดหรือความตอนใดเป็นคำพ้องหรือคล้ายคลึง ต้องอธิบาย
หรือสอนให้นักเรียนเข้าใจโดยชักเจนตลอดจนวิธีใช้ คำนั้น ๆ
จะได้้นำเอาไปใช้ได้ รู้จักสังเกตวิธีสะกดตัวไปทั่วใน
ตัว และคำไหนที่เขียนคล้าย ๆ กัน สำเนียงคล้ายกันแต่
ความหมายแตกต่างกันไป ก็ควรระหัดสังเกตไว้ด้วย อย่า
เพิกเฉยเสีย หรือคำใดที่มีความหมายพ้องกัน ก็ควรระหัด
เปรียบเทียบให้ฟังด้วย แต่ต้องใช้คำอธิบายให้ง่ายและสั้น

๕. ทรงไพบ่เป็นรรรยา หรือความประพฤติของใครก็ชั่วอย่างไร
ต้อง ปลุกใจให้นักเรียนเกิด ความ นิยมรักใคร่ คน ประพฤติ
เกลียดชังคนประพฤติชั่ว ชักจูงให้ ถอดรรรยาเหล่านั้นปฏิบัติ
ต่อไป

๖. หักให้รู้จักจิตใจความของหนังสืออ่าน ชั้นแรกเพียงให้รู้
ใจความสั้น ๆ ก่อน ต่อไปจึงขยายให้มากออกไป หัก
เล่าเรื่องทีอ่านมานั้นด้วยปาก แล้วลองเขียนใจความเป็นตัว
หนังสือแก้พอเสาะๆบ้าง

๗. ถ้อยคำสำนวนทรงไพบ่เพราะหรือเหมาะแก่เรื่องอย่างไร แนะนำ
ให้นักเรียนเข้าใจในละใจไว้ ใช้ต่อไป

๘. ให้รู้จักคิดเปรียบเทียบ หาเหตุผลจากคำพูดหรือข้อความใน
หนังสือ เช่น นายเกิดเห็นอุยฮ้าย ก็รู้ว่านายเกิดฮ้วน เป็นต้น

๙. ให้เข้าใจ รู้จักอมความและจำข้อความสำคัญ ที่มีประโยชน์และ
ทควรรู้ในหนังสืออ่านสำหรับชั้นนี้ทุกเล่ม

หนังสืออ่านในชั้นนี้ อาจใช้หนังสืออื่นที่อาจง่ายพอเทียบเคียงกันได้

ซึ่งอนุญาตให้ ใช้ ในโรงเรียนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่
การศึกษาก่อน

๕๕
 จนนครให้นักเรียนได้ อ่านหนังสือไม่น้อยกว่า ๒ เล่ม เลือก
 หนังสือเป็นประโยชน์ ในการอบรมสั่งสอนจรรยา และหนังสือเกี่ยวกับ
 สุขศึกษาหรือความรู้เกี่ยวกับ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น
 และถ้าให้นักเรียนได้ อ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องที่ยังไม่เคยเห็น แต่
 ง่ายกว่าเท่าที่นักเรียนเคยเรียน มาแล้วด้วยยิ่งดี เป็นการฝึกหัดอ่านให้
 คล่อง เช่นครูไปตัดตอนมาจากหนังสือพิมพ์หรือที่ใดที่หนึ่งแล้วลอกมาให้
 นักเรียนอ่าน การฝึกฝนเช่นนี้ควรจะได้ เริ่มในตอนปลายๆ ปี
 ท้องจำ

ให้สามารถท่องบทประพันธ์ ได้ไม่น้อยกว่า ๒๐ บรรทัด

๕๖ ขันประณมิต ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๓.๓๐ ชั่วโมง

การสอนอ่านในชั้นนี้มีความมุ่งหมายดังนี้

๑. ให้อ่านเห็นคนเลี้ยงพูด คำใดสำคัญต้องออกเสียงหนัก ช้า
 ให้อ่าน เร็วเกินไปจนล่น หรือช้าเกินไปจนจำยาก
 ช้าให้เร็วๆ ช้าๆ หรือตะกุกตะกัก
๒. ให้สังเกตตอนให้ถูกต้อง
๓. ให้ออกเสียงชัดทุกคำ ตลอดจน ว.ล.

๔. คำใดที่ควรออกเสียงตัวสระกและไม่ควรออกเสียง หรืออักษร
ที่ไม่มีตัวสระชั้นนี้ จะต้องออกเสียงอย่างมีตัวสระชั้นนี้ ให้สอน
หลักพอเป็นทางสังเกต เช่น “รูปสมบัติ” อ่านว่า “รูปสมบัติ”
เป็นต้น
๕. คำใดหรือความตอนใดเป็นศัพท์ หรือความเคลือบคลุม ต้อง
อธิบายและสอนให้นักเรียนเข้าใจโดยชัดเจน ตลอดจนหักใ้ใช้
บ้าง รู้จักสังเกตวิธีสังเกตการณ์ที่ควรรู้ๆ ที่ได้พบเห็นไปด้วย
ในคำใดไหนที่เขียนคล้ายๆ กัน สำเนียงคล้ายกันแต่มีความ
หมายแตกต่างกันไปก็ควรระมัดระวังสังเกตไว้ด้วยอย่าเพิกเฉยเสีย
หรือคำใดที่มีความหมายพ้องกัน ก็ควรระมัดระวังเปรียบเทียบ
ความและวิธีใช้ด้วย
๖. ควรไหนเป็นจรรยา หรือความประพฤติของใครก็ควรอย่างไร
ต้องปลูกใจให้นักเรียนเกิด ความนิยมรักใคร่ คน ประพฤติดี
เกลียดชังคนประพฤติชั่ว ชักจูงให้ ถอดจรรยาเหล่านั้นปฏิบัติ
ต่อไป
๗. หักให้รู้จักรักใคร่ความของหนังสือที่อ่าน ชื่นแรกเพียงให้ รักใน
ความสั้นๆ ก่อน ต่อไปจึงขยายให้มากออกไป หักเล่าเรื่องที่
อ่านมานานกว่าปากเปล่าเป็นภาษาพูดที่ชวนฟังหลายครั้งเข้าใจได้
แล้วลองเขียนใจความเป็นควหนังสือเล่มพอเลาๆ เพื่อแสดงว่า

เมื่ออ่านแล้วก็เข้าใจและสามารถที่จะนำความเข้าใจนั้นไปบอก
เล่าให้คนอื่นเข้าใจต่อไปได้

๘. ถ้อยคำสั้นวนตรงไหนไพเราะหรือเหมาะแก่เรื่องอย่างไร และ
นำให้นักเรียนเข้าใจและจำไว้ใช้ได้ต่อไป หักพดให้ได้อความ
ชัดเจน เหมาะเจาะ และกะทัดรัดอย่างในหนังสือ ไม่พูด
ภาษาตลาดหรือภาษาท้องถิ่น

๙. ให้รู้จักคิดเปรียบเทียบหาเหตุผลจากข้อความ หรือคำพูดใน
หนังสือ เช่น นายเกิดเกินอุ้ยอ้าย ก็รู้ว่านายเกิดอ่อน
เป็นต้น

๑๐. ให้เข้าใจรู้จักเกี่ยวกับความและว่าข้อความสำคัญ อันนักเรียนควร
จะรู้และทบทวนบ่อย เช่น ในเชิงความรู้รอบตัว มรรยาท
ประพฤติ เป็นต้น

หนังสืออ่านในชั้น อาจใช้หนังสือที่ง่ายพอเทียบเคียงกันได้
ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้ แต่ต้องได้ขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่
การศึกษาก่อน

ชั้นควรให้นักเรียนได้อ่านหนังสือไม่น้อยกว่า ๓ เล่ม เลือก
หนังสือที่เป็นประโยชน์ในการอบรมสั่งสอนธรรม และหนังสือที่เกี่ยวกับ
สังคมศึกษาหรือความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น และ
ถ้าหากให้นักเรียนได้อ่านหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องที่ยังไม่เคยเห็น แต่อย่างง่าย

ให้สามารถท่องเที่ยวประพินธุ ได้ไม่น้อยกว่า ๓๐ บรรทัด

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๓.๓๐ ชั่วโมง

๑. ให้ อ่านเพิ่มเติมเสียงพูด คำใดสำคัญต้องออกเสียงหนัก ขย
อ่านให้เร็วเกินไปจนลง หรืออย่าให้ช้าเกินไปจนยืดยาด
อย่าให้เร็ว ๆ ช้า ๆ หรือตะกุกตะกัก

๓. ให้ช้อกเสียบงชกทุกคำ ตลอดงาน ๖.๓.

๔. คำใดที่ควรออกเสียงตัวสระกนและไม้ควรออกเสียง หรืออักษร
ที่ไม่มีตัวสระชนย์ จะต้องออกเสียงอย่างมีตัวสระชนย์ ให้สอน
หลักพอเป็นทางสังเกต

๕. ถ้าใคร^๕ต้องการ^๖ความ^๗มั่นคง^๘เป็น^๙ศัพท^{๑๐} หรือความ^{๑๑}เกลียด^{๑๒}เกลียด^{๑๓} ต้อง^{๑๔}
อธิบาย^{๑๕}และ^{๑๖}สอน^{๑๗}ให้^{๑๘}นักเรียน^{๑๙}เข้าใจ^{๒๐}โดย^{๒๑}ชัด^{๒๒}เจน^{๒๓} ทดสอบ^{๒๔}ให้^{๒๕}

ดูบ้าง รู้จักสังเกตวิธีสังเกตการณ์ตัวยากๆ ที่โคพบเห็นไปด้วย
ในครัว คำไหนที่เขียนคล้ายๆกัน สำเนียงคล้ายกัน อาจจะปะปน
กันได้ ควรหัดสังเกตให้เห็น และรู้จักความหมายที่มันแตก
ต่างกันไปนั้น หรือคำใดที่มีความหมายพ้องกัน ก็ควร
จะหัดเปรียบเทียบความคลอคลึงวิธีใช้และหัดใช้กันบ้าง

๖. ครัวไหนเป็นจรรยา หรือความประพฤติของใครก็ช่วยอย่างไร
ต้องปลูกใจให้นึกเตือน เลิกความนิยมรักใคร่ คนประพฤติดี
เกลียดชังคนประพฤติชั่ว ชักชวนให้ จิตจรรยาเหล่านั้นปฏิบัติ
ต่อไป

๗. หักให้รู้จักจับใจความของหนังสือที่อ่าน ชั้นแรกเพียงให้จับใจ
ความสั้นๆก่อน คือไปร้องขยายให้มากออกไป หักเล่าเรื่องที่
อ่านมานานด้วยปากเปล่าเป็นภาษาพูดๆจนทั้งหลายจะฟังเข้าใจ
ได้ แล้วลองเขียนใจความเป็นตัวหนังสือแต่พอเล่าๆเพื่อให้
เห็นว่า สิ่งใดที่ตนเข้าใจ แล้วก็ยัง จะสามารถ ทำให้คนอื่นเข้าใจ
ใจตามความเข้าใจของคนต่อไปได้ อีกข้อหนึ่ง หักสังเกตวิธี
พูดของเขา หักพูดให้ ได้ความชัดเจนเหมาะเจาะ และกะทัด
รัดอย่างในหนังสือ ไม่พูดภาษาลากหรือภาษาท้องถิ่น

๘. ถ้อยคำสำนวนร้อยแก้ว หรือบทกลอนที่ไพเราะและที่เยี่ยมเยียน

ฉบับนี้ หักข้อความหมายแล้วอธิบายให้เข้าใจแล้วให้ทองจำไ้
ไม่น้อยกว่า ๒๐ บรรทัด (เท่าที่กระทรวงระไว้กำหนดให้)

๙. ให้รู้จักคิดเปรียบเทียบหาเหตุผลจากคำพูดหรือข้อความใน
หนังสือที่อ่านนั้น

๑๐. ให้เข้าใจรู้จักเก็บความและจำข้อความสำคัญอันพึงมีประโยชน์
ในเชิงพูด ในเชิงความรู้รอบตัวเป็นต้น ในหนังสืออ่าน
สำหรับชั้นนั้นทุกเล่ม

หนังสืออ่านในชั้นนี้ อาจจะใช้หนังสืออ่านที่ยากง่ายพอเทียบเคียงกัน
ได้ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่
ศึกษาก่อน

ชั้นนี้ควรให้นักเรียนได้อ่านหนังสือไม่น้อยกว่า ๔ เล่ม เลือกร
หนังสือที่เกี่ยวกับพัฒนาผลเมือง หนังสือที่ช่วยให้เกิดความรู้สึกวาง
ขวางในการอาชีพที่สำคัญในท้องถิ่น และหนังสือที่ชวนชวนอ่านอย่างง่าย ๆ
สัก ๑ เล่ม

ให้นักเรียนได้เห็นของแปลก ๆ นอกรากคำที่เรียนบ้าง เช่น
อ่านหนังสือพิมพ์ รายชื่อกษัตริย์ รายเดือน ตลอดจนท้องที่ของสมุทปราการ
เล็ก ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกหัดเกี่ยวกับความรู้รอบตัวและรู้จักความ
เป็นไปของโลกที่แวดล้อมตน และเห็นประโยชน์แห่งการอ่านหนังสือ เหล่า

นี้อาจะทำได้นอกเวลาด้วย

หักให้สังเกตวิธีพูด ส่วนวนโวหารอันเป็นตัวอย่างที่ดี เพื่อนำเอาไป
ใช้ในการเขียนเช่นสะกดการันต์และในความเรียง

ท่องจำ

ให้สามารถท่องบทประพันธ์ได้ไม่น้อยกว่า ๒๐ บท

ประมวลการสอบภาษาไทย

คดี

ชั้นประถมศึกษา ๑

อัตราเวลาสอบสัปดาห์ละ ๒.๓๐ ชั่วโมง

ให้หัดเขียนตามแบบคัดลายมือ หรือตามตัวอย่างที่เคยเขียนให้กับ
กรรมการ

ความมุ่งหมายของการสอบคดีในชั้นนี้ ควรให้นักเรียนรู้จักคัดตัว
บรรจงตามตัวอย่าง ตัวเก็บระหว่างบรรทัด หัดเขียนพยัญชนะ สระ
วรรณยุกต์ คำและประโยคความสั้นๆ ง่ายไม่หายาก สอบให้รู้จักส่วน
และเขียนให้รู้ ว่าคงคุ้นเขียนแต่ทางไหนไปทางไหน นักเรียนคนใดเขียน
ไม่งาม ครูต้องเขียนตัวอย่างให้ดู แล้วให้นักเรียนเขียนตาม ให้เขียน
ซ้ำมาเรื่อยๆ กว่าพระตำราญ ก็ให้หัดเขียนเลขไทยตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๐
และเขียนให้ได้เหมาะแก่ตัวพยัญชนะ

ถ้าครูคนใดเขียนพยัญชนะไม่งาม ควรให้นักเรียนคัดตามแบบคัด
ลายมือ แต่ควรมีแบบให้พอแก่จำนวนนักเรียนในชั้น ข้อสำคัญต้องกวาดขึ้น

วิธีเขียนให้มาก เช่น ให้นั่งวางกระดาษ จับดินสอทำให้ถนัด แยะ เห็น
ใครทำผิดน้อย ต้องให้แก้ไขทันที และพยายามให้ใช้ความสังเกตให้มาก
ตามแต่ละใจ เช่น หัวใหญ่ หัวเล็ก หัวเข้า หัวออก ส่วนโตนสั้น
ส่วนโตนยาว เป็นต้น

ขั้นประถมปีที่ ๒

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

ให้หัดเขียนจากหนังสืออ่านหรือจากบทกลอนหรือหัวข้อบรรยายซึ่ง
เป็นความรู้แก่นักเรียน แต่ต้องเขียนสิ่งที่มีความเข้าใจของนักเรียน

ความมุ่งหมายของการสอนในขั้นนี้ ควรให้นักเรียนรู้จัก
ตัวบรรจงขนาดระหว่างบรรทัดๆ แต่ไม่ให้ขนาดเล็กกว่า ๔ มิลลิเมตร
ให้เขียนสระวรรณยุกต์ให้ถูกต้อง แต่ใช้ตัวพยัญชนะที่นักเรียนเขียน
บอกพร้อมให้เขียน ทดสอบให้รู้จักความสะอาด ประณีต และละเอียดละออ

ถ้าครูคนใดเขียนพยัญชนะและวรรณยุกต์ไม่งาม ควรใช้แบบคัด
ลายมือเป็นอุปกรณ์ แต่ควรมีแบบให้พินิจจำนวนนักเรียนในชั้น ซึ่งสำคัญ
คือทบทวนวิธีเขียนให้มาก เช่น ให้นั่งวางกระดาษ จับดินสอทำให้ถนัด
แยะ เห็นใครทำผิดน้อยต้องให้แก้ไขทันที และพยายามให้ใช้ความ

สังเกตให้มากตามแต่ละไค์ เช่น หัวใหญ่ หัวเล็ก หัวเจ้า หัวออก
ส่วนโหนดสั้น ส่วนโหนดยาว เป็นต้น

ขั้นประถมปีที่ ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

ให้หัดเขียนจากหนังสืออ่าน เลือกข้อความที่มจำนวนเลขแปดอยู่บ้าง
หรือเขียนจากข้อความที่เกี่ยวข้องด้วยรรพยา วิทยาศาสตร์ หรือความรู้เกี่ยวกับ
อื่นๆ ซึ่งไม่พ้นความเข้าใจของนักเรียนในชั้น

ความมุ่งหมายของการสอนคือในชั้นนี้ ควรหัดให้นักเรียนหัดเขียน

ตัวอักษรในระหว่างบรรทัดๆ ฝึกหัดให้นักเรียนเขียนตัวเลขให้งาม และวาง
สระ วรรณยุกต์ ให้ถูกต้อง หัดให้เขียนให้สะอาดและให้ถูกต้องตามแบบ
อย่าให้มีผิดหรือตกไค์

ควรควรหาแบบคำกลายมีอักษรมากๆ มาให้นักเรียนหัดเขียน ข้อสำคัญ
ต้องฝึกหัดจนนักเรียนเขียนให้มาก เช่น ให้นั่งวางกระดาษ ขยับขึ้นสอคำให้ถูกแบบ
เห็นใครทำผิดแบบต้องให้แก้ไขทันที และพยายามให้ใช้ความสังเกตให้
มากตามแต่ละไค์ เช่น หัวใหญ่ หัวเล็ก หัวเจ้า หัวออก ส่วนโหนดสั้น
ส่วนโหนดยาว เป็นต้น

ชั้นประถมศึกษา ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

ให้หัดเขียนจากข้อความในหนังสืออ่านสำหรับชั้น หรือเขียนจากข้อความที่เป็นสภานักควรวา ะเป็นโคลง กลอน หรือร้อยแก้วก็ได้ หรือเขียนจากข้อความที่เกี่ยวข้องด้วยบรรยา วิทยาการ หรือความรู้เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ที่เด็กพอจะเข้าใจได้ตลอด

ความมุ่งหมายการสอนคือในชั้นนี้ ควรหัดให้นักเรียนเขียนด้วยปากกาและนำสมุดกนกการดาษด้วย ให้หัดเขียนทั้งด้วยบรรจงขนาดโตพอสมควร และหัดเขียนหัวเทียนบรรจงขนาดหัวหนังสือที่ใช้ในการ กวดขัน การเขียนด้วยพจนานะ และถาวรวาง สวรร วรรณยุกต์ การวางหน้ากระดาษ ให้ถูกต้องในเวลาเขียนคำโคลง กลอน หรือแบบจดหมาย การขึ้นบรรทัดใหม่ หัดให้ทำควมให้แม่นยำเสียก่อนที่จะเขียนลงไป จะได้ไม่มีผิด ดยมา ตก ให้ลบกปรก

ควรควรหาแบบฝึกหัดถาอมือที่งามๆ มาให้นักเรียนฝึกหัดเขียน

ประมวลการสอนภาษาไทย

เขียน

ชั้นประถมศึกษา ๑

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๓.๐๐ ชั่วโมง

ให้เขียนจากหนังสืออ่านสำหรับชั้น ซึ่งนักเรียนได้อ่านได้เรียนมา
แล้ว หรือจากหนังสืออ่านตามคำอย่างง่ายจากหนังสืออ่านสำหรับชั้น หรือ
จากเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่มีข้อความสั้นนักเรียนควรรู้

ควรบอกให้เขียน ให้เขียนเป็นคำหรือประโยคสั้นๆ ให้พอเหมาะ
ที่นักเรียนจะทำได้ ถ้าในเรื่องที่จะให้เขียนนั้นมีความยาก ให้เขียนคำจาก
นั้นให้นักเรียนเขียนจนกระทั่งอ่านได้ แต่ควรเขียนทั้งประโยคแล้วจึงเขียนคำจาก
ขากนั้นให้นักเรียนอ่าน ให้สังเกต ใต้นย่อ และอธิบายวิธีใช้คำนั้นด้วย
เพื่อนักเรียนได้เข้าใจและจำเอาไปใช้ได้จริงๆ ค่อยไป

การตรวจเขียนตามคำบอกนั้น จะให้นักเรียนผลัดกันตรวจกับ
ก็ได้ แต่ครูต้องตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง คำที่เขียนผิดต้องให้เขียนใหม่ให้
ถูกต้องหลายๆ หนทันที อย่าปล่อยค้างไว้จนเกิดลืมนักเรียนเคยเขียนเรื่องอะไรมา

เพื่อให้จำได้ ควรระวังไม่ให้มีการทบทวนในการลอกคัดลอกผู้อื่น ใช้วิธี
 หนึ่งให้นักเรียนรู้จักรักษาเกียรติยศของตน ต้องกวักชวนให้เขียนด้วยอักษร
 ให้ชัดเจนและถูกต้อง และให้นักเรียนรู้จักความสวยงาม ความสะอาด
 และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเขียนลงบนหน้ากระดาษของตน

ก่อนที่จะเขียนสิ่งใดก็ตาม จำต้องให้แน่ใจว่านักเรียนเข้าใจคำและ
 วิพจน์เหล่านั้นหมดแล้วทุกตอน ไม่ใช่เขียนไปอย่างเรื่อยเปื่อยทั้งๆ ที่ไม่รู้
 ว่าคำที่ตนเขียนนั้นหมายความว่าอะไรอย่าง การเขียนในชั้นนี้ควรให้เด็กไป
 เติรมบทเคยอ่านเคยเรียนมาแล้วล่วงหน้ามาเสมอทุกครั้งไปก็ได้ เป็นการ
 ฝึกให้นักเรียนมีงานทำทางบ้าน และฝึกสังเกตด้วยตนเองอย่าง

ชั้นประถมศึกษา ๒๐

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๓๐ ชั่วโมง

ให้เขียนจากหนังสืออ่านสำหรับชั้น ตามลำดับชั้นที่เด็กได้เรียน
 มาแล้ว หรือจากหนังสืออื่นที่มีคำยากง่ายเท่าหนังสืออ่านสำหรับชั้น
 หรือจากเรื่องอื่นที่มีข้อความที่นักเรียนควรรู้

ถ้าเรื่องที่จะให้เขียนเป็นคำที่มีเสียงพ้อง แต่เขียนต่างกัน ให้อธิบาย
 ความหมายให้นักเรียนเข้าใจ ถ้าเป็นคำยากให้แปลคำยากนั้นให้นักเรียน
 เข้าใจด้วย การแปลคำยากนั้นต้องระวังไม่แปลคำสามัญซึ่งเข้าใจกันอยู่แล้ว

แล้ว หรือจากข้อความในหนังสืออื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้ทางบรรยา วิทยา
การ หรือความรู้ เชื่อกันได้กันๆ และมีคำยากง่ายเท่าหนังสืออ่านสำหรับชั้น
ถ้าเรื่องที่ให้เขียนนั้นมีความสำคัญเพียง แต่เขียนต่างกัน หรือมี
คำยาก ครูต้องอธิบายความหมาย หรือแปลคำนั้นๆให้นักเรียนเข้าใจ
อย่าปล่อยให้เด็กเรียนต้องเขียนเรื่อยเปื่อยไปทั้งๆที่ไม่เข้าใจว่าสิ่งที่ตนเขียน
นั้นมีความหมายอย่างไรบ้าง

เวลานี้ครูต้องให้นักเรียนแต่ละคนทำ ข้อารอไว้จนนักเรียนล้มเรื่องเสีย
เวลาชั่วโมงอ่าน หักให้นักเรียน สังเกตคำยากจากตัวสะกด การันต์
คำกล่า และคำคล้ายๆ กันไปด้วยในตัวเสมอ

ครูให้นักเรียนไปเลือกม้วนหนังสือมาจากที่ โตอ่านเรียนกันมาแล้วเขียน
ตอนๆไป ในตอนย่อยๆ ซึ่งเลือกจากตอนนักเรียนยังไม่เคยเห็นมา
ให้ลองเขียนดูบ้างก็ได้

เมื่อจะบอกให้นักเรียนเขียนนั้น ควรอ่านให้ ฟัง ครัง หนึ่ง แล้ว
จึงบอก ๒ ครัง เมื่อจะบอกแล้วไม่ต้องอ่านตาม และควรชวนให้รักษา
ความสะอาดเขียนตัวอักษรให้ ชัดเจนและถูกต้อง

ขั้นประถมปีที่ ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

ให้เขียนจากหนังสืออ่านสำหรับชั้น ที่ โตอ่านหรือเรียนเข้าใจมา

แล้ว หรือจากข้อความในหนังสือซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้ทางบรรพชา วิทยา
การ หรือความรู้ เกี่ยวกับศาสน์ ๆ และมีคำยากง่ายเท่าหนังสืออ่านสำหรับชั้น
ถาเรอทรงให้เขียนนามคำที่มีเสียงพ้อง แต่เขียนต่างกัน หรือมี
คำยาก ครูต้องอธิบายความหมายหรือแปลคำนั้น ๆ ให้เด็กเรียนเข้าใจ อย่า
ให้เขียนกันไปอย่างเรื่อยเปื่อยทั้ง ๆ ที่ไม่เข้าใจ ความหมายว่าคำที่ตนเขียน
นั้นเป็นอย่างไร การจำตัวสระกด การนับ ตัวกล้ำ และคำศัพท์ยาก ๆ
ต้องให้เขียนไปโดยเหตุผล และมีหลัก ไม่ใช่ท่องจำเอาไว้รักหัวสมอง
ที่หลังก็อาจจะเขียนกันยุ่งได้เอง เวลาฝึกต้องช่วยว่าทำไมนักเรียนจึงผิด
นักเรียนไปนั่งลงอะไรเสีย แล้วนำตัวเหล่านั้นมา นักเรียนช่วยกัน นับมา
อธิบายหน้าชั้นให้ฟัง ว่าเขาผิดตรงไหนอย่างไร ให้เห็นแจ่มแจ้ง และเมื่อ
นักเรียนเขียนผิด ต้องรีบให้แก้คำผิดทันที อย่าปล่อยให้มันนักเรียนลืม
เรื่องเดิม

เมื่อจะบอกให้นักเรียนเขียนควรวาดให้ พงศาวดารแล้วจึงบอก ๒ ครั้ง
เมื่อบอกจบแล้วไม่พักอ่านทาน และกวาดขึ้นความสะอาด ความละเอียด
สะอาด ความประณีต ความสวยงาม ลายมือ ไปช่วยให้ยังขึ้นกว่า
ชั้นก่อน ๆ

ในช่วงไม้อ่านหัดให้นักเรียนสังเกตตัวสระกด การนับ ตัวกล้ำ และ
คำคล้าย ๆ กันซึ่งอาจจะปนกันได้ ไปในตัว

กะให้นักเรียนไปเตรียมทำอาหารมาแล้วเป็นคอนๆ ไปนำคตอกเล่ม
 ล้วงหน้ามาทบทวนไป หรือจะหาจากท่อนที่นักเรียนยังไม่เคยเห็นเลย แต่
 ยากง่ายไม่เกินความรู้ของนักเรียนมาลองให้เขียนดูบ้างเป็นครั้งเป็นคราวบ้าง
 ก็ได้

ชั้นที่ให้หาคำกว้างและหาคำที่ใช้ความนึกของตนเองยิ่งขึ้น โดยคร
 นำเอาเรื่องแปลกๆ จากท่อน ซึ่งไม่ยากเกินกำลังของนักเรียนที่ยังไม่เคย
 เห็นและไม่เคยเตรียมมาเลย เช่นจากหน้าหนังสือพิมพ์ แคตของเป็นเรื่อง
 ที่ไม่เคยศีลธรรมมาให้ให้นักเรียนลองเขียนดูบ้างก็ได้ แต่ควรจะให้เริ่มในคอน
 ปลายๆ นี้

ประมวลการสอนภาษาไทย

แต่ง

ชั้นประถมศึกษา ๑

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ทักให้นักเรียนคอยให้ตรงคำถาม พกให้เป็นประโยชน์ และแสดงความคิดความรู้ เป็นคำพกให้ตรงตามความหมาย
๒. ทาของทนนักเรียนพบเห็นหรือใช้อยู่เสมอ ควรให้เป็นสัตว์บางวัตถุบ้าง ต้นไม้บ้าง มาวางให้นักเรียนเห็น ตามถึงรูปร่างสี และทำด้วยอะไร เป็นประโยชน์อย่างไร ทักให้นักเรียนคอยเป็นประโยชน์ให้ได้ความเรียบร้อย
๓. ทาสั่งของหรือคนไม่ หรือสัตว์มาให้นักเรียนดู แล้วให้พรรณาถึงสิ่งนั้นด้วยวาจา (ควรควรแนะหัวข้อให้นักเรียนพรรณาคด้วย)
๔. ทักให้นักเรียนเล่าเรื่องที่รู้มาแล้ว จะเป็นเรื่องนิทาน หรือเรื่องที่ไปเห็นมาจากการไปเที่ยว หรือเรื่องที่เรียนจากบท

เรียนอื่นๆ ก็ได้ ให้รู้จักทั้งพวกทั้งเขียน ต้องให้เป็นประโยชน์
ใช้ประโยชน์อื่นๆ ก่อน แล้วจึงหัดให้เรียงความติดต่อกันได้
ความเรียบร้อยก็

๕. หัดแต่งเรื่องง่าย ๆ จากเรื่องที่รู้มาแล้ว จะเป็นเรื่องนิทานหรือ
เรื่องที่ไปเห็นมาจากการเที่ยวก็ได้
๖. เรื่องที่จะให้นักเรียนหัดแต่งในชั้นนี้ควรให้มีขนาดประมาณ
๘ บรรทัดพิมพ์ หรือราว ๑๐๐ คำ

การเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต้องซักถามถึงสิ่งนั้นด้วยปากเปล่า
และเมื่อสอยสวนจนได้ความชัดเจนและคล่องแคล่วแล้ว จึงส่งให้นักเรียน
เรียบเรียงเรื่องคว้าง เวลาพูด คำใดยากควรเขียนให้ดู ก่อนที่จะให้
นักเรียนเขียน

หลักการสอน ครูควรจะดำเนินการสอนทำนองเดียวกับแบบสอน
เรียงความชั้นประถมปีที่ ๑ ของกระทรวงธรรมการ (เช่น สัมฤทธิวรรณาการ
เรียบเรียง) หรือเล่มอื่นๆ ซึ่งยากง่ายพอเทียบกันได้ ที่อนุญาตให้ใช้
ในโรงเรียนก็ได้

เรื่องนิทานที่จะใช้ให้เด็กหัดแต่งนั้น จะใช้นิทานอีสปหรือเล่มอื่นๆ
ซึ่งยากง่ายพอเทียบกันได้ ที่อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ขั้นประถมศึกษา ๒

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๓.๓๐ ชั่วโมง

๑. ทักให้สันทนาโต้ตอบโดยสมมติให้นักเรียนเขียนตัวในเรียง.
๒. หาลึงของ กันไม้ หรือรูปภาพ มาให้นักเรียนดู ครูดถามว่า
ให้นักเรียนตอบเป็นตอนๆ แล้วช่วยกันเรียบเรียงจนกระทั่ง
ได้เล่าเรื่องสั้นๆ ใจความไม่ซับซ้อน แล้วให้นักเรียนเล่าตาม.
๓. ให้นักเรียนหัดแต่งตามเรื่องสั้นๆ ครูดเล่าให้ฟัง.
๔. กำหนดเรื่องให้นักเรียนไปอ่านที่บ้าน แล้วจำมาแต่งใน
เวลาเรียน.
๕. อ่านเรื่องให้นักเรียนฟังสัก ๒ เทย แล้วให้นักเรียนแต่งตาม
เรื่องนั้น
๖. แต่งเรื่องแบบพรรณนา โดยเอาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้อง
กันมาซักไซ้ไล่เรียงแล้วให้ช่วยกันรวมความเป็นเรื่องขึ้น.
เรื่องที่จะให้นักเรียนแต่งในชั้น ควรให้มีขนาดประมาณ ๑๐ บรรทัด
พิมพ์หรือราว ๑๒๐ คำ ควรอ่านเรื่องให้นักเรียนฟังก่อนแต่ง เมื่ออ่านจบ
แล้วให้นักเรียนรู้จักใจความของเรื่องเป็นตอนๆ เช่น (ก) ข้อเริ่มเรื่อง
(ข) ข้อความค่อยๆ ไป (ค) ข้อส่งท้าย เพื่อให้นักเรียนหัดสังเกตใจความ

ที่สำคัญ ให้นักเรียนลองเล่าเรื่องนั้นให้เพื่อนนักเรียนในชั้นฟังสัก ๑ หรือ ๒ คน แล้วจึงเรียบเรียงให้ข้อความเต็มตามเรื่องทศกัณฐ์ให้ฟัง.

เวลาที่ยกเรื่องขึ้นมาพบนั่น เมื่อเห็น ตรงไหน มีคำยาก ครูเขียนให้ดูบนกระดานดำ.

สอนให้นักเรียนรู้ว่า เมื่อจะแต่งเรื่องใดต้องรู้เสียก่อนว่า จะพูดด้วยเรื่องอะไร เมื่อเข้าใจเรื่องแล้วให้เขียนไปตามนั้น ให้ใช้ถ้อยคำสำนวนของตนเอง ไม่จำเป็นจะต้องใช้ถ้อยคำสำนวนให้ไพเราะไปทั้งหมด หรือไม่ควรส่งเสริมให้จำเรื่องนั้นจนขึ้นใจเป็นสวดมนตร์ ใช้ประโยคสั้นๆ ให้ได้ความก็ดีกว่ายาว

หลักการสอน ครูควรจะกำเนนการสอนทำนองเดียวกัน กับเขียนสอนเรื่องความชันประถมปีที่ ๒ ของกระทรวงธรรมการ (ชั้นสัมฤทธิ์วรรณการเรียบเรียง) หรือเล่มอื่นๆ ที่พอเทียบกันได้ ท่อนญาติให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้.

เรื่องที่ครูใช้สอนนั้น จะใช้ตามข้อสรุปหรือเล่มอื่นๆ ซึ่งยากง่ายพอเทียบกันได้ ท่อนญาติให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้.

ขั้นประถมศึกษา ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๓๐ ชั่วโมง

ให้นักเรียนหัดแต่งจากหัวข้อที่กำหนดให้ จากภาพหรือสิ่งของ และ

จากเรื่องที่ครูอ่านหรือเล่าให้ฟัง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งง่าย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
ความเป็นไปในท้องถิ่นนั้นมาซักถามจนได้ ความ แล้วเรื่องเป็น เรื่องชน
ก๊วยให้รู้จักเกี่ยวกับความสำคัญมาทำเป็นย่อความจาก เรื่อง ที่เรียบเรียงนั้นด้วย
เรื่องที่จะให้นักเรียนแต่งนั้น ควรให้มีขนาดประมาณ ๑๕ บรรทัดพิมพ์
หรือราว ๑๘๐ คำ.

ในการสอนแต่นั้น เรื่องใดควรໃຫ်ใช้สำนวนโวหารที่ ตรงไหนใช้
ถ้อยคำเหมาะ ต้องแนะนำให้นักเรียนรู้จักสังเกตและจำไว้.

แนะนำไม่ให้นักเรียนเขียนข้อความหรือถ้อยคำซ้ำซากวนเวียน เมื่อ
นักเรียนใช้ฝึกต้องแนะนำแก้ไขให้เข้าใจที่ละเอียดละน้อย แนะนำไม่ใ้
นักเรียนใช้ถ้อยคำภาษาคลาไคลพกลิ่นทวนๆ ใดๆ และผิด เช่น รับผิดชอบ
ว่า รับผิดชอบว่า ทั้ง หรือภาษาของตนในการเขียนหนังสือ แนะนำ
ให้นักเรียนรู้จักใช้คำ กบย แก่ แค คอ คำเกี่ยวข้องให้ทราบเหตุหรือผลให้ถูกต้อง
คำที่ใช้กันจนผิดและผิดที่ เช่นคำว่า เพราะว่า หรือ เพราะฉะนั้น แนะนำ
ให้นักเรียนเข้าใจและใช้ให้ถูกต้อง

หลักการสอนนั้น ควรควรดำเนินการสอนทำนองเดียวกันกับแบบสอน
เรื่องความขึ้นประณมยที่ ๓ ของกระทรวงธรรมการ (ขุนสัณดุทวิวรรณการ
เรียบเรียง) หรือเล่มอื่น ๆ ซึ่งยากง่ายพอเทียบกันได้ ที่อนุญาตให้ใช้ใน
โรงเรียนก็ได้

เรื่องที่จะให้นักเรียนหัดแต่งนั้น จะใช้เรื่องจากนิทานสัพทาค หรือ
เล่มอื่น ๆ ที่พอเทียบกันได้ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ชั้นประถมปีที่ ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๓.๓๐ ชั่วโมง

ให้นักเรียนหัดแต่งจากหัวข้อที่กำหนดให้ จากภาพหรือสิ่งของ และ
จากเรื่องที่ครูอ่านหรือเล่าให้ฟัง หรือเรื่องต่าง ๆ ง่าย ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพ
ความเป็นไปในท้องถิ่นนั้นมาจัดตามใจความ แล้วเรียบเรียงความ
เป็นเรื่องขึ้น โดยให้รู้จักเก็บใจความสำคัญ มารวม เป็นย่อความ ขึ้นจาก
เรื่องนั้นด้วย เรื่องที่จะให้นักเรียนแต่งนั้น ควรให้มีขนาดประมาณ ๒๐
บรรทัดพิมพ์หรือราว ๒๔๐ คำ

ในการสอนแต่งนั้น เรื่องใดควรให้นักเรียนใช้จำนวนโวหารก็ ควรให้นัก
ใช้ด้วยคำเหมาะสม ต้องแนะนำให้นักเรียนหัดสังเกตและจำไว้

แนะนำให้นักเรียนเขียนข้อความง่าย ๆ กระทั่งรู้จักตรงไปตรงมา ชัดเจน
ซึ่งคนทั้งปวงได้อ่านแล้วสามารถเข้าใจตามความประสงค์ของตนจะพูดออก
ไปนั้นได้ก็ ไม่ให้เด็กเขียนข้อความซ้ำซากวนเวียน เมื่อนักเรียนใช้
ฝึกต้องแนะนำแก้ไข ให้เขา ใจที่ละเอียดละน้อย แนะนำไม่ให้นักเรียนใช้

ถ้อยคำภาษาหลากหลายที่พกกันห้วน ๆ ละ ๆ และผิด เช่น วิทยุประทาน ว่า วิทยุ
 สทางค์ ว่า กัง หรือภาษาท้องถิ่นที่ไม่ควรนำเขาเข้ามาใช้ในการเรียงความ
 แนะนำให้นักเรียนรู้จักใช้คำ กั๊ว แก่ แก่ ค้อ คำเกี่ยวข้องให้ทราบเหตุหรือผล
 ให้ถูกต้อง คำที่ใช้กันจนเคยและผิด เช่น คำว่า เพราะว่า หรือ เพราะฉะนั้น
 แนะนำให้นักเรียนเข้าใจและใช้ให้ถูกต้อง คำที่มักจะใช้ปะปนกันเสมอ
 ควรชี้แจงให้เข้าใจ กวักขันในตัวละครการันท์ควักล้า ทลอลจนความ
 ประณีตละเอียดละออ สะอาด และสาบมีธวิชัย

หลักการสอน ควรกระทำในการสอนท่านของเดียวกันกับแบบสอน
 • เรียงความชั้นประถมปีที่ ๔ ของกระทรวงธรรมการ (อนุสัญญาหรือวรรณการ
 เรียบเรียง) หรือเล่มอื่น ๆ ซึ่งง่ายพอเทียบกันได้ ที่อนุญาตให้
 ใช้ในโรงเรียนก็ได้

• เรื่องที่ให้นักเรียนหัดแต่งนั้น จะใช้เรื่องจากหนังสืออ่านตามสถานศึกษา
 หรือเล่มอื่นๆ ที่เกี่ยวกับ สังคมชาติ ความรู้รอบตัว ที่พอเทียบกันได้ ซึ่ง
 อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้ ในชั้นควรส่งเสริมให้นักเรียนที่อ่าน
 ด้วยตัวพดตนเองให้มากขึ้น เช่นตั้งห้องสมุดให้อ่านหมุนเวียนกันในชั้นและ
 พยายามชักให้นักเรียนมีความสังเกต เข้าใจและรู้จักหา เหตุผล เขาเองและ
 มีความคิดความเห็นของตนเองบ้าง แต่ไม่ใช่ชนิดที่เกินกำลังความคิดและ

ความเข้าใจของนักเรียนในชั้นนี้ พยายามส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบ ไม่
 ใสแต่เพียงรู้เรื่องตามตำราในห้องเรียน และไม่ควรส่งเสริมให้นักเรียน
 เหยิงความอย่างเช่นที่จำเรื่องโต้อย่างนกแก้วเป็นอันขาด เพียงแต่รวบรว
 รววนอาหารและแบบอย่างของผู้ที่เขียนที่ ๆ ก็พอแล้ว

ประมวลการสอนภาษาไทย

จดหมาย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้รู้ว่าการเขียนจดหมายต้องเขียนด้วยปากเขียนจดหมายเพื่อประสงค์อะไร เขียนจดหมายที่ไหนต้องลงด้วยปากนั้น ถ้าจะให้ส่งจดหมายก่อน นอกราคาด้วยปากเขียนไว้ ต้องบอกที่ส่งจดหมายไว้ในใจความด้วย ถ้าผู้จดหมายไปรษณียบัตรต้องบอกให้ถูกต้อง คอยยกหมอนข้างขวาของซอง
๒. ให้รู้ว่าการเขียน วัน เดือน ปี ไว้ในจดหมาย เพื่อประสงค์อะไร เขียนจดหมายวันไหนต้องลงวันที่ให้ตรงกับวันที่เขียน
๓. ให้เข้าใจ ใช้คำนำของผู้รับจดหมายให้สุภาพและให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคล
๔. ให้เข้าใจเขียนใจความในจดหมายให้ได้ความเต็ม ให้พูดแต่

เท่าเทียมเรื่องพูด คือไม่พูดต่อมกัณมนอกกิจการในเรื่อง และ
ไม่พูดสรรเสริญยกย่องกันเกินความจริง

๕. ให้รู้จักพูดให้สุภาพ และวิพัตให้เหมาะแก่ฐานะของบุคคล
ให้รู้ว่าสิ่งใดไม่ควรพูด และสิ่งใดไม่ควรพูด การเขียน
เทศมายุให้ระลึกถึงศีลธรรมและมรรยาทอันจำเป็นในการพูดด้วย
๖. ให้เข้าใจ เขียนคำลงท้ายให้สุภาพและให้เหมาะแก่ฐานะของ
บุคคล
๗. ให้รู้จักประโยชน์ ในการทำเจ้าของ เทศมายุ ต้อง ลงชื่อ ในท้าย
เทศมายุ

หัวข้อ ในการแต่งจดหมาย

๑. ให้หัดแต่งจดหมายระหว่างตัวกับศิษย์
๒. ให้หัดแต่งจดหมายระหว่างญาติ
๓. ให้หัดแต่งจดหมายระหว่างเพื่อนกับเพื่อน
๔. ให้หัดแต่งจดหมายระหว่างผู้ที่มีเกียรติยศของกัน
๕. ให้รู้จักตอบจดหมายถึงบุคคลที่เข้ามาแล้วข้างบน

หมายเหตุ

จะให้ หัดแต่ง จดหมาย ความแบบฝึกหัด และตัวอย่าง ในหนังสือ

ไม่ควรพูด การเขียนจดหมาย ควรให้ระลึกถึงศีลธรรมและ
มรรยาทอันงามของผู้พูดด้วย

๔. ให้ทบทวนตัวสะกด การันต์ วรรณยุกต์ ความละเอียดของ
ความประณีต ความสวยงามของการวางหน้ากระดาษ
ลายมืออันอ่านง่ายและชัดเจน การลงนามอันทุกคนจะพึงอ่าน
ออก

๕. การสอนข้อความในจดหมาย ควรต้องระวังคอยแก้ไขให้ถูก
ไวยากรณ์อยู่เสมอ แต่ไม่ทำเป็นต้องสอนนักเรียนในเรื่องหลัก
ไวยากรณ์ เมื่อพูดถกถามภาษานิยม และผู้อื่นเข้าใจโดยชัด
แจ้ง ตรงกับความประสงค์ของผู้พูด ไม่ทำให้เข้าใจเป็นอย่าง
อื่นใดแล้วก็เป็นอันพูดถูกไวยากรณ์ไปในตัว

หัวข้อในการแต่งจดหมาย

๖. ให้หัดแต่งจดหมายระหว่างครูกับศิษย์
๗. ให้หัดแต่งจดหมายระหว่างญาติ
๘. ให้หัดแต่งจดหมายระหว่างเพื่อนกับเพื่อน
๙. ให้หัดแต่งจดหมายระหว่างผู้ที่มีกิจธุระเกี่ยวข้องกัน
๑๐. ให้หัดตอบจดหมายถึงบุคคลที่กล่าวมาแล้วข้างบน

หมายเหตุ

จะให้หัดแต่งจดหมายตามแบบฝึกหัดและตัวอย่างในหนังสือ

แบบฝึกหัดและตัวอย่างจดหมายสำหรับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งกระทรวง
ธรรมการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

แบบฝึกหัดและตัวอย่างจดหมายนั้น ถ้ายกโตม่อเป็นชาย เมื่อ
จะใช้สอนหญิง ก็ให้แกเป็นช่อหญิง ถ้ายกโตม่อเป็นหญิง เมื่อจะใช้สอน
ชาย ก็ให้แกเป็นช่อชาย ส่วนคำแปลที่อยู่ในแบบฝึกหัดก็ต้องแก้ไขให้เหมาะ
แก่ท้องถิ่นและใกล้เคียงความเป็นจริง.

ประมวลการสอนเลขคณิต

ชั้นประถมปีที่ ๑

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๓.๐๐ ชั่วโมง

๑. หักสิ่งเกิด ใหญ่เล็ก สูงต่ำ ใกล้ไกล นานสั้น หนาบาง ฯลฯ
๒. สอนให้รู้จักนับของจริงตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๐๐ และเขียนตัวเลข
ได้เป็นตอนๆ (ให้แบ่งของที่ละพอควรกับกำลัง)
๓. หักให้ ประเมินจำนวนราคาของจริง จำนวนหนึ่งไม่เกินกว่า ๑๐
แล้วตอบปากเปล่าจนคล่อง.
๔. เมื่อนักเรียนหัดประมาณราคาของจริงและตอบปากเปล่าจนชำนาญ
ขึ้นแล้ว ให้ตั้งข้อถามเป็นไทยและตอบปากเปล่า
๕. ให้เข้าใจวิธีทำเลขที่ใด เวียนมาแล้ว
๖. ให้ฝึกหัดบวกทดตั้งเป็นวิธีทำไว้แล้ว ตัวเลขไม่เกินกว่า ๓ จำนวน,
จำนวนหนึ่งไม่เกิน ๑๐
๗. ให้เข้าใจยกตัวเลข ทดตั้ง เป็น เศรของหมาย มาตั้งเป็น วิธีทำและ
บวกได้ ด้วย

๘. ให้เข้าไขว่กวาดจำนวนเลขที่คงเป็นวงทำแล้ว ตัวเลขทั้งไม่เกิน
กว่าหลัก ๑๐
๙. ให้เข้าไขว่กวาดเลข เครื่องหมาย บวก มาเขียนลง เป็นวงทำให้ถูก
หลัก และบวกได้ท้าย
๑๐. ให้ฝึกหัดทำโทษที่เรียนมาแล้ว ตัวเลขจำนวนหนึ่งๆ ต้อง
ไม่เกินกว่าหลัก ๑๐ และเมื่อบวกกันแล้ว ผลบวกต้อง
ไม่เกินกว่าหลัก ๑๐๐
๑๑. ให้หัดบวกเลขอย่างใดก็ได้ใช้วิธีใดไป
๑๒. ให้เข้าไขว่กวาดของจริง จำนวนหนึ่งไม่เกินกว่า ๑๐ แล้ว
ให้คอยปากเปล่าได้ผลของ
๑๓. เมื่อฝึกเรียนหัดจากของจริงและ คอยปากเปล่าชำนาญขึ้นแล้ว
ให้ตั้งข้อถามเป็นโทษและคอยปากเปล่า
๑๔. ให้เข้าไขว่กวาดเลขที่คงเป็นวงทำไว้แล้ว ตัวเลขไม่เกินกว่า ๑๐
๑๕. ให้เข้าไขว่กวาดตัวเลขที่คงเป็นเครื่องหมายมาคงเป็นวงทำและลบ
ได้ท้าย
๑๖. ให้ฝึกหัดทำโทษที่เรียนมาแล้ว
๑๗. ให้ฝึกหัดทำอย่างขอยมีจำนวนเลขตัวคงไม่เกินกว่าหลัก ๑๐๐
๑๘. ให้ฝึกหัดทำโทษอย่างขอยมี

๑๙. ให้เข้าใจวงเล็บเครื่องหมายหลาย ๆ จำนวน แต่จำนวนหนึ่ง
ต้องไม่เกินกว่าหลัก ๑๐๐
๒๐. ให้ทำโทษ ผักทักขวง
๒๑. ให้เข้าใจวงเล็บเครื่องหมายหลาย ๆ จำนวน
๒๒. ให้ฝึกหัดทำโทษ
๒๓. ให้เข้าใจวงเล็บเครื่องหมายวงเล็บระคนกัน
๒๔. ให้ฝึกหัดทำโทษวงเล็บระคนกัน

หมายเหตุ

๑. การเรียนของนักเรียนในชั้นนี้ อย่าพยายามที่จะใช้แต่ตัวเลข
อย่าง เดียวเท่านั้น ต้อง ให้ เห็น ของจริง และได้ ใช้ของ
จริง ๆ ด้วย เช่น ให้นับนิ้วควายกลางนา คันไม้ ใบไม้
เมล็ดมะขาม หรือขนมไม้ เพื่อให้เห็นจริง ๆ ว่า ๓, ๔, ๕, ๖
นั้นมีจำนวนเท่าไรแน่ ไม่ใช่เขียนแต่ตัวเลขเฉย ๆ อย่างไม่มี
ความหมาย .
๒. เมื่เรียนไปกันได้ไหนด แล้วอย่าลืมนำวัตถุที่เคยเรียนมาแล้ว ควร
นำมาให้ฝึกหัดทำระคนไปด้วยอีกเสมอ
๓. โทษเลขที่ครูยกมาสอนควรให้เกี่ยวกับของจริงที่นักเรียนพบปะ
และใช้อยู่เสมอ โทษเลขข้อใดในหนังสือ ถ้าไม่เหมาะสม

- แก่ท้องถิ่น จะเปลี่ยนเสียโดยใช้สิ่งของที่มีในท้องถิ่นแทนก็ได้
๔. เมื่อเรียนสิ่งใดไปแล้ว ให้นำนักเรียนไปทำเป็นการบ้านมา
เสนอ ครูต้องทวนถามให้นักเรียนได้ทำการบ้านมาเสนอด้วย
 ๕. ต้องให้นักเรียนทำเลขคณิตในโรงฝึก ๑๐ นาที เพื่อซ่อม
ความเข้าใจจากวิธีที่ใดเรียนมาจากครั้งก่อนแล้ว ก่อนที่จะทำเนิ
การสอนเลขคณิตต่อไปทุกๆ เวลา แต่เลขคณิตในใจต้องง่าย
ตัวเลขสั้นๆ และวิธีไม่ซับซ้อนอย่างเวลาทำเลขคณิต
 ๖. การสอนเลขคณิตในใจ จะใช้สอนตามแบบสอนเลขคณิตในใจ
ประเภทที่ ๑ ซึ่งกระทรวงธรรมการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน
ก็ได้
 ๗. การสอนเลขคณิต จะใช้แบบเรียนเลขคณิตเล่มหนึ่ง ๑ ของ
กระทรวงธรรมการ (หลวงประดิษฐไพฑูริย์ เรียบเรียง) หรือเล่ม
อื่นๆ ที่ง่ายพอเทียบกันได้ ขออนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน
ก็ได้

ชั้นประถมศึกษา ๒

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๔.๐๐ ชั่วโมง

๑. หักบัญชี ส่วน และเขียนเลขแก่ ๑๐๐ — ๙๙๙
๒. ให้ทำเลขเครื่องหมายบวกลบระคนกัน ใช้ตัวเลขถึงหลัก ๑๐๐

๓. ให้ฝึกหัดทำไถ่ขบวกลบระคนกัน
๔. ให้ท่องสูตรคูณตั้งแต่ ๒ ถึง ๕ (เขาไว้ท่องตอนเย็น)
๕. สอนให้ เข้าใจคูณด้วยวิธีขบว
๖. คูณด้วย ๒-๓-๔-๕
๗. ให้ฝึกหัดคูณเลขที่คงเป็นวิธีทำไว้ให้แล้ว
๘. ให้เข้าใจยกตัวเลขที่คงเป็นเครื่องหมายมาเขียนลงเป็นวิธีคูณ พร้อมด้วยการคูณ และเขียนผลคูณลงด้วย ให้เข้าใจการคูณที่คงทบทไป
๙. ให้ฝึกหัด ทำไถ่ขบวิธีคูณ ผลคูณไม่เกินกว่าหลัก ๑๐๐ คูณไม่เกินกว่า ๕
๑๐. ให้เข้าใจทำเลขเครื่องหมายขบกับคูณระคนกัน
๑๑. ให้ฝึกหัดทำไถ่ขบวกลบคูณระคนกัน
๑๒. ให้เข้าใจทำเลขเครื่องหมายลบกับคูณระคนกัน
๑๓. ให้ฝึกหัดทำไถ่ขบคูณกับคูณระคนกัน
๑๔. ให้เข้าใจทำเลขเครื่องหมายขบกับคูณระคนกัน
๑๕. ให้ฝึกหัดทำไถ่ขบวกลบและคูณระคนกัน
๑๖. ให้จำสูตรคูณได้ดั่ง กิ่งแต่ ๖ ถึง ๑๓
๑๗. ให้เข้าใจวิธีหารสั้นอย่างไม่มีเศษ ทั่วหารใช้เลข ๒-๓-๔-๕ (ทั่วหารลงตัวเป็นทั่วๆ ไป)

๑๘. ให้ผู้จัดทำเลขเครื่องหมายและผู้จัดทำไทป์ทว
 ๑๙. ให้เข้าไวยุทธสนธิ์อย่างไม่มีเค
 ๒๐. ให้เข้าไวยุทธสนธิ์อย่างมีเค
 ๒๑. คุณและทหารทว ๖ - ๗ - ๘ - ๙
 ๒๒. ให้เข้าไวยุทธสนธิ์และผู้จัดทำไทป์ทว ทว ทว
 ระคนกัน
 ๒๓. ให้เข้าไวยุทธสนธิ์และผู้จัดทำไทป์ทว ทว ทว
 ระคนกัน
 ๒๔. ให้เข้าไวยุทธสนธิ์และผู้จัดทำไทป์ทว ทว ทว
 ระคนกัน
 ๒๕. ให้เข้าไวยุทธสนธิ์และผู้จัดทำไทป์ทว ทว ทว
 ระคนกัน
 ๒๖. เลขเครื่องหมายหรือจำนวนเลขที่พบเป็นไทป์ ทว เลขที่พบ
 และลบ ต้องไม่เกินหลัก ๑๐๐ ทว คุณและทหารต้องไม่
 เกินกว่า ๙

หมายเหตุ

๑. การเรียนของนักเรียนในชั้นนี้ ข้าราชการทหารใช้แต่ทว

เลขอย่างเกี้ยวเท่านั้น ต้องให้เห็นของจริงและ ใ้ใช้ของ
จริง ๆ ด้วย

๒. เมื่อเรียนไปไ้แก่ไหน แล้วอย่าลืมว่าทไ้เรียนมาแล้ว ควร
จะนำออกมาให้เด็กทำการคนไปด้วยอีกเสมอ
๓. ใ้เลขที่ครูยกมาสอนควรให้เกวกับของจริงที่นักเรียนพบปะ
และใ้ใช้อยู่เสมอ ใ้เลขข้อใดในหนังสือ ถ้าไม่เหมาะ
สมแก่ท้องถิ่น จะเปลี่ยนเสีย ใ้ใช้สิ่งของที่มีในท้องถิ่น
แทนก็ได้
๔. เมื่อเรียนถึงใ้ไม่คลั่ง ใ้ให้นักเรียนไปทำการบ้านมาเสมอ
ครูก็ควรคอยใ้ให้นักเรียนใ้ทำการบ้านมาเสมอด้วย
๕. ต้องหัดใ้ นักเรียนทำเลขคณิตในใ้สัก ๑๐ นาที เพื่อข่ม
ความเข้าใจจากวาทใ้เรียนมาวาดคร่งทีแล้ว ก่อนที่จะทำเนน
การสอนเลขคณิตข้อใ้ทุก ๆ เวลา แต่เลขคณิตในใ้ใ้ง่าย
กว่าเลขอื่น ๆ และใ้ใ้ไม่ซับซ้อนอย่างเวลาทำเลขคณิต
๖. การสอนเลขคณิตในใ้ ใ้ใ้สอนตามแบบสอนเลขคณิต
ในใ้ประถมปีที่ ๒ ซึ่งกระทรวงธรรมการอนุญาตใ้ใ้ใน
โรงเรียนใ้ได้

๗. การสอนเลขคณิต ใช้แบบเรียนเลขคณิตประถมปีที่ ๒
ของกระทรวงธรรมการ หรือเล่มอื่น ๆ ที่ง่ายพอเทียบ
กันได้ จึงอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ชั้นประถมศึกษา ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๕.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้เข้าใจอาหารแบ่งอย่างง่าย
๒. ให้เข้าใจอาหารยาว กว้าง ไม่น้อยกว่า ๑๐ นิ้วทั้งไม่เกิน
กว่าหลัก ๑๐๐๐
๓. ให้ทำเลขเครื่องหมายวงกลมหรือวงรี
๔. ให้กระจายมาตราเงินสยาม | พระมา มะลายู อินโดจีน มาตรา
เวลา มาตราวัด ซึ่ง ทอง เมล็ดข้าว มาตราวัดระยะทางยาว
อังกฤษ มาตราวัดระยะทางยาวสยาม ให้รู้จักค่าของเงินเหล่านี้
นั้นเปรียบเทียบกับเงินสยามพอเป็นประมาณ หรือถ้าทำได้
เห็นรูปร่างของเงินเหล่านั้นได้ด้วยยิ่งดี
๕. ให้เข้าใจวัดมาตรา

๖. ผูกหักทำโทษขบถมาตรา
๗. ให้เข้าโกลบมาตรา
๘. ผูกหักทำโทษขบถมาตรา
๙. ให้เข้าไทำเลขเครื่องหมายขบถมาตรา และโทษผูกหัก
ขบถมาตรา
๑๐. ให้เข้าโกลบมาตราและทำโทษ ผูกหัก
๑๑. ให้เข้าไทำโทษ ผูกหักขบถมาตรา
๑๒. ให้เข้าโกลบมาตรา และทำโทษ ผูกหัก
๑๓. ให้ทำโทษ ผูกหักขบถมาตรา
๑๔. โทษหักเส้นตารางบัญชีรายวัน
๑๕. ให้รู้ระเบียบการบัญชีอย่างอื่น เช่น เส้นตารางเส้นไหนต้องใช้
เส้นเขียวและเส้นคู่ เพราะเหตุไร ทวิเลขและจำนวนเงิน
ที่จะเขียนลงในช่องตารางต้องให้ตรงกับจำนวน และให้ทวิ
หลังทุกเส้นตารางเป็นต้น
๑๖. ให้ลงรายการและจำนวนเงินให้ถูก
๑๗. ให้ผูกหักบัญชีรายวันซึ่งคงเป็นโทษ แต่รายการรับและ
จ่ายทางหนึ่งๆ ไม่ควรให้มากกว่า ๑๐ รายการ

หมายเหตุ

๑. เมื่อเรียนไปไหนก็ไหนแล้ว อย่าลืมนำใบไต่เรียนมาแล้ว ควร
จะนำเข้ามาให้ฝึกหัดทำการคนไปทั่วอีกเสมอ
๒. โทษเลขที่ควรยกมาสอนควรให้เกี่ยวกับของจริงที่นักเรียนพบปะ
และใช้อยู่เสมอ โทษเลขที่ใดในหนังสือ ถ้าไม่เหมาะสม
แก่ท้องถิ่น จะเปลี่ยนเสียโดยใช้สิ่งของที่มีในท้องถิ่นแทนก็ได้
๓. เมื่อเรียนสิ่งใดไปแล้ว ก็ให้นักเรียนไปทำเป็นการบ้านมา
เสมอ ครูต้องตรวจขึ้นให้นักเรียนได้ทำการบ้านมาเสมอด้วย
๔. ต้องฝึกให้นักเรียนทำเลขคณิตในใจสัก ๑๐ นาที เพื่อข่ม
ความเข้าใจทางวิธีใดเรียนมาจากครูมาแล้ว ก่อนที่จะทำเนน
การสอนเลขคณิตต่อไปทุกๆ เวลา แต่เลขคณิตในใจต้องง่าย
ตัวเลขสั้นๆ และวิธีไม่ซับซ้อนอย่างเวลาทำเลขคณิต
๕. การสอนเลขคณิตในใจ จะใช้สอนตามแบบสอนเลขคณิตในใจ
ประมาณที่ ๓ ซึ่งกระทรวงธรรมการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน
ก็ได้
๖. การสอนเลขคณิต จะใช้แบบเรียนเลขคณิตประมาณที่ ๓ ของ

กระทรวงธรรมการ หรือเล่มอื่น ๆ ที่ยากง่ายพอเทียบกันได้
ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ชั้นประถมศึกษา ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๕.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้ฝึกหัดแยกแฟคเตอร์
๒. ให้ฝึกหัดคูณด้วยทวีคูณแยกแฟคเตอร์ ที่แยกตัวคูณตั้งแต่
๒ จำนวนขึ้นไป
๓. ให้ฝึกหัด หาว ทวีคูณ แยกแฟคเตอร์ ที่แยก ตัวหาร ตั้งแต่
๒ จำนวนขึ้นไป
๔. ให้ฝึกหัดทำโจทย์ขวงกลมหารระคนกัน
๕. ให้ฝึกหัดกระจายมาตราเงินสยาม มาตราเวลา มาตราวัด สูง
คอง เมตร มาตราวัดระยะทางชาวอังกฤษ มาตราวัดระยะ
ทางชาวสยาม
๖. ให้ฝึกหัดขวงมาตรา และทำโจทย์ฝึกหัดขวงมาตรา
๗. ให้ฝึกหัดกลบมาตรา และทำโจทย์ฝึกหัดกลบมาตรา
๘. ให้ฝึกหัดทำขวงกลมขวงมาตรา และทำโจทย์ฝึกหัดขวงกลมขวงมาตรา
ระคนกัน

แก่ท้องถิ่น จะเปลี่ยนเสียโดยใช้สิ่งของที่มิใช่ท้องถิ่นแทนก็ได้

๓. เมื่อเรียนสิ่งใดไปแล้ว จะให้นักเรียนไปดำเนินการบ้านมา

เสริม ขวดยังควรชวนให้นักเรียนได้ทำการบ้านมาเสริมด้วย

๔. ต้องหัดให้นักเรียนทำเลขคณิตในใจสัก ๑๐ นาที เพื่อข้อม

ความเข้าใจเราควรให้เด็กเรียนมาจากตรงหน้า ก่อนที่จะดำเนิน

การสอนเลขคณิตต่อไปทุก ๆ เวลา แต่เลขคณิตในใจต้องง่าย

ตัวเลขสั้น ๆ และวิธีไม่ซับซ้อนอย่างเวลาทำเลขคณิต

๕. การสอนเลขคณิตในใจ จะใช้สอนตามแบบสอนเลขคณิตในใจ

ประถมปีที่ ๔ ซึ่งกระทรวงธรรมการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน
ก็ได้

๖. การสอนเลขคณิต จะใช้แบบเรียนเลขคณิตประถมปีที่ ๔ ของ

กระทรวงธรรมการ หรือเล่มอื่น ๆ ที่ง่ายพอเทียบกันได้

ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ประมวลการสอนวิทยาการ

ชั้นประถมศึกษา ๑

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

ปูนแดง

๑. ทำด้วยอะไร
๒. ให้เข้าใจวิธีทำ
๓. ให้เป็นประโยชน์อย่างไรบ้าง
๔. ให้รู้จักเก็บไม่ให้เสีย

แมว

๑. ให้รู้ส่วนสำคัญของร่างกาย เช่น ทา ฟัน เล็บ ลิ้น และ ทนวก เป็นต้น ว่าเหมาะแก่ตัวมันอย่างไร
๒. ให้รู้ว่า แมวกินอาหารอย่างไรบ้าง
๓. ให้รู้จักธรรมชาติของแมว เช่น ชอบนอนกลางวันและในที่อบอุ่น สะอาด ว่องไว รักเจ้าของ
๔. ให้รู้ว่าแมวมีประโยชน์อย่างไร

ดินเหนียว

๑. ให้รู้จักธรรมชาติและลักษณะ
๒. เกิดจากอะไร
๓. ใ้มาจากไหน
๔. ให้รู้ว่าดินเหนียวใช้ เป็นประโยชน์อย่างไรบ้าง

อิฐ

๑. ทำด้วยอะไร
๒. ต้องทำเช่นนี้เพื่ออะไร
๓. ให้รู้ว่าเหตุใดอิฐจึงไม่ละลายน้ำ
๔. อิฐชนิดไหนทนแฉะ ไม่ทน
๕. ทำที่ไหนมา
๖. มีประโยชน์อย่างไรบ้าง

สุนัข

๑. ให้รู้ส่วนสำคัญของร่างกาย เช่น หู ตา เล็บ ฟัน ลิ้น ฯลฯ
ให้รู้ว่าสิ่งเหล่านี้เหมาะแก่ตัวมันอย่างไร
๒. ให้รู้ว่าสุนัขมีลักษณะ รูปร่างมันแตกต่างกันอย่างไร (ถ้ามี
รูปให้ดูได้ดียิ่งดี)
๓. ให้รู้จักธรรมชาติของสุนัข เช่น หักง่าย ออกนอกบ้าน
รักเจ้าของ เป็นต้น

๔. ให้รู้ว่าสุนัขมีประโยชน์อย่างไร
๕. ให้รู้จักวลีเลี้ยง และรักษาโรคที่มักเป็นแก่สุนัข

ดินสอพอง

๑. ทำด้วยอะไร
๒. ทำอย่างไร
๓. ใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง
๔. ทำที่ไหนมาก

หม้อดิน

๑. ทำด้วยอะไร
๒. ทำอย่างไร
๓. ทำที่ไหน
๔. ให้รู้ว่าหม้อดินถูกน้ำไม่ละลายถูกไฟไม่แตก เพราะเหตุใด

ดินสอดำ

๑. ทำด้วยอะไร
๒. ทำไมจึงต้องมีไม้หุ้มข้างนอก
๓. ให้เข้าใจวิธีเหลาเพื่อไม่ให้หักง่าย
๔. ให้เข้าใจเลือกชนิดดินสอและแข็ง และให้รู้จักเครื่องหมายบอกชนิด

๕. ให้รู้ว่ากินสื่อกำมีประโยชน์อย่างไร
๖. ให้รู้ว่ากินสื่อกำที่ขายในเมืองไทย มาจากประเทศใดมาก

หมายเหตุ

ถ้าบทไหนหัวข้อที่จะสอนมาก จะแบ่งสอน ๒ ครั้ง หรือ ๓ ครั้งก็ได้ หัวข้อไหนไม่เหมาะแก่ท้องถิ่นใด ให้เลือกบทใหม่ซึ่งเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นแทน แต่ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงธรรมการก่อน จะดำเนินการสอนตามแบบสอนวิชาชั้นประถมศึกษา ๑ ของกระทรวงธรรมการ (พระยาวิเทศกรรมกุล เรียบเรียง) หรือบทเรียนค้วของ ของกระทรวงธรรมการ (พระยาเมธารักษ์ เรียบเรียง) หรือหนังสืออื่นๆ ประเภทเดียวกัน ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน ก็ได้

การสอนค้วนี้ของวังมาให้หักสังเกต หรืออธิบายจากหนังสือเรียนเคยรู้เคยเห็นมา และสิ่งใดพอจะทำได้ ให้ทำให้ดู และให้นักเรียนลองทำบ้าง

ชั้นประถมศึกษา ๒

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

เกลือ

๑. เกล็ดอมกษณิก ชะไว้ม่าง

๒. ชะนิคโคเกิดในท่อย่างไร
๓. การแต่งท่อนสำหรับทำเกล็ด
๔. ทำกันไหนในฤดูไหน
๕. การระบายน้ำเข้าออก
๖. ทำที่ไหนบ้าง
๗. ใช้เป็นประโยชน์อย่างไร
๘. วิธีเก็บรักษา

ต้นไม้

๑. ให้รู้ว่าต้นไม้เติบโตขึ้นด้วยการกินอาหาร
๒. ให้อาหารรากพื้นดินและรากอากาศอย่างไร
๓. ให้รู้จักชะนิคของรากแก้ว รากแขนง และรากขนอ่อน กับหน้าที่ของราก
๔. ให้รู้ว่าส่วนไหนเรียกว่า ต้น กิ่ง ก้าน ใบ กอก ผล เปลือก
๕. ให้รู้ว่าใบไม้แยกออกเป็นส่วนๆ ใบและก้าน กับหน้าที่ของใบ
๖. ให้รู้ว่าผลไม้เกิดจากการผสมของเกสรตัวผู้กับตัวเมีย
๗. ให้รู้ว่าฝัก ฝัก, ฝัก, แมลงภู่, แมลงหวี่ ช่วยทำให้ต้นไม้มีผลได้อย่างไร

น้ำตาล

๑. ไค้มาหากอะไรยั้ง
๒. วิธทำน้ำตาลให้สะอาด
๓. วิธทำให้เป็นขกหรือเป็นเม็ด
๔. ทำเลกทำในเมืองไทย
๕. น้ำตาลทรายและน้ำตาลปอนด์ ส่งมาจากประเทศใดมาก

กล้วย

๑. ให้รู้จักชื่อส่วนต่าง ๆ ของกล้วย เช่น ใบตอง กาย ปลี เครือ หัว เป็นต้น
๒. ให้รู้ว่าการปลูกกล้วยต้องใช้น้ำค้ำพันธุ
๓. ควรปลูกในท้อย่างไร
๔. ให้เข้าใจวิธีขุดหลุม
๕. ให้รู้ว่าการกล้วยมีลักษณะ ฝึกกันอย่างไร
๖. ให้รู้ประโยชน์ของส่วนต่าง ๆ ของต้นกล้วย

พริก, มะเขือ

๑. ให้รู้วิธีเพาะและปลูก
๒. ให้รู้จักบำรุง
๓. ให้รู้ว่าการแก่ก่อนเพียงใดควรเก็บ
๔. ให้รู้วิธีเลกเมล็ดทำพันธุ์

หนู

๑. ให้รู้สำคัญของร่างกาย เช่น ฟัน เล็บ ตา ขน เป็นต้น ว่าเหมาะแก่ตัวมันอย่างไร
๒. หนูกินอาหารอย่างไรบ้าง
๓. ให้รู้จักธรรมชาติของหนู เช่น หากินกลางคืน คลุกคลีกับสิ่งใดใด
๔. ให้รู้ว่าหนูน่าเชื่อไว้มาก่อน และทำลายสิ่งของ ไม่มีประโยชน์อย่างไรเลย
๕. ให้รู้จักวิธีการจับหนู

มันเทศ

๑. ให้รู้จักเลือกที่และหนั่งกินในถาดปลูก
๒. ให้รู้ว่าส่วนไหนสำหรับใช้ทำพันธุ์ และให้รู้จักเลือกพันธุ์
๓. ให้รู้จักดูที่ควรจะปลูก
๔. ให้รู้จักขุดรูเมื่อปลูกแล้ว
๕. ให้รู้จักวิธีรักษาพันธุ์ ที่จะใช้ต่อไป
๖. ให้รู้จักประโยชน์ของมันเทศ

ข้าวโพด

๑. ให้รู้จักแต่งกินสำหรับปลูก
๒. ให้เข้าใจเลือกพันธุ์

๓. ให้รู้จักถูกต้องควรระปลูก
๔. ให้เข้าใจวิธีเพาะเมล็ด
๕. ให้รู้จักวิธีบำรุงเมื่อปลูกแล้ว

หมี

๑. ให้รู้ส่วนสำคัญของร่างกาย เช่น คัน ฟัน หนัง หาง เป็นต้น ว่าเป็นอย่างไร และเหมาะแก่ตัวมันอย่างไร
๒. ให้รู้จักธรรมชาติของหมี เช่น ความรู้สึกไม่ดี ชอบอยู่ในที่เย็น
๓. ให้รู้ว่าหมีกินอาหารชนิดใด
๔. ให้รู้วิธีเลี้ยง

๒๔ ถ้วยสง

๑. ให้รู้จักวิธีแต่งคันทันสำหรับปลูก
๒. ให้รู้จักวิธีปลูก
๓. ให้รู้จักถูกต้องควรปลูก และเวลาเก็บ
๔. ให้รู้จักบำรุงรักษา
๕. ให้รู้จักประโยชน์ของถ้วยสง
๖. ให้รู้ว่าถ้วยสงแตกต่างกับถ้วยเขียว ถ้วยเหลืองอย่างไร ในวิธีใช้ต่าง ๆ ข้างต้นนั้น

หมายเหตุ

ถ้าบทใดมีหัวข้อที่ระบองสอนมาก จะแบ่งสอน ๒ ครั้ง หรือ ๓ ครั้งก็ได้ หัวข้อไหนไม่เหมาะแก่บทที่ใด ให้เลือกเอา บทใหม่ซึ่งเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่บทของตนแทน แต่ต้องได้รับ อนุญาตจากกระทรวงธรรมการก่อน จะดำเนินการสอนตามแบบ สอนวิชาชั้นประถมศึกษา ๒ ของกระทรวงธรรมการ (พระยา วิชากรคุณกุล เรียบเรียง) หรือหนังสือบทเรียนด้วยของ ของ กระทรวงธรรมการ (พระยาเมธาลัย เรียบเรียง) หรือหนังสือ อื่น ๆ ประเภทเดียวกัน ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

การสอนต้องนำเอาของจริง มาให้นักเรียนได้ดูได้เห็น ได้ทำไปด้วยเสมอ เท่าที่จะทำได้ หรือพาไปดูที่เขาทำกัน ทั่ว ๆ เช่น ทำอิฐ เผอิฐ ย้อมผ้ากันเข็นต้น

ชั้นประถมศึกษา ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

ไม้ขีดไฟ

๑. ถ้าไม่มีไม้ขีดไฟจะทำไฟได้อย่างไร
๒. หัวไม้ขีดไฟและกลไกทำด้วยอะไร
๓. ทำอย่างไร และทำที่ไหน

๔. ให้รู้จักวิชา
๕. เมื่อใช้ต้องระวังอย่าให้เกิดอันตราย

อ้อย

๑. ให้รู้จักเลือกและการแต่งกิ่งสำหรับปลูก
๒. ให้รู้จักส่วนที่จะใช้ทำพันธุ์ และการเลือกพันธุ์
๓. ให้รู้จักฤดูกาลที่จะปลูก
๔. ให้รู้จักวิธีบำรุง
๕. มีประโยชน์อย่างไรบ้าง

ปูนขาว, ปูนซีเมนต์

๑. ทำด้วยอะไร
๒. ให้เข้าใจวิธีทำ
๓. ทำที่ไหนมาก
๔. ใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง

ไม้

๑. หารู้จักตามต้น
๒. หารู้ว่ามีชนิดไหนควรจะใช้สำหรับการอะไร
๓. หารู้จักวิชาและลัทธิให้คม
๔. ถ้าเหล็กอ่อนให้เข้าใจวิธีชุบให้แข็ง
๕. ให้เข้าใจเลือกไม้ที่คม

ม้า

๑. ให้รู้ส่วนสำคัญของร่างกาย เช่น คอ อก ขา ปีก ฟัน
กับ دم เป็นต้น ว่าเหมาะแก่ตัวมันอย่างไร
๒. ให้รู้จักธรรมชาติของม้า เช่น หักง่าย ชอบกิน ชอบวิ่งเกิน
มักคน เมื่อเทียมรถจึงต้องใส่บังตา
๓. ให้รู้จักอาหารของม้า
๔. ให้รู้จักการปฏิบัติและเลี้ยงรักษา เช่น ต้องใส่เกือก ต้อง
อาบน้ำ และคว่ำก ไม่ให้อยู่ในที่ชื้นแฉะ เมื่อเจ็บป่วยจะต้อง
รักษาอย่างไร เมื่อใช้เป็นพาหนะต้องให้พอกแก้เกาถึง และ
ให้ได้รับความสบายตามควร

กระบี่

๑. ระบุว่าทำด้วยอะไร
๒. ให้รู้จักชนิดกระบี่ที่ควรใช้ต่อสู้และชักดา
๓. ให้รู้จักเก็บกระบี่ไม่ให้เสีย
๔. ให้เข้าใจทำนาทำไร่แทนกระบี่

มะพร้าว

๑. ให้เข้าใจเลือกที่กินและทำเล
๒. ให้เข้าใจการเลือกพันธุ์
๓. ให้เข้าใจวิธีเพาะและแยกไปปลูก

๔. ในการปลูกทองวางระยะให้พอดี, ให้เข้าใจวิธีเก็บ
๕. ให้รู้จักการบำรุง
๖. ให้รู้จักข้อส่วนต่าง ๆ ของคันมะพร้าว
๗. ให้รู้จักวิธีตากแห้งและวิธีสกัดน้ำมัน
๘. มีประโยชน์อย่างไรบ้าง

เข็มเย็บผ้า

๑. ทำด้วยอะไร
๒. วิธีทำเข็ม และทำไม้ทั้งที่ต้องทำรูปเช่นนั้น
๓. ทำที่ไหน
๔. วิชาขั้นต้นไม่ได้เสีย
๕. ให้รู้จักประโยชน์

วัว

๑. ให้รู้ส่วนสำคัญของร่างกาย เช่น หมก ปาก ฟัน กีบ
หนัง หาง และกะเพาะอาหาร ว่าเป็นอย่างไร
๒. ให้รู้จักธรรมดา เช่น ไม่ชอบน้ำ ทนแดด เกลียวเอียง เงือง
หงอย
๓. ให้รู้ว่าวัวกินอะไรบ้าง
๔. โรคของวัว วิธีป้องกันและรักษาเมื่อเป็น

๕. ให้รู้ประโยชน์ของวั เช่นไถนา สากเกวียน เนือเป็น
อาหาร หนังสือรองเท้า ใจทำสนับ กระบอกและเตาทำเครื่องมือ

การทำไถ

๑. ให้รู้ว่าจะทำด้วยอะไร
๒. ให้เข้าใจวิธีเลือกคันช้าง, การเจาะหลุม และการเผา
๓. ให้รู้ว่าจะทำที่ไหนมาก
๔. ให้รู้ว่าเป็นสินค้าสำคัญอย่างไร
๕. ให้รู้ว่าจะต้องขออนุญาตและเสียค่าธรรมเนียมเสียก่อน

กะจกเงา

๑. ให้รู้ว่าจะทำด้วยอะไรบ้าง
๒. ให้รู้ว่าจะหาเห็นเงาตัวของเราได้อย่างไร
๓. ให้รู้ว่าจะงากับตัวคนกลับกัน
๔. ให้เข้าใจการรักษากะจกเงาไม่ให้เสีย
๕. ให้รู้วิธีแก้ไขเมื่อกะจกเงาเสีย

จาก

๑. เกิดในท้องถิ่นอย่างไร
๒. ให้เข้าใจวิธีปลูก
๓. ให้รู้จักวิธีบำรุง

๔. ให้รู้จักวิธีคิด
๕. ให้เข้าใจการเข้าค่าย
๖. ให้รู้ว่า ใบ, ก้าน, ผล ไข่เป็นประโยชน์อย่างไรบ้าง

พริกไทย

๑. ขึ้นในทิวอย่างไร
๒. การเตรียมที่พัก
๓. ให้เข้าใจวิธีปลูก
๔. ให้เข้าใจการรักษาดูแลการใช้ประโยชน์
๕. ให้รู้จักวิธีเก็บ
๖. ให้เข้าใจวิธีทำเป็นพริกไทยล่อน
๗. ให้รู้ว่าพริกไทยเป็นสินค้าสำคัญอย่างไร

ควาย

๑. ให้รู้ส่วนสำคัญของร่างกาย เช่น หู ตา ปาก ฟัน กีบหาง กระเพาะอาหาร ว่าเป็นอย่างไร
๒. ให้รู้จักกรรมคา เช่น ไม่ชอบร้อน ชอบอยู่ในน้ำและโคลน
๓. ให้รู้จักการปฏิบัติเลี้ยงดู เช่น ไม่ให้ยุงกัด ไม่ให้อยู่ในที่สกปรก ไม่ให้กินหญ้าหรือหญ้าที่มียาฆ่าแมลงปน เป็นต้น
๔. ให้รู้ว่า เขา หนัง กีบ กระดูก ไข่เป็นประโยชน์อย่างไร
เมื่อบริโภคใช้ไดโนนาและลากเกวียน

๕. โรคบางชนิดของควาย วิจัยชงกันและวิจัย

ฝ้าย

๑. ให้รู้จักการเลือกที่ดินและอากาศให้เหมาะ
๒. ให้เข้าใจวิธีเลือกพันธุ์ และวิธีปลูก
๓. ให้เข้าใจการบำรุงและการป้องกันตัวสัตว์
๔. ให้รู้จักประโยชน์ของฝ้าย และให้รู้ว่าเป็นสินค้าที่มีผู้ต้องการมาก

ไก่

๑. ให้รู้ถึงสำคัญของร่างกาย เช่น ปาก ขน ตัน กระเพาะอาหาร เป็นต้น ว่าเป็นอย่างไ
๒. ให้รู้จักธรรมชาติ เช่น ไม่ชอบน้ำ ชอบนอนที่สูง รักลูกมาก เป็นต้น
๓. ให้รู้จักวิธีเลี้ยงและการป้องกันอันตราย
๔. ให้รู้จักประโยชน์

ดอกไม้ไฟ

๑. ทำควยอะไรบ้าง
๒. ให้รู้วิธีทำ
๓. ให้รู้ว่าเป็นประโยชน์อย่างไร
๔. ให้รู้ว่าเป็นของที่เกิดอันตรายง่าย

หมายเหตุ

ถ้าบทใหม่หัวข้อที่จะสอนมาก จะแบ่งสอน ๒ ครั้ง
หรือ ๓ ครั้งก็ได้ หัวข้อไหนไม่เหมาะแก่ท้องที่ใด ให้เลือก
เอาบทใหม่ซึ่งเห็นว่าจะประโยชน์แก่ท้องถิ่นนั้นแทน แต่ต้อง
ได้รับอนุญาตจากกระทรวงธรรมการก่อน จะดำเนินการสอน
ตามแบบสอนวิชาชั้นประถมศึกษา ๓ ของกระทรวงธรรมการ
(พระยาวิเทศการณกุล เรียบเรียง) หรือหนังสือบทเรียนด้วย
ของ - ของกระทรวงธรรมการ (พระยาเมธาธิบดี เรียบเรียง)
หรือหนังสืออื่นๆ ประเภทเดียวกัน ซึ่งอนุญาตให้ใช้ใน
โรงเรียนก็ได้

การสอนต้องนำเอาของจริงมาให้เด็กเรียนตามเสมอ ถ้าทำได้
ควรทำให้เด็กเรียนเห็นหรือให้เด็กเรียนลองทำบ้าง หรือมีดุนั้น
พานักเรียนไปดูยังสถานที่ที่เขาทำกัน

ชั้นประถมศึกษา ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

การคำขาย

๑. ให้เข้าใจประโยชน์ของการค้าขาย
๒. ให้เข้าใจการขายเหมาและการขายปลีก

๓. ให้เข้าใจการเลือกสินค้าให้เหมาะสมแก่ความนิยม
๔. ให้เข้าใจเลือกทำเลสำหรับตั้งร้าน
๕. ให้รู้ว่าการขายเชื่อและขายเงินสดต่างกันอย่างไร
๖. ให้รู้ว่าการขายของ ต้องมีมรรยาทดี และ ประกอบ ด้วย มีความ
สัตย์ด้วย

ยาสูบ

๑. ให้เข้าใจการเตรียมที่ดินและแปลงที่
๒. ให้รู้จักดูที่ที่จะต้องลงมือปลูกและเก็บ
๓. ให้เข้าใจวิธีปลูก
๔. ให้เข้าใจวิธีบำรุงและรักษา
๕. ให้เข้าใจวิธีเก็บและหนี
๖. ให้รู้จักคนและโทษของยาสูบ

หนังฟอก

๑. ให้รู้ว่าหนังอะไรบ้างที่เขาเอาฟอก
๒. ให้เข้าใจวิธีฟอก
๓. การแต่งสีและทำเป็นมัน
๔. หนังที่ฟอกแล้วใช้เป็นประโยชน์อย่างไร

ข้าว

๑. ให้รู้จักเลือกพันธุ์

๒. ให้รู้จักใช้ ปู่
๓. ให้รู้จักขึงกันตัวสัตว์
๔. ให้รู้จักเวลาเก็บเกี่ยว
๕. ให้รู้ว่าการหว่านหรือดำเขี่ยกันเกินไปไม่ได้ผลงาม

เปิด

๑. ให้รู้จักส่วนสำคัญของร่างกาย เช่น ปาก ตีน ขน เป็นต้น
ว่าเหมาะแก่ตัวมันอย่างไร
๒. ให้รู้จักธรรมชาติของเบ็ด เช่น พักไข่เองไม่ค้อยรอก เป็นต้น
๓. ให้รู้จักวิธีเลี้ยงขี้ผึ้งและรักษา

หุ้नส่วนและบริษัท

๑. ให้รู้จักเข้าหุ้นส่วนและบริษัทไทยสังเขป
๒. หุ้นส่วนและบริษัทจากภคิอะไร
๓. หุ้นส่วนกับบริษัทจากทิศทางกันอย่างไร
๔. ให้รู้ว่าการเข้าหุ้นส่วนและบริษัทเป็นประโยชน์อย่างไร

ลับปรต

๑. ให้เข้าใจเลือกที่ดิน
๒. ให้เข้าใจเลือกหน่อหรือแขนงสำหรับใช้เป็นพันธุ์
๓. ให้เข้าใจวิธีปลูก
๔. ให้เข้าใจวิธีบำรุงและรักษาให้งาม

บุญ

๑. ให้รู้จักกำหนดของบุญ
๒. เกิดในทออย่างไร
๓. ให้รู้ว่านำเชื้อโรคมาสู่คนให้ทำลายเสีย
๔. ให้เขาใจวิจักจักษ์และขบถกัน เช่น ปรายทมิฬให้มนำนางซึ่ง
เลี้ยงสัตว์ทกนยงไว้ ไซ้ของเผ่าหรือคนหรือกำมะถันเผาไฟรม

การธนาคารหรือคลังออมสิน

๑. ให้รู้จักระเบียบการฝากเงิน เช่น ฝากประจำและฝากรายวัน
๒. ให้รู้จักระเบียบการถอนเงิน
๓. ให้รู้จักการดอกเบี้ยเงินฝากและเงินยืม
๔. ให้รู้จักลักษณะและวิธีใช้เช็ค
๕. ให้เข้าใจประโยชน์ของการธนาคารหรือคลังออมสิน

มะตะกอ

๑. ให้เขาใจเลือกที่ดินและการเตรียมพื้นที่ปลูก
๒. ให้เขาใจเลือกพันธุ์
๓. ให้เขาใจวิธีเพาะเมล็ดและการย้ายไปปลูก
๔. ให้รู้จักแปลงรูปเมื่อต้นสูงชะลูดขึ้น
๕. ให้รู้ว่ามะตะกอตัวผู้ไม่มีประโยชน์ให้ทำลายเสีย
๖. ให้รู้จักการบำรุงรักษา

๗. ให้รู้จักวิธีการทักทายและขอบขาง
๘. ให้รู้จักประโยชน์

เหมืองแร่

๑. ให้รู้จักการตรวจแร่
๒. ให้เข้าใจระเบียบการขออนุญาต
๓. ให้เข้าใจการหาสินแร่
๔. ให้เข้าใจชนิดของเหมืองแร่
๕. ให้เข้าใจวิธีล้างแร่
๖. ให้รู้ว่าแร่ชนิดใดมีมาก และมีที่ไหน
๗. ใช้น้ำเป็นประโยชน์อย่างไร

ยางพารา

๑. ให้เข้าใจการถางป่าและเผาป่า
๒. ให้เข้าใจการขึงเส้นและขุดหลุม
๓. ให้เข้าใจวิธีปลูก
๔. ให้รู้จักระยะที่เพาะปลูก
๕. ให้เข้าใจการบำรุงพืชของต้นสคว
๖. ให้เข้าใจวิธีสับยางและรวมยาง
๗. ให้รู้ว่ายางพาราใช้ทำอะไรได้บ้าง และเป็นสินค้าสำคัญอย่างไร

ปลา

๑. ให้เข้าใจส่วนสำคัญของร่างกาย เช่น หู ทาง ศีรษะ กลั๊ก
เมือก ปาก ไตรงกระดูก กระเพาะ เป็นต้น ว่าเหมาะแก่ตัว
มันอย่างไร
๒. ให้เข้าใจการหายใจของปลา
๓. ให้เข้าใจวิธีประสมและวิธีเลี้ยง
๔. ให้รู้ว่าปลากินอาหารอย่างไรบ้าง
๕. ให้เข้าใจวิธีจับ
๖. ให้เข้าใจวิธีทำปลาเค็ม
๗. ให้รู้ว่าปลาเป็นสินค้าสำคัญอย่างไร
๘. ให้รู้ว่ารัฐบาลจัดการบำรุงอย่างไร

วิธีทำไข่

๑. ให้รู้เวลาที่หะลงมือทำ
๒. ให้รู้จักชนิดของไม้ที่จะใช้ทำไข่
๓. ให้รู้จักวิธีทำไข่
๔. ให้รู้ว่าปลาติดไข่ได้อย่างไร
๕. ให้เข้าใจวิธีจับปลา

๖. การระงับรักษาไม่ให้ ไข้เป็นอันตราย
๗. ให้รู้ทำเลที่ไข้

ต้นชา

๑. ให้เข้าใจเลือกที่ดินและอากาศที่เหมาะสม
๒. ให้เข้าใจวิธีปลูก
๓. ให้เข้าใจในการบำรุงและรักษา
๔. ให้เข้าใจในการหักกิ่งและประโยชน์ของการตัดกิ่ง
๕. ให้เข้าใจการเก็บใบและการฉีก

ต้นหม่อน

๑. ให้เข้าใจเลือกที่ดิน
๒. ให้เข้าใจเลือกพันธุ์
๓. ให้เข้าใจวิธี ปลูกว่าจะปลูก ขนาดไม่แคบ หรือไม่กลาง หรือ
ไม่สูง
๔. ให้เข้าใจการแต่งกิ่ง
๕. ให้เข้าใจการบำรุง
๖. ให้เข้าใจวิธีของกันตัวสัตว์

ตัวไหม

๑. ให้รู้จักตัวไหมและความเปลี่ยนแปลง
๒. ให้เข้าใจเลือกพันธุ์ ตัวไหม

๓. ให้รู้จักวิธีเลี้ยงตัวใหม่
๔. ให้รู้จักเครื่องใช้ที่จะใช้ ในการเลี้ยงใหม่
๕. ให้เข้าใจวิธีการใหม่
๖. ให้เข้าใจวิธีการประสมก่อพันธุ์

การสหกรณ์

๑. อย่างไรเรียกว่าสหกรณ์
๒. สหกรณ์ประเภทหาทุนมีประโยชน์อย่างไร
๓. จะจัดตั้งสหกรณ์ประเภทหาทุนได้อย่างไร
๔. ความรับผิดชอบของสมาชิกสหกรณ์มีอยู่อย่างไร

๑. ให้รู้ว่าเลี้ยงไปได้อย่างไร
๒. ให้รู้ว่ากลั่นอาหารได้อย่างไร
๓. ให้รู้จักชนิดของ
๔. ให้รู้จักยาแก้พิษ
๕. ให้รู้จักวิธีรักษาเมื่อถูกกัด
๖. ให้เข้าใจวิธีของถนนเมื่อเดินทาง
๗. ให้รู้ว่าไม่มีประโยชน์ ให้ทำลายเสีย

หมายเหตุ

ถ้าบทใดที่มีหัวข้อที่จะต้องสอนมาก จะแบ่งสอน ๒ ครั้งหรือ

๓ ครั้งก็ได้ และบทใหม่ไม่เหมาะสมแก่ท้องที่ใด ให้เลือกบทใหม่ซึ่งเห็นว่า
จะเป็นประโยชน์แก่ท้องที่นั้นแทน แต่ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวง
ธรรมการก่อน จะดำเนินการสอนตามหนังสือเวียนด้วยของของกระทรวง
ธรรมการ (พระยาเมธาวีขันธ์ เรียบเรียง) หรือเล่มอื่นๆ ประเภทเดียวกัน
ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

การสอนต้องเข้าของจริงมาแสดงให้นักเรียนดูเสมอ และทำใ้
นักเรียนได้ด้วยยิ่งดี สิ่งใดที่พอจะพาไปดูที่เขาทำกันจริงๆ ได้ ควร
พานักเรียนไปดูให้เห็นด้วยตัวด้วย

ประมวลการสอนความรู้เรื่องเมืองไทย

ชั้นประถมศึกษา ๑

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้รู้จักทิศใหญ่ทั้ง ๔ ทิศ บอกชื่อและชี้ทิศจริง ๆ ถูก
๒. ให้รู้ว่าแผนที่คืออะไร ให้สอนพอเป็นเค้าเพื่อสะดวกแก่การ
สอนบทอื่น ๆ ต่อไป
๓. ให้รู้จักถนนหนทาง แม่น้ำลำคลองที่ใกล้เคียงบริเวณโรงเรียน
ภายในระยะ ๕๐ เส้นโดยรอบโรงเรียน
๔. ให้รู้ว่าถนนหนทางแม่น้ำลำคลองที่ได้สอนมาแล้วนั้น สาย
ไหนผ่านที่สำคัญอะไรบ้างและไปสุดเพียงใด สถานที่ซึ่งควร
ยกมาสอนนั้นคือ ที่ทำการกรมและกระทรวง ศาลากลาง
จังหวัด ศาล ท้องที่เขื่อนที่ถนน ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ
โรงพยาบาล ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข บ้านแพทย์ บ้าน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลาด เป็นต้น
๕. การสอนให้รู้เรื่องถนนหนทาง แม่น้ำลำคลองนั้น ถ้ามีงาน
พาหนะชนิดใดวิ่งส่งผู้โดยสารบ้าง เช่น รถ เหนือ เรือ

เป็นต้น ก็ให้สอนด้วย และให้รู้ว่ามีอัตราค่าโดยสาธารณะ
 โทนเท่าไร เวลาไปและกลับ มีกำหนดเวลาแน่นอนอย่างไร
 หรือไม่ ให้สอนพอเป็นเค้า

๖. สถานที่สำคัญซึ่งถนนหนทางแม่น้ำลำคลองผ่านไต่ไปนั้น สอน
 ให้รู้ด้วยว่าเป็นที่ทำการอะไร สำคัญอย่างไร ถ้าเป็นสถานที่
 ซึ่งราษฎรจะพึงเกี่ยวข้องของด้วยมาก ก็ต้องสอนให้ละเอียดยิ่งขึ้น
๗. ให้รู้ที่โรงเรียนและบ้านของนักเรียนทั้ง อยู่ในหมู่ที่เท่าใด
 ตำบล อำเภอ และจังหวัดใด
๘. ให้รู้จักชื่อนายอำเภอ และกำนันผู้ใหญ่บ้านในท้องที่ซึ่งตนอยู่
 นั้นด้วย
๙. ให้รู้จักชื่อ วัน เดือน ปี ที่คงใช้อยู่ในเวลานี้
๑๐. ให้รู้จักเหตุที่หยุดการเล่าเรียนในวันต่อไปนี้ เช่น วันฉลอง
 รัฐธรรมนุญ วันเข้าพรรษา เป็นต้น
๑๑. ให้รู้จักธงชาติ และความมุ่งหมายของสิ่งธงชาติ

หมายเหตุ

จะใช้แบบสอนอ่านภูมิศาสตร์เล่ม ๑-๒ ภูมิศาสตร์สยาม
 หรือหนังสืออื่น ๆ ประเภทเดียวกัน ที่อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

สำหรับครู นอกจากใช้ตำราเรียนเหล่านี้แล้ว ควรจะเป็นผู้ที่คอย
สอดส่องหยิบยกมาแล้วให้นักเรียนฟังให้เหมาะกับความต้องการ สำหรับ
สถานที่สำคัญต่างๆ ควรรวบรวมรูปถ่าย หรือรูปที่คัดจากหนังสือพิมพ์ตก
ใส่เล่มไว้ให้นักเรียนได้ดูได้เห็นด้วยเสมอ

การสอนให้เขียนแผนที่ แสดงให้เห็นชัดเจน ถ้าสามารถจะพาเด็ก
ไปดูของจริงได้ก็ยิ่งดี

ขั้นประถมศึกษา ๒

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้รู้จักธงชาติและธงมหามงกุฎ
๒. ให้รู้จักแผนที่ให้เข้าใจ และรู้ความหมายของส่วนประกอบ
เกี่ยวกับของจริง เช่น ให้รู้ว่า ส่วนไหนเป็นบก เป็นน้ำ ไหน
เป็นภูเขา ทราย ชั่ว แหวม เกาะ แม่น้ำ ทะเล
เมืองเล็ก เมืองใหญ่ เมืองหลวง และเส้นกั้นอาณาเขต
ครูควรมีภาพถ่ายไว้ในห้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนมองเห็นภาพและเข้าใจความหมายของแผนที่ยิ่งขึ้น เช่น ท้องไร่

นูนตรงไหนก็เป็นภูเขา คำลงมากเป็นทราย และที่เป็นแอ่งลึก
ลงไปก็เป็นทะเล เช่นนี้เป็นต้น แทนทรายจะใช้ดินเหนียวขึ้น
จำลองแผนที่ประเทศสยามไว้จริงๆก็ได้

๓. ให้รู้จักรูปพรรณสัณฐานของโลก ให้รู้จักส่วนที่เป็นน้ำที่เป็น
แผ่นดิน ส่วนใหญ่ๆของน้ำคือ มหาสมุทรอินเดีย แอ่งแอตแลนติก
แปซิฟิก อารกติก แอนตาร์กติก ส่วนที่เป็นแผ่นดินแบ่งออกเป็น
ทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกา ออฟริกา ออสเตรเลีย
เหล่านี้ ให้สอนด้วยแผนที่เพื่อให้ได้ความรู้พอเป็นเค้า และ
ถ้าได้รวบรวมทวีปแต่ละทวีป หรือรูปภาพแสดงถึงรูปร่างของ
คน สัตว์และต้นไม้ซึ่งมีในทวีปเหล่านั้นให้เห็นด้วยจะดีมาก
๔. ให้รู้ว่าประเทศสยามตั้งอยู่ส่วนไหนของโลก โลกก็โลกกับ
ประเทศที่สำคัญอย่างไร
๕. ให้รู้ว่าประเทศสยามแบ่งออกเป็นกี่จังหวัด เมืองหลวงชื่ออะไร
อยู่ที่ไหน โตกว่าและมีอะไรผลิตภัณฑ์จังหวัดที่ตนอยู่บ้าง ให้สอน
ด้วยแผนที่บอกให้ นักเรียนซึ่งจังหวัดที่สำคัญๆด้วย
๖. ให้รู้จักแม่น้ำสำคัญๆของประเทศสยาม เช่นแม่น้ำเจ้าพระยา
แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง เป็นต้น ให้รู้ว่าเป็นแม่น้ำ
สำคัญอย่างไร ทั้งคนไหน

๗. ให้รู้จักจังหวัดต่างๆ ที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ ใช้นแผนที่ประกอบการศึกษาด้วย
๘. ให้รู้จักอาชีพที่สำคัญๆ ของพลเมืองในประเทศสยาม เช่น การทำนา ทำป่าไม้ ช้อนสัก และการตัดไม้ชนิดอื่นๆ การทำเหมืองแร่ การทำไร่พริกไทย การทำสวนยาง สวนมะพร้าว การทอดผ้า การเลี้ยงสัตว์ และการประมง เป็นต้น และเหตุใดจึงนับว่าสำคัญ
๙. ให้รู้ว่าอาชีพสำคัญๆ นั้น ทำกันที่ไหน หรือแถบไหน
๑๐. ให้รู้จักอาชีพที่สำคัญในจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยละเอียด กล้วยให้เห็นว่าการอาชีพนั้นอาจแก้ไขให้เจริญขึ้นได้อย่างไร เช่น ค้างประเทศที่เขาเจริญกันแล้วนั้นเขาทำอย่างไร
๑๑. ให้รู้จักโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญในจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยละเอียด
๑๒. สอนให้รู้ เหตุที่คลองแสนแสบหรือคลองพระยา กับการรวมกำลังกันจนคงเป็นกรุงเทพมหานคร แล้วย้ายมาสร้างกรุงเทพฯ เป็นราชธานี สอนอย่างใดก็ได้ใจความที่สำคัญๆ ใช้นิทานง่ายๆ หรือนักเรียนเข้าใจ ตามพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ภาค ๒ ตอนท้ายและพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี และกรุงเทพฯ

หมายเหตุ

จะใช้ หนังสือสมุดศาสตร์สยาม แบบสอนอ่านภูมิศาสตร์เล่ม
๑-๒ แบบสอนอ่านตำราเลขมูล ๑ พงศาวดารกรุงธนบุรีและ
กรุงเทพ ฯ กับพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาภาค ๒ หรือหนังสืออื่นๆประเภท
เดียวกันที่อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

การสอนศรศรจะเปรียบเทียบกับของจริงให้เห็นเสมอ หรือควรระ
วบรวมรูปภาพหรือของสถานที่กำลังพูดนั้นมาให้นักเรียนดูบ้าง เช่นรูป
จังหวัดพระนคร ฯ รูปสถานที่สำคัญต่างๆ รูปโบราณวัตถุและปูชนีย
สถาน รูปคน รูปสัตว์ ต้นไม้แปลกๆ จากสถานที่ต่างๆ รูปโรงงานอาชีพ
ต่างๆ ฯลฯ ให้นักเรียนได้เห็นด้วยเสมอ เท่าที่รวบรวมหามาได้ ไม่
ใช้สอนก็ควรนำออกเปลืองนั้น ทุกโรงเรียนควรพยายามสะสมสิ่งของที่เกี่ยว
กับอาชีพของราษฎร เช่น ต้นข้าว ไข่ไหม ตัวไหม ใบหม่อน แร่ถ่าน
ฟอสฟอรัส ยางกบ ฯลฯ กับทั้งรูปภาพและรูปจำลองของสิ่งต่างๆ ไว้เป็น
พิพิธภัณฑ์เพื่อใช้ประกอบการสอน

เพื่อให้เข้าใจแผนภาพจริงๆ - ศรศรเขาเห็นเห็นขามาจำลองเป็นรูป
จังหวัดกนกขณณ์ แล้วลอกเป็นรูปแผนที่ และทำการที่ระสอนลงท่อนๆ
ก็ควรจะใช้วิธีอื่นเพิ่มเติมกัน แต่เปรียบเทียบกับระยะทางให้นักเรียนเห็นโดยการ
เปรียบเทียบกับหมู่บ้านที่นักเรียนเคยเข้าไปเดินมาเสมอ หรือจะใช้จาก
ทราเวนแทนก็ได้ เมื่อเด็กเข้าใจแล้วจึงใช้แผนภาพจริงๆ ต่อไป

ชั้นประถมศึกษา ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้รู้เครื่องหมายในแผนที่จนเข้าใจทุกอย่าง เช่น ภูเขา
สายน้ำทางเดินเรือ ทางรถไฟ प्रकार เป็นต้น
๒. ให้สอนมาตราส่วนพวงวัดระยะในแผนที่ได้
๓. แม่น้ำและภูเขาเกิดขึ้นได้อย่างไร ประวัติการของโลกโดยย่อ
๔. ให้ค้นหาฬิกาเป็น เรือยวดยาน การแบ่งเวลาในวันหนึ่งๆ
๕. ให้รู้จักกลางวัน กลางคืน อยู่ในประเทศสยาม
๖. ให้รู้เรื่องเงินตราและธนบัตรของรัฐบาลสยาม
๗. ให้รู้จัก เมืองหลวง เมืองท่า การอาชีพ การปกครอง
ของประเทศในทวีปเอเชีย คือ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย
๘. ให้รู้ว่ามีสินค้าของประเทศเหล่านั้นได้ ส่งมาขายในประเทศสยาม
มีอะไรบ้าง และสินค้าอะไรของประเทศสยามที่ได้ส่งออก
ขายในประเทศเหล่านั้น
๙. ให้รู้จัก เมืองหลวง เมืองท่า การอาชีพ การปกครอง
ของประเทศในทวีปเอเชีย คือ พม่า อินเดีย มลายู
ฟิลิปปินส์

๑๐. ให้รู้ว่าสินค้าของประเทศเหล่านั้นได้ส่งเข้ามาขายในประเทศสยามมีอะไรบ้าง และสินค้าอะไรของประเทศสยามที่ได้ส่งเข้าไปขายในประเทศเหล่านั้น
๑๑. ให้รู้ว่าประเทศสยามมีลักษณะภูมิประเทศ และสภาพอากาศเป็นอย่างไร และสิ่งเหล่านั้นเป็นเหตุเกี่ยวข้องกับอาชีพของพลเมืองอย่างไร
๑๒. ให้รู้ว่าประเทศสยามแบ่งอาณาเขตการปกครองออกเป็นจังหวัด จังหวัดแบ่งออกเป็นอำเภอและกิ่งอำเภอ อำเภอแบ่งออกเป็นตำบล ตำบลแบ่งออกเป็นหมู่บ้าน
๑๓. ให้รู้ว่าการทำงานของรัฐบาลสยามแบ่งเป็นกระทรวง กระทรวงไหนมีหน้าที่ทำงานอย่างไร สอนให้เข้าใจพอสังเขป
๑๔. ให้รู้ว่ากระทรวงใดบ้างส่งเจ้าหน้าที่ออกไปประจำจังหวัด ประจำอำเภอ เจ้าหน้าที่เหล่านั้นเรียกว่าอะไร มีหน้าที่ทำงานอย่างไร
๑๕. ให้รู้จักโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญ ๆ ในประเทศสยาม และสำคัญอย่างไร
๑๖. ให้เข้าใจประวัติของนครศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงเทพฯ โดยสังเขปตามหัวข้อต่อไปนี้

- (ก) ให้รู้พระบรมนามาภิไธยย่อตามลำดับรัชกาล
- (ข) รัชกาลไหนได้ทำสงครามกับใคร เลือกสอนแต่ที่สำคัญๆ การแผ่ราชอาณาจักร ต่อมาได้ขยายอาณาเขตส่วนใดแก่ชาติใด เปรียบเทียบอาณาเขตเดิมกับอาณาเขตปัจจุบัน
- (ค) รัชกาลไหนทั้งกฎหมาย และ เปลี่ยนขนบธรรมเนียมอะไรบ้าง เลือกสอนแต่ที่สำคัญๆ
- (ง) รัชกาลไหนเกี่ยวข้องกับต่างประเทศในการค้าขาย หรือราชการ อย่างไรบ้าง ให้เลือกสอนแต่ที่สำคัญๆ

หมายเหตุ

จะใช้หนังสือพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และ กรุงเทพฯ ๑ แบบสอนอ่านหน้าทรายฎรเล่ม ๑—๒ ภูมิศาสตร์สยามหรือหนังสืออื่นๆ ประเภทเดียวกัน ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

การสอนวิชาตำนานของวังมาให้นักเรียนดูไม่ได้ ให้พยายามรวบรวมรูปของๆ เหล่านั้นมาให้นักเรียนได้ดูเสมอ เช่นรูปร่างแขกเป็นอย่างไร สัตว์ในเมืองแขกเป็นอย่างไร บ้านเมืองของเขาเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้มีความคิดคำนึงมองเห็นของจริงขึ้น เวลาสอนถึงประเทศอื่น ให้รู้จักเปรียบเทียบกับประเทศเรว่ามีสถานะการณ์แตกต่างกับ

เขาอย่างไรบ้าง และบ้านเมืองของเขาใหญ่เล็กกว่าเมืองเราเพียงไร? และ
ห่างจากเมืองเราสักเท่าไร. สิ่งใดที่นักเรียนยังไม่รู้จัก พยายามหารูป
ให้นักเรียนได้ดูเสมอ เช่นโบราณวัตถุ สถานที่สำคัญ เป็นต้น

ชั้นประถมศึกษา ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

๑. สอนภูมิศาสตร์ประเทศไทย ทวนที่ใดเรียนมาแล้วในชั้น
ประถมศึกษา ๓ ก็นำให้สอนหนักไปในทางอาชีพของพลเมืองใน
ท้องถิ่น สอนให้รู้ว่าโลกสมัยใหม่ของประเทศไทยจะอย่างไร การ
อุตสาหกรรมเกี่ยวกับโลกสมัยใหม่เหล่านั้น และควรที่จะประกอบ
อาชีพให้ไทยผลผลิตขึ้นกว่าเดิม
๒. สอนภูมิศาสตร์ประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียที่ติดต่อกับสยาม
ในทางเศรษฐกิจหรือประวัติศาสตร์ ให้รู้ว่าความเป็นอยู่ของชาว
เมืองเหล่านั้น คือหรือเลวกว่าเราอย่างไร มีการประกอบอาชีพ
อย่างไรที่ตนเห็นคนไทยบ้าง ทวนที่ใดเรียนมาแล้วในชั้น
ประถมศึกษา ๓
๓. ให้รู้ประวัติภูมิของไทย ครั้งตั้งภูมิล้านนาอยู่ในตอนใต้ของ

ประเทศจีน ตอนลุ่มน้ำแยงซีเกียง แลยมณฑลซุนหนัว กยั่ว
กวางตุ้ง กวางไต้ ให้สอนพ่อสังเซป ตามหัวข้อต่อไป

(ก) ควรชี้ให้เห็นว่า ไทยตั้งภูมิลำเนาเดิมอยู่ในแถบ
นั้นจริง เพราะเวลานี้ยังมีพวกไทยตกค้างอยู่ในแถบ
นั้นอีก ที่รู้ว่าเป็นไทยก็ เพราะพูดภาษาไทย
ลักษณะบ้านเรือนก็คล้ายไทยตอนใต้

(ข) ไทยเป็นชาติเก่า ไม่ใช่ชาติใหม่ คงเป็นเอกราช
อยู่เป็นส่วน ๆ ก่อนพุทธกาล เวลานั้นจีนยังไม่ได้
แผ่อาณาเขตเข้ามาถึงดินแดน

(ค) ต่อมา ไทยมีจำนวน มากขึ้นประการหนึ่ง จีนยก
กองทัพมาเข้ายึดเอาอาณาเขตลงมาทางใต้
อีกประการหนึ่ง ไทยจึงได้พากันอพยพเล็ดลอดมา
ทางใต้ทะเลเล็กกระโดดข้ามยศตามคราว แยกย้าย
ลงมาทางลุ่มแม่น้ำสาละวินทางหนึ่ง คงเมืองพมัวเป็น
ราชธานีและ ยกลงมาทางลุ่มแม่น้ำโขงอีกทางหนึ่ง
คงอยู่ในบริเวณสิบสองไทย ชั้นแรกแยกกันเป็น
ส่วน ๆ ค้างเป็นอิสระแก่กัน ภายหลังจึงรวมกัน
เข้าเป็นราชอาณาจักรชนบทเมืองต่าง

(ง) พวกไทยที่ยังตกค้างอยู่ในดินเดิมถูกเขยื้อนเขยื้อนเรื่อย

มาภายหลังไทย ๖ ประเทศจึงรวมเข้าเป็นราช
อาณาจักรเดียวกัน ทั้งราชธานีอยู่ทางทิศตะวันตก
เฉียงเหนือเมือง ว่าติง ในมณฑลยูนนานเกี้ยว
ต่อมาพอมีกำลังต่อสู้ กับจีนได้ จึงย้ายไปตั้งราชธานี
อยู่ที่เมืองหนองแส

(๑) กินแกนครอนไต้้น ก็มีชาติเขมร และลาว คือ
ละว้าอยู่ก่อน พวกไทยต้องสู้รบกับพวกเหล่านั้น แล้ว
เคลื่อนลงมาทางใต้เป็นลำดับมา

(๒) โดยเหตุที่คนไทยต้องกระจายไปในที่ต่าง ๆ ภาษา
จึงเปลี่ยนแปลงไปตามที่ ได้สมาคมกับคนในท้องถิ่น
นั้น ๆ เช่นภาษาปนกับจีนบ้าง แกวบ้าง เขมรบ้าง
เป็นต้น สอนให้เข้าใจว่า ชาวไทยในภาคพายัพ
อุตร นครราชสีมา ก็เป็นชาวไทยที่สืบเนื่องมา
แต่ตอนเหนือด้วยกัน

๔. ใ้รู้ ประวัติของไทย ตอนทั้ง ประเทศ สยาม สมัยก่อน สร้าง กรุง
ศรีอยุธยา ไทยตั้งเขปตามหัวข้อต่อไปนี้

(ก) กษัตริย์พระองค์หนึ่ง ๆ มีพระโอรสมาก จึงต้อง
ให้ไปครองเมืองต่าง ๆ บาง พระองค์ที่มีสติ
ปัญญากล้าหาญก็รวบรวมเป็นแคว้นแคว้นขึ้น บาง

ควร^๕ทำให้แวนแคว้น^๕มีอิสระหลายแคว้น และ
 ทยอย^๕ขับ^๕ปกครองแวนแคว้นเหล่านั้น^๕จน^๕หมด^๕—
 ญาติกัน

- (๒) ให้^๕รู้^๕ว่าแวนแคว้น^๕ไหน^๕ เมือง^๕อะไร^๕ เป็น^๕ราชธานี^๕
 หรือเมืองชน
- (๓) ให้^๕รู้^๕ว่ากษัตริย์^๕พระองค์^๕ไหน^๕ บันลือ^๕พระนาม^๕ใน^๕ทาง^๕ไกล^๕
 แวนแคว้น^๕นั้น^๕ๆ สำคัญ^๕อย่างไร
- (๔) ให้^๕รู้^๕ว่าศาสนา^๕พุทธ^๕และศาสนา^๕พราหมณ์^๕เข้ามา^๕ใน^๕
 ประเทศ^๕สยาม^๕โดย^๕อย่างไร^๕และ^๕ทาง^๕ไหน^๕ ให้^๕รู้^๕พุทธ^๕
 ประวัติ^๕ไทย^๕ย่อ
- (๕) การ^๕สงคราม^๕ใน^๕คน^๕นั้น^๕ๆ มี^๕ครั้ง^๕ไหน^๕ที่^๕สำคัญ^๕ให้^๕ยก^๕มา^๕
 สอน^๕ด้วย

๕. ให้^๕เข้าใจ^๕ประวัติ^๕ตอน^๕กรุงศรีอยุธยา^๕ กรุงธนบุรี^๕ และ^๕กรุงเทพ^๕ฯ^๕
 โดย^๕สังเขป^๕ตาม^๕หัวข้อ^๕ต่อไปนี้

- (ก) ให้^๕รู้^๕พระบรมนามาภิไธย^๕ย่อ^๕ความ^๕สำคัญ
- (ข) รัชกาล^๕ไหน^๕ที่^๕ทำ^๕สงคราม^๕กับ^๕ใคร^๕ เลือ^๕กล^๕สอน^๕แต่^๕
 ที่^๕สำคัญ^๕ๆ การ^๕แผ่^๕ราชอาณาจักร^๕ครั้ง^๕ใด^๕ได้

ถึงไหน ก็มาโต้เถียงอาณาเขตที่ส่วนใดแก่ชาติใด
เพราะเหตุใด

(ก) รัชกาลไทน์คงกฎหมายและเปลี่ยนขนบธรรมเนียม
อะไรบ้าง เลือกลงแต่ที่สำคัญ ๆ

(ง) รัชกาลไทน์เกี่ยวข้องกับต่างประเทศในการค้าขาย
หรือราชการ อย่างไรบ้าง ให้เลือก ลงแต่ที่
สำคัญ ๆ

๖. ให้รู้จักประวัติอันสำคัญของประเทศสยามและให้รู้ว่าสำคัญ
อย่างไร

๗. การปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญไทยสังเขป ตามหัวข้อ
ต่อไปนี้

(ก) องค์การกษัตริย์นาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

(ข) สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

(ค) ชี้ให้เห็นว่าการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญคืออะไร

๘. ให้รู้ว่ารัฐบาลเก็บภาษีอากรไปเพื่อใช้จ่ายในการบำรุงความสุข
ความเจริญของราษฎรและประเทศชาติ ทุกคนจึงควรเสียภาษี
อากรด้วยความเต็มใจ

๙. ผู้ชายไทยเกี่ยวข้องกับทหารและตำรวจอย่างไร ลงถึงแต่
ชายเข้าเขตกันต์ทุกเขต

๑๐. ให้เข้าใจระเบียบการส่งหนังสือ พักิจุ อนุญาต โดยทางไปรษณีย์ คลอดจนค่าธรรมเนียม
๑๑. ให้เข้าใจหน้าที่ของพลเมือง ในการปกครอง เช่น เมื่อมีการเกิดการตาย การย้ายภูมิลำเนา จะต้องจัดการอย่างไร
๑๒. ให้รู้จักการศึกษาของชาติ และให้รู้จักว่าสถานศึกษามีชั้นใด โดยบ้าง คลอดจน มหาวิทยาลัย อันเป็น ชั้น สูงสุด แห่ง การ ศึกษา และให้รู้ว่าที่ต่าง ๆ เหล่านี้สอนไปในทางไหน
๑๓. ให้รู้จักความเป็นไปในสมัยปัจจุบัน ว่าวิทยาศาสตร์ ช่วยให้ความสะดวกแก่ประชาชนอย่างไร เช่น เครื่องจักรที่ใช้ในการอาชีพต่าง ๆ เครื่องจักรอื่น ๆ ใ้มนำ รถไฟ เรือบิน วิทยุ โทรเลข โทรศัพท์ ฯลฯ และการขึ้นกันประเทศแบบใหม่ อันตรายแห่งการสงครามในอนาคต

หมายเหตุ

จะใช้หนังสือพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงเทพ ฯ แบบสอนอ่านหน้าทฤษฎีเดิม ๑-๒ ภูมิศาสตร์สยาม หรือหนังสืออื่น ๆ ประเภทเดียวกัน ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

การสอนวิชาอื่น ให้สอนตามหัวข้อพอเป็นสังเขป ที่ใดที่ใกล้ชีวิตกับนักเรียนอยู่ สอนให้ละเอียดยิ่งขึ้น ควรจะต้องพยายามใช้ภาษาที่นักเรียนชั้นนี้พอเข้าใจได้ ข้อควรคัดหรือสถานที่ให้จำและเพราะที่สำคัญ ๆ เท่านั้น

สิ่งใดที่ครูพระอาจารย์ภาพ แสนที่มาประกอบได้ ก็ให้รวบรวมมาให้นักเรียนดูเสมอ เช่นรูปภาพสิ่งของ วัตถุหรือสถานที่ที่ขึงเพดานมาจากครั้งกระโน้น และชี้ให้เห็นตำแหน่ง อาณาเขตที่เปรียบเทียบกับสมัยก่อนสมัยปัจจุบันให้เห็นอย่างจริงจังเสมอ

ครูควรระมัดระวังเหตุการณ์ทั่ว ๆ ไปเสมอ ว่าจะมีข้อความอะไรสำคัญบ้างที่พอจะรวบรวมให้นักเรียนทราบถึงความสำคัญแห่งบ้านเกิดเมืองนอนของตน และควรชักชวนส่งเสริมความเข้าใจในสภาพการณ์ปัจจุบันได้โดยวิธีใ้หม้การอ่านหนังสือพิมพ์ขึ้น เพื่อที่จะรักษาและเลือกสรรมาแต่ที่ๆ อันจะไม่ใช่เป็นภัยต่อศีลธรรม

ประมวลการล่อนวาดเขียน

ขึ้นประถมปีที่ ๑

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยวอย่างง่าย ๆ เช่นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูป
สี่เหลี่ยมผืนผ้าใน สมค ตาราง หรือ ใน กระดาษเขียน ทดตาราง
ไว้แล้ว
๒. การเขียนให้มีช่องตารางเหล็กลอยภายใน รูปเท่ากันแนบ และ
ยอมให้ใช้ไม้บรรทัดได้
๓. การขีดเส้นต้องให้เรียบเสมอกัน และในทำกรรมทุกมุม ต้อง
ขีดเส้นให้บรรจบกันพอดี
๔. ต้องเขียนรูปเส้นเคี้ยว เช่นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปสี่เหลี่ยม
ผืนผ้าในสมค ตาราง แต่ให้มีเส้นเพิ่มขึ้นภายในรูป เช่นให้
มีเส้นระดบแบ่งครึ่งรูป เส้นต่งแบ่งครึ่งรูป หรือเส้นทะแยงมุม
แบ่งครึ่งรูปเป็นคั่น
๕. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยวเป็นตาราง เช่นรูป ๔ ตารางเหลี่ยม
๖ ตารางเหลี่ยม ๘ ตารางเหลี่ยม ๑๖ ตารางเหลี่ยมเป็นคั่น
๖. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยว อย่างง่าย ๆ แต่ให้มีเส้นซับซ้อนขึ้น

เช่นรูปของต่างๆ การวางทางบรรยายลมเหนือประเทศ เหนือผา
ลายแผ่นอิฐทุกอันเป็นกำแพง หรือลายกระเบื้องที่ปูพื้นเป็นต้น

๗. ไม้เขียนรูปที่ทองย่นเป็นเหลี่ยม เป็นมุม เช่นรูปบันได รูปจั่ว
รูปฝา หรือรูปตัวพยัญชนะเป็นต้น

หมายเหตุ

ในที่ใดถ้าทำโค้ว ควรหักให้ระยาสีแห่งและหักสลัปลงใน
รูปเหลี่ยมหรือ ลวก ลายต่างๆ ไม้ ไม้เขียนมาแล้ว หรือหักไม้ เขียน
รูปเหล่านั้นด้วยเส้นดินสอสีก็ได้

วิชาวาดเขียน ควรให้นักเรียนหัดใช้สีแห่งหรือสีเครื่องสำอาง
แต่คนมือ เพื่อให้นักเรียนได้เขียนเส้นเขี้ยวๆ แดงๆ ระทำให้นักเรียน
มีความรู้สึกเพลิดเพลิน การเรียนต้องให้มีความเข้าใจ การเรียนจึงจะ
สนุกสนาน ผู้เรียนจึงจะมีแก่ใจเรียน ปลุกฝังนักเรียนให้รู้จักรักความสวย
งามเสียแต่คนมือ การเขียนด้วยดินสอสี ก็คล้ายเขียนด้วยดินสอเท่านั้นเอง
แต่หากเปลี่ยนจาก สีดำให้เป็น สีต่างๆ กันเท่านั้น เพื่อยังความว่าเร้า
ให้นักเรียน ถ้าโรงเรียนใดที่นักเรียนนั้น ไม่สามารถจะซื้อสีได้ ก็
ควรงด แต่ในที่ใดพอจะส่งเสริมได้ ก็ควรส่งเสริม ไม่งดเสียทีเดียว
เช่นนี้จะเป็นการเร้าให้นักเรียนชอบการเขียนวาดเขียนยิ่งขึ้น

ชั้นประถมปีที่ ๒

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยว เช่น รูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว รูปสามเหลี่ยมมุมฉาก รูป ๖ เหลี่ยม รูป ๘ เหลี่ยม เป็นต้น
๒. ให้เขียนรูปเส้นเคี้ยว เช่น ข้างบน แต่ให้มีเส้นซัดขึ้นลง เช่น เขียนเป็นเส้น เป็นรูปอย่างอื่น ๆ บรรจุลงในรูปเหล่านั้น
๓. ให้เขียนรูปเส้นคู่ หรือเส้นขนานอย่างง่าย ๆ เช่น กรอบรูป กรอบประตู กรอบหน้าต่าง รูปดาว เป็นต้น
๔. ให้เขียนรูปฟัน เช่น ฟันหมี ฟันเขี้ยว ฟันเรียว เป็นต้น
๕. ให้เขียนลายต่าง ๆ เช่น ลายพรมน้ำเงิน ลายกระเบื้องปูพื้น เป็นต้น

หมายเหตุ

การสอนในชั้นนี้ให้นักเรียนเขียนบนกระดาษหรือกระดาษชื่อนวนที่ตัดตารางไว้แล้ว โดยวิธีลอกหรือทำอย่างทบทวน หรือจากแบบครูเขียนให้ดูบนกระดานดำ

ในทำนองถ้าทำได้ ควรหักให้ระบายสีต่าง หักสลักสิ่งของรูปเหลี่ยมหรือลวดลายต่าง ๆ ที่นักเรียนมาแล้ว หรือหักให้เขียนรูปเหล่านั้นด้วยเส้นกินสอสีอย่างใดก็ได้

วิชาภาคเขียน ควรให้นักเรียนทบทวนใช้สีแถมหรือสีเคเรอของตัง
แต่ทนมัส เพื่อให้นักเรียนได้เขียนเส้นเขี้ยว ๆ แคง ๆ จะทำให้นักเรียน
มีความรู้สึกเพลิดเพลิน การเขียนต้องให้มันน่าใจ้าง การเขียนจึงจะ
สนุกสนาน ผู้เรียนจึงจะมีแก่ใจเขียน ปลุกฝังนักเรียนให้รู้จักความสวย
งามเสียแต่ต้นมือ การเขียนด้วยดินสอสี ก็คล้ายเขียนด้วยดินสอดำนั้นเอง
แต่หากเปลี่ยนจากสีดำให้เขียนสีต่าง ๆ กันเท่านั้น เพื่อยังความว่าแรงใจให้แก่
นักเรียน ถ้าโรงเรียนใดทบทวนนักเรียน ไม่สามารถจะซื้อได้ ก็ควรงค
แต่ในทศพอจะส่งเสริมได้ ก็ควรส่งเสริม ไม่งคเสียทีเดียว เช่นนี้จะ
เป็นการเร้าให้นักเรียนชอบการเขียนภาคเขียนยิ่งขึ้น

ขึ้นประณมปีที่ ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้เขียนลายก้านเส้นเคียวตามแบบ
๒. ให้เขียนลายใบไม้ริม ไม่มีกตามแบบ
๓. ให้เขียนลายดอกไม้มากลับซับซ้อน เช่น ดอกพุทธรักษา
เป็นต้น ตามแบบ

๔. ให้เขียนลายใบไม้ที่มีก้าน เช่น ใบคำลิง ใบช่อขี้ เป็นต้นตามแบบ
๕. ให้เขียนกิ่งไม้หรือเถาไม้ ที่มีใบช่อขี้และผลช่อขี้ เช่น เถา คำลิง กิ่งขี้โถ เป็นต้นตามแบบ
๖. ให้เขียนรูปลักษณะที่เป็นเส้นตรงให้เห็นเป็นรูป เห็นส่วนกว้าง ส่วนยาว ส่วนสูง เช่น รูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ รูปหีบไม้สัก รูปคู้ รูปขวดเหลี่ยม เป็นต้นตามแบบ
๗. ให้เขียนรูปหุ่น รูปเส้นตรง เช่น กลักไม้จันทน์ไฟ สมุท กะทวน คำ เป็นต้น จากของจริง
๘. ให้เขียนรูปหุ่นรูปเส้นตรงที่มีเส้นรับซ้อนกัน เช่น กวอรูป เป็นต้น ให้เห็นว่ามีนอกริมใน และเส้นปากกมของไม้กวอจากของจริง
๙. ให้เขียนรูปหุ่นรูปเส้นโค้ง เส้นคด เช่น ถ้วยแก้ว หวีชวค หมัก เป็นต้น จากของจริง
๑๐. ให้เขียนรูปใบไม้ใบเดี่ยวที่มีเส้นเป็นรักและเว้าจากของจริง เช่น ใบคำลิง ใบช่อขี้ เป็นต้น ให้เขียนแต่เส้นขอบนอกและก้านของใบ ในขั้นต้นให้เขียนแต่ใบเดี่ยว ก่อไปให้เขียนทั้งช่อ มีใบคึกข้าง ๒ หรือ ๓ ใบ

หมายเหตุ

การสอนให้เขียนที่กำหนดไว้ในข้อ ๑-๖ นั้น ให้เขียน
โดยลอกการทวิอย่างทีพิมพ์ หรือแยกตัวเขียนให้ครบกระดานคำ ให้
เขียนลงบนกระดาษที่ไม่มีเส้นบรรทัด ไม่ต้องแรงา ให้เขียนแต่เส้น
พยเป็นรูป

การสอนให้เขียนรูปหุ่นจากของจริง และเขียนลายเส้นจาก
ของจริงที่กำหนดไว้ในข้อ ๗-๑๐ นั้น ให้เขียนลงบนกระดาษไม่มีบรรทัด
เช่นเดียวกัน ให้เขียนแต่เส้นพอเป็นรูปจนพินรายเท่านั้น การเขียนต้อง
ให้ถูกต้องตามรูปที่เขียน ไม่ควรระบายสีในชั้นแรก แต่ต่อไประดัดให้
ระบายสีแต่งดูบ้างก็ได้ และห้ามไม่ให้ใช้ไม้บรรทัด

จะสอนตามตัวอย่างแบบฝึกหัดวาดเขียนของกระทรวงธรรมการ
ภาคที่ ๑ ภาคที่ ๒ หรือแบบอื่น ๆ ที่ง่ายพอเทียบกันได้ ซึ่งอนุญาต
ให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

วิชาวาดเขียน ควรให้นักเรียนได้ใช้สีแท่งหรือสีเคียวของ
บ้าง เพื่อให้นักเรียนได้ขีดเส้นเขี้ยว ๆ แดง ๆ จะทำให้นักเรียน
มีความรู้สึกเพลิดเพลิน การเรียนต้องให้มัน่าใจบ้าง การเรียนจึง
จะสนุกสนาน ผู้เรียนจึงจะสนใจเรียน ปลุกฝังนักเรียนให้รู้จักความสวย
งามเสียแต่ต้นมือ การเขียนด้วยดินสอสี ก็คล้ายเขียนด้วยดินสอดำนั่นเอง

แต่หากเปลี่ยนจากสัปดาห์เป็นสัปดาห์กันเท่านั้น เพื่อความสะดวกว่าวิ่งให้แก่นักเรียน ถ้าโรงเรียนใดที่นักเรียนไม่สามารถจะซื้อได้ ก็ควรยกแต่ในที่ใดพอจะส่งเสริมได้ ก็ควรส่งเสริม ไม่ยกเสียทีเดียว เช่นจะเป็นการช่วยให้เด็กเรียนชอบการเรียนวิชาเขียนยิ่งขึ้น

ชั้นประถมศึกษา ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้เขียนใบไม้ใบเดียวชนิดใดก็ได้ซึ่งไม่เป็นดอก ให้เขียนแต่เส้นและลวดลายพอเป็นรูป
๒. ให้เขียนใบกล้วยใบเดียว ให้เขียนแต่เส้นและลวดลายพอเป็นรูป
๓. ให้เขียนใบมะเดื่อใบเดียว ให้เขียนแต่เส้นและลวดลายพอเป็นรูป
๔. ให้เขียนใบไม้ใบเดียว แต่ต้องเขียนเส้นและลวดลายให้ละเอียด
๕. ให้เขียนใบไม้สองใบซึ่งคล้ายกัน
๖. ให้เขียนใบไม้ชนิดที่บานหรือยุบ

๗. ให้ฝึกหัดเขียนกิ่งไม้ ที่ไม่มีใบติดอยู่
๘. ให้ฝึกหัดเขียนกิ่งไม้ ที่มีใบติดอยู่ด้วย
๙. ให้เขียนรูปหุ่นเส้นตรงอย่างง่าย ๆ เช่น รูปลูกบาศก์ รูป
กลอกไม้ขีดไฟ รูปยานยนต์ไครเลียม เป็นต้น
๑๐. ให้เขียนรูปหุ่นที่มีเส้นโค้งอย่างเล็กน้อย เช่น รูปกระบอก รูปถัง
สังกะสีตักน้ำ รูปถ้วยแก้ว เป็นต้น เขียนให้เห็นปากและกัน
๑๑. ให้เขียนรูปหุ่นเส้นตรงที่มีเส้นสลับซับซ้อนหลายเส้น เช่น ม้า
นั่งร้องชาติเหลื่อมที่ไม้มลวกลาย ชั้นเสาเหลี่ยมเกลี้ยง ๆ
เก้าอี้ชาติเหลื่อมพนักตรง เป็นต้น
๑๒. ให้เขียนรูปหุ่นเส้นโค้งที่ยากขึ้น เช่น รูปขวดโหล รูปโถ
เคลือบ เป็นต้น
๑๓. ให้เขียนรูปหุ่นที่มีเส้นโค้งทุก ๆ ด้าน เช่น รูปหม้อดิน คันไถ
แวกัน เป็นต้น

หมายเหตุ

การสอนวาดเขียนในชั้นนี้ให้นักเรียนหัดเขียนจากของจริงลง
บนกระดาษที่ไม่มีบรรทัด การเขียนต้องให้ถูกส่วนตามรูปที่ให้เขียน และ
ตามใจ ไม่บรรทัด

จะสอนความรู้ อย่างแบบฝึกหัดวิชาเขียนของกระทรวงธรรมการ
ภาคที่ ๓ ภาคที่ ๔ และภาคที่ ๕ หรือแบบอื่น ๆ ที่ง่ายกว่าพอเทียบกัน
ได้ จึงอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

วิชาวาดเขียน ควรให้นักเรียนหัดใช้สีแท่งหรือสีเค็รย้อย
บ้าง เพื่อให้นักเรียน ได้ฝึกเล่นเขียน ๆ แดง ๆ จะทำใ้
นักเรียนมีความรู้สึกเพลิดเพลิน การเรียนต้องให้น้ำใจบ้าง การเรียนจึง
จะสนุกนาน ผู้เรียนจึงจะสนใจเรียน ปลุกฝังนักเรียนให้รู้จักความ
สวยงามเสียแต่ต้น การเขียนด้วยดินสอสี ก็คือดินสอทำนองนั้นเอง แต่
หากเปลี่ยนจากสีทำให้เป็นสีต่าง ๆ กันเท่านั้น เพื่อยังความว่าเงาให้แก่
นักเรียน ถ้าโรงเรียนใดที่นักเรียน ไม่สามารถจะซื้อสีได้ ก็ควรค
แต่ในทโศพอจะส่งเสริมได้ ก็ควรส่งเสริม ไม่ควรเสียทีเดียว เช่นนี้จะ
เป็นการเร้าใจให้นักเรียนชอบการเรียนวาดเขียนยิ่งขึ้น

ประมวลการสอนการฝีมือ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ (ชายและหญิง)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

๑. หักให้ล้านกระต่ายหรือโยลานหรือโยตาล หรือสิ่งทออื่นแทนกระต่ายได้ ทำนองเกี่ยวกับล้านเส้น
๒. หักวางไม้ตะกั่วขึ้นไม้เล็ก ๆ เช่นไม้ขีดไฟ เป็นรูปต่าง ๆ โดยใช้ถั่ว ชิมัง ไม้ระกากลม ๆ เป็นเครื่องเชื่อมหัวข้อ
๓. หักทำเครื่องเล่นกลวชิตร้อย ๆ เช่นไม้ระก้าทำเป็นรู ฯลฯ
๔. หักย่นรากกันเหนียวและทราย
๕. หักคัตกระต่ายหรือผ้าตามแบบพิมพ์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ (ชายและหญิง)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

๑. หักล้านกระต่ายหรือโยลานหรือโยตาล ประดิษฐ์ให้สวยงาม ขกเป็นรูปและลวดลายต่าง ๆ ด้วยกระต่ายได้ เช่นเกี่ยวกับนก กระเบื้องสี่เหลี่ยมกลึงเป็นลวดลายต่าง ๆ

๒. หักวางไม้แต่ละคอกไม้ขึ้นเล็ก ๆ
๓. หักพืชกระต่ายหรือหัวเข็ดหน้าเป็นรูปต่าง ๆ
๔. หักทำเครื่องใช้ที่เป็นประโยชน์ได้ เช่น เอากำมะพร้าวมาทำแปรงถูฟัน
๕. หักเป็นรูปจากดินเหนียวและทราย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ (ชาย)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

๑. หักทำสวนย่อม ๆ รู้จักใช้เครื่องมือและแต่งเครื่องมือในการทำสวนให้เป็น เช่น มีด ขวาน ทุบ เลื่อย พลั่ว คราด เป็นต้น
๒. ให้รู้จักปลูกต้นไม้และบำรุงรักษาต้นไม้ให้งอกงาม
๓. ให้รู้จักใช้ปุ๋ยอย่างง่าย ๆ
๔. ให้รู้จักชำและตอนต้นไม้ขนาดเล็กกัน
๕. วิชาช่างไม้เบื้องต้น ให้รู้จักใช้เครื่องมืออย่างง่าย ๆ เช่น ก้อนสิ่ว ขวาน ทุบ เลื่อย เป็นต้น วิชาเครื่องมอเหล่านนี้รู้จักชนิดของไม้ที่จะทำเป็นเครื่องใช้บ้าง ทำเครื่องใช้บ้างได้ เช่น กวดยุโรป หีบเล็ก ๆ เป็นต้น

๖. หักปันภาชนะง่ายๆ รากดินเหนียว
๗. หักจักสาน รั้วจัก คอก เหลา จัก ผ่า และเจาะไม้ไผ่ และสิ่งที่ทำด้วยไม้ไผ่
๘. หักทำเครื่องโลหะอย่างง่ายๆ ได้ เช่น รั้วจักจัก พัด และ หักโลหะต่างๆ เช่น แล่นเหล็ก ไม้
๙. ให้รู้จักการค้าขายของตลาดในที่ซึ่งที่ตนอยู่บ้าง

หมายเหตุ

ควรหักทำส่วนให้เด็กหักทำนอกเวลาเรียน ถ้าโรงเรียนใดยังไม่มีสถานที่พอจะหักทำเป็นแปลงสวนย่อมๆ ให้นักเรียนหักทำได้ ควรแนะนำให้นักเรียนหักทำสวนย่อมๆ ที่บ้านของนักเรียนเอง

การสอนวิชาต่างๆ ในชั้นนี้ถ้ายังไม่มีครูวิชาพิเศษโดยเฉพาะ และไม่มีครูที่สามารถสอนวิชานั้นๆ ได้ ระวังการสอนวิชานั้นๆ ไว้ก่อนบางวิชาก็ได้ แต่ต้องได้วิทยุอนุญาตจากเจ้าหน้าที่การศึกษาก่อน

ขั้นประถมศึกษา ๓ (หญิง)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

๑. หักทำสวนย่อมๆ ให้รู้จักใช้เครื่องมืออย่างง่ายๆ เช่น มีด ขวาน ฆ้อง เลื่อย เป็นต้น ให้รู้จักปลูกต้นไม้และบำรุง

รักษาให้งอกงาม ให้รู้จักใช้ประโยชน์อย่างง่าย ๆ ให้รู้จักชำระ
 ทอนกันไม่ข่างเล็ดกัน

๒. ให้รู้จักการเขียนเบื้องต้นอย่างง่าย ๆ
๓. ให้รู้จักการชั่งเบื้องต้นอย่างง่าย ๆ
๔. ให้รู้จักการดัดเบื้องต้นอย่างง่าย ๆ
๕. ให้รู้จักการร้อยเบื้องต้นอย่างง่าย ๆ
๖. หักย่นภาชนะอย่างง่าย ๆ จากดินเหนียว
๗. หักจักสาน ให้รู้จัก ทอถ. เหวถ. จัก ผ่า และเจาะไม้ไผ่
 และสิ่งที่ทำด้วยไม้ไผ่
๘. ให้รู้จักการค้าขายของตลาดในท้องถิ่นที่ตนอยู่บ้าง

หมายเหตุ

การหัดทำสวนให้เด็กทำนอกเวลาเรียน ถ้าโรงเรียนใด
 ยังไม่มีสถานที่ซึ่งจะจัดทำเป็นแปลงขุดม ๆ ให้เด็กเรียนหัดทำได้ ควร
 แนะนำให้เด็กเรียนหัดทำสวนก่อน ๆ ที่บ้านของเด็กเรียน

การสอนวิชาอื่น ๆ เช่น การเขียน การจักสาน ถ้ายังไม่มี
 ครูวิชาพิเศษโดยเฉพาะ และไม่มีครูที่สามารถสอนวิชานั้น ๆ ได้ ระวัง
 การสอนวิชานั้น ๆ ไว้ก่อนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่การ
 ศึกษา ก่อน

ชั้นประถมศึกษา ๔ (ชาย)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

๑. หักทำสวน ให้รู้จักวิธีการทำสวนให้ละเอียดขึ้น เช่น รู้จักวิธีการกำจัดวัชพืชนอน การรอกของพรรณเมล็ด ย้ายปลูก แยกปลูก ใส่ปุ๋ย รดน้ำ เปลี่ยนพันธุ์ใหม่ ขัณฑ์นอน สวงพันธุ์ ผักและไม้ดอกที่โต การรักษาสวนดอกไม้ในชาน ในโรงเรือน การเลือกพันธุ์ ทำแปลงสวนไม้ดอก รู้จักซ่อมแซมและเลือกเครื่องมืสำหรับทำสวนกรรม ความเป็นอยู่ของชาวนาในท้องถิ่น
๒. รู้จักเลี้ยงสัตว์อย่างละเอียดขึ้น เช่น เลี้ยงไก่ เป็ด เป็นต้น
๓. หักย่นภาชนะระยองกัน ให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น
๔. หักจักสานให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น
๕. หักวิชาช่างไม้ให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น
๖. หักวิชาโลหะให้ชำนาญยิ่งขึ้น
๗. หักวิชาการค้าขายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

หมายเหตุ

การทำสวนให้เด็กทำนอกเวลาเรียน ถ้าโรงเรียนใดยังไม่มีสถานที่ซึ่งพอจะรู้จักเปลี่ยนแปลงสวนย่อยๆ ให้เด็กเรียนหัดทำได้ ควรแนะนำให้นักเรียนหัดทำสวนที่บ้าน ครูควรเอาใจใส่ให้นักเรียนได้ทำจริงๆ ไม่ใช่

เพียงแต่รู้เท่านั้น

การสอนวิชาช่างอื่นๆ เช่น ชักสาน ช่างไม้ ช่างโลหะ
ถ้ายังไม่มีความรู้วิชาพิเศษใดเฉพาะ และไม่มีครูที่สามารถสอนวิชาช่างนั้น
ได้ จะรบกวนการสอนวิชานั้นๆ ไว้ก่อนบางวิชาก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาต
จากเจ้าหน้าที่การศึกษาก่อน

ชั้นประถมศึกษา ๔ (หญิง)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๒.๐๐ ชั่วโมง

๑. ทักษะการทอผ้า ให้รู้จักการทอผ้าไทยละเอียดยิ่งขึ้น เช่น รู้จักวิธี
ทำจักทอหอน การสอดของพระนมเหล็ก ย้ายปลอก แยกปลอก
ใส่ขี้ผึ้ง รกน้ำ เปลี่ยนพันธุ์ไหม จับทอน สอดพันธุ์ฝัก
และไม่ทอดกักไว้ การจักสว่นทอดไม้ในบ้าน ในโรงเรียน
การเลือกพันธุ์ ทำแป้นสว่นไม้ทอด รู้จักซ่อมแซมและ
เลือกเครื่องมือสำหรับทำกิจกรรม ความเป็นอยู่ของชาวนาใน
ท้องถิ่น รู้จักเลี้ยงสัตว์บางเล็กน้อย
๒. การเย็บ เย็บตะเข็บง่ายๆ เช่น กันกระดุม กันผกแก กัน
ถอยหลัง กันลิ้นตะเข็บ สอด สอดหลยหลังคา เย็บเสื้อ
ชั้นในของตนใส่เองได้ สามารถทำรังคมได้พอควร ให้รู้จัก
ปะ ประณีต เย็บผ้าทอหอนให้ใช้ได้ต่อไป และสามารถ
เย็บผ้าเช็ดหน้าได้

๓. การปัก ปักเป็นลูกโซ่ เป็นแถวคล้ายๆ อย่างง่ายๆ เส้น
ขอบ เส้นก้นใบไม้ กอดไม้ สามารถปักมุมผ้าได้ และ
ปักหน้าหมอนได้ เป็นต้น
๔. การถัก ถักลูกไม้คอเสื้อต่างๆ แถวและถักริมผ้าเช็ดหน้า
ถ้วยโครเช และสามารถถักของง่ายๆ ถ้วยไหมพรม เช่น
ถักถุงเท้าเด็ก หมวกเด็ก เป็นต้น
๕. ทักย่นภาชนะจากดินให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น
๖. ทักจักสานให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น
๗. ทักวิชาถักผ้าชายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
๘. การทำทอง เรียงทองสำหรับหล่อของ เช่น ชนมกล้วย
ห่อหมก เข็มทอง ๒ มุม ๔ มุม
๙. การทอ สามารถทอของสวยและหวานได้ อย่างละ ๒๐ ถึง

หมายเหตุ

การทำสอนให้หัดขึ้นรถเวลาเรียน ถ้าโรงเรียนใดยังไม่
มีสถานที่พอจะจัดเป็นแปลงสอนซ่อมๆ ให้เด็กเรียนหัดทำได้ ควรแนะนำ
ให้เด็กเรียนทำสวนซ่อมๆ ที่บ้านของนักเรียนเอง

การเขียนปักถักร้อยนั้น ควรหัดให้เด็กเรียนสามารถทำได้จริงๆ
งานทอทางควรให้เด็กเรียนได้ ทำต่อที่บ้านจนสำเร็จ

การสอนวิชาช่างอื่นๆ เช่น การปั้น จักสาน ถักย่นไหม
ปักพู่เคียว กระจกสอนไว้ก่อนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่
การศึกษาก่อน

ประมวลการสอบข้อร้อง

ชั้นประถมศึกษา ๑

อัตราเวลาสอบสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ทicker เพลง จากบทที่ ๑ ถึงบทที่ ๕ ในหนังสือบทกอกสร้อย
สลายิต

กอกสร้อย	บ้านของ ผัวว่าเท้า
แมวเหมียวและเจ้าหญิงพน	บ้านของ แดงบุตรเทศ
ทั้งไข่ม่มดมีไข่ม	บ้านของ ลมฟ้าชายเขา
นกขมิ้นเหลืองอ่อน	บ้านของ พักชา
ใจใจโล่ ส่าเกา	บ้านของ มอญราดา

๒. ทicker เพลงชาติ (เพลงนี้บังคับให้ร้องเป็นทุกชั้น)

การสอบ ให้ทicker ทั้งหมดรวมกันทั้งชั้น จะเลือกบทร้องจากหนังสือ
บทกอกสร้อยสลายิต ของกระทรวงธรรมการ หรือเพลงอื่นที่ง่ายพอ
เทียบกันได้ ซึ่งใครขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่การศึกษาแล้วก็ได้

โรงเรียนโขนสอนเพลงมากกว่าที่กำหนดไว้ ๒ หรือ ๓ เพลง
ก็ได้อีก แต่ต้องเลือกทำนองให้เหมาะสมขึ้น บทไม่แสดงแก่จรรยา ทั้ง
ราชซอกบทกมาให้กเป็นทวอย่างข้างทำนองแล้ว และถ้าเป็นเพลงอื่นนอกเหนือ
ไปจากนั้น จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าทางการศึกษาก่อน

ให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นต้นบท จะขึ้นต้นบทไปกี่จังหวะ ย่อม
ต้องแล้วแต่เพลง ต่อไปจึงร้องพร้อมกัน

นักเรียนคนโขนร้องเสียงต่ำหรือเสียงสูงก็ได้ แต่ต้องให้ไก้คู่แยก
คือหลบเสียงสูงต่ำเป็น เสียงจึงจะเสมอกัน

ในการร้องต้องหักให้คงเสียงให้ถูก คือคงเสียงให้พอที่จะร้องต่อไป
ให้กลอกไก้ อย่าให้เสียงหลงและคำจนวนร้องไม่ได้ ร้องให้ชัดถ้อยคำ
เมื่อควรรวบพยางค์ไก้ให้รวบเข้ามามีด้วย และให้ถูกจังหวะ

ให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันคิดให้ถูกจังหวะ

การขับร้องตามที่กำหนดไว้เป็นการขับร้องแบบปากเปล่า แต่ถ้า
โรงเรียนโขนสอนแบบเขียน และให้รู้ลักษณะตัวโน้ต ตัวหยุด รู้ส่วน
จังหวะได้ด้วย ก็ยิ่งดี

ให้ดูคำจากหนังสือบทกอกสร้อยสุภาษิต

ชั้นประถมศึกษา ๒

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. หัดร้องเพลงจากบทที่ ๖ ถึงบทที่ ๑๐ ในหนังสือบทกอก
สร้อยสกลาธิก

ซึกสาวมะนาว โกงตง	ท่านอง สารดิษฐ์กรต
ตุ๊กต้อยู่ในกระบอก	ท่านอง วิลันทาโฮก
นกกิงโครองเจ้าโพรงนกเอียง	ท่านอง นกกระชอกทอง
เรือเลนสามเส้นลือท้าว	ท่านอง ทวงพระธาตุ
นกเอียงเลี้ยงควายเถา	ท่านอง แฉกไทร

๒. หัดร้องเพลงชาติ (เพลงนี้ยังขับให้ร้องเป็นท่อน)

การสอน ให้หัดร้องหมู่รวมกันทั้งชั้น จะเลือกสรรร้องจากหนังสือบท
กอกสร้อยสกลาธิกของกระทรวงธรรมการ หรือเพลงชนบทจากง่ายพอเทียบ
กันได้ ซึ่งใครขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่การศึกษาแล้วก็ได้

โรงเรียนใดจะสอนเพลงมากกว่ากำหนดไว้ ๒ หรือ ๓ เพลงก็ได้
แต่ต้องเลือกท่านองให้เหมาะสมแก่ชั้น บทไม่แสดงนักรรอา ทั้งรายชื่อ
ที่ยกมาให้ก็เป็นตัวอย่างข้างทำนองแล้ว และถ้าเป็นเพลงอื่นนอกเหนือไป
จากนั้น จะต้องใคร่ขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่การศึกษาก่อน

ให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันเขียนกันบท จงขึ้นกันบทไปก็จงหะ ย่อม
ต้องแล้วแต่เพลง ต่อไปจึงร้องพร้อมกัน

นักเรียนคนใดจะร้องเสียงต่ำหรือเสียงสูงก็ได้ แต่ต้องให้ไ้คู่แยก
คือหลายเสียงสูงต่ำเป็น เสียงจึงจะเสมอกัน

ในการร้องก็ขอให้ตั้งเสียงดู คือตั้งเสียงให้พอที่กระซังต่อไป
ให้กลอกไ้ อย่าให้เสียงหลงและทำนองร้องไม่ได้ ร้องให้ชัดถ้อยคำ
เมื่อควรรวบพยางค์ไ้ให้รวบเข้ามาด้วย และให้ถูกจังหวะ

ให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันแต่งให้ถูกจังหวะ

การขับร้องตามทักทายกันในวันขึ้นการขับร้องแบบปากเปล่า แต่ถ้า
โรงเรียนใดจะสอนแบบเขียน และให้รู้ลักษณะตัวโน้ต ตัวหยุด รู้ส่วน
จังหวะ ไ้ก็ช่วยก็ยิ่งดี

ให้ดูคำจากหนังสือบทกวีของศรีอยุธยา

ขั้นประถมปีที่ ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. หักร้องเพลงจากบทที่ ๑๑ ถึงบทที่ ๑๕ ในหนังสือบท
กวีของศรีอยุธยา

ไ้แก่

ทำนอง นางนาค

เจ้าพระยาเชษฐา

ท่านอง ถนอมกระทุ่ม

กาเอ๋ยกา

ท่านอง จันทิมเล็ก

แมลงมมขุยมหาลังคา

ท่านอง มอญร้องไห้

กะเกยเลยละ

ท่านอง ตะนาว

๒). ทิศของเพลงชาติ (เพลงนี้บังคับให้ร้องเป็นท่อน)

การสอน ให้ให้ท่อนรวมกันทั้งชั้น จะเลือกท่อนของจากหนึ่งสี่อรรถ
กอกสร้อยสลายิตของกระทรวงขรรคมหาร หรือเพลงอื่นที่ง่ายพอเทียบ
กันได้ ซึ่งได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่การศึกษาแล้วก็ได้

โรงเรียนใดจะสอนเพลงมากกว่ากำหนดไว้ ๒ หรือ ๓ เพลงก็ได้
แต่ก็ต้องเลือกท่านองให้เหมาะแก่ชั้น บทไม่แต่งแก่จรรยา ดังรายชื่อ
ที่ยกมาให้เป็นตัวอย่างข้างที่อื่นแล้ว และถ้าเป็นเพลงอื่นนอกเหนือไปจาก
นั้น จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่การศึกษาก่อน

ให้นักเรียนสามารถร้องเดี่ยวได้ ๒ หรือ ๓ เพลง จากเพลงที่ได้
สอนมานั้น

ให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นท่อนบท จะขึ้นบทไปก็จังหวะ ย่อม
ต้องแล้วแต่เพลง ท่อไปจึงร้องพร้อมกัน

นักเรียนคนใดจะร้องเสียงต่ำหรือสูงก็ได้ แต่ต้องให้ใกล้เคียงกับ
ท่อนเสียงสูงต่ำเป็น เสียงจึงจะเสมอกัน

ในการร้องขอให้ตั้งเสียงถก คือตั้งเสียงให้พอดิที่จะร้องต่อไป
ให้ตกลงได้ อย่าให้เสียงหลงและคำร้องไม่ได้ ร้องให้ชัดถ้อยคำ
เมื่อควรรวบพยางค์ได้ให้รวบเข้ามาด้วย และให้ถกจังหวะ

การสอนขับร้องตามทฤษฎีวินเป็นการขับร้องแบบปากเปล่า แต่
ถ้าโรงเรียนใดจะสอนแบบเขียนและให้รู้จักขณะตัวโน้ต ก็ควร รู้ส่วน
จังหวะ รู้บันไดเสียง เกณฑ์หมายย่อต่าง ๆ และฝึกหัดเขียนตัวโน้ตได้
ด้วยก็ยิ่งดี

ขั้นประณีต ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ทักษะร้องเพลง ๒ ชิ้น ทำนอง แจกมอญ
 ๒. ทำนอง พรหมณีภิรมย์เจ้า
 ๓. ทำนอง รื่นพระยาครุฑ
 ๔. ทำนอง แฉกหนึ่ง
 ๕. ทำนอง ชมนกนอก
 ๖. ทักษะร้องเพลงชาติ (เพลงนี้บังคับให้ร้องเป็นทุกชั้น)
- การสอน ให้พักร้องหมู่รวมกันทั้งชั้น จะเลือกบทร้องจากบทกวีหรือสรวล

สภาวะของกระทรวงธรรมการ หรือเพลงอนทยากง่ายพอเทียบกันได้ ซึ่ง
ไกรยอนุญาตจากเจ้าหน้าที่การศึกษาแล้วก็ได้

โรงเรียนใด จะสอนเพลงมากกว่าที่กำหนดไว้วันอีก ๒ หรือ ๓ เพลง
เช่น ทำนองแขกไทย สารถิ ตาวเฉียง สาริกาเขมร มอญรำคาบ หรือ
ทำนองเพลงอนทเหมาะกะซิ่น ยทไม่แสดงแก่บรรดาได้ ก็กรายชื่อทยก
มาให้เป็นตัวอย่างข้างทำนองแล้ว และถ้าเป็นเพลงอันนอกเหนือไปจากนั้น
จะต้องไกรยอนุญาตจากเจ้าหน้าที่การศึกษาก่อน

ให้นักเรียนสามารถร้องเดี่ยวได้ ๒ หรือ ๓ เพลง จากเพลงที่ได้สอนมานั้น
ให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นกันยท ระชันกันยทไปก็งหวะ ย่อมต้อง
แล้วแต่เพลง ต่อไปจึงร้องพร้อมกัน

นักเรียนคนใดจะร้องเสียงต่ำหรือสูงก็ได้ แต่ต้องให้ได้คู่แปด คือหลย
เสียงสูงทำเป็น เสียงจึงระเสมอกัน

ในการร้องต้องหักให้ดังเสียงถูก คือดังเสียงให้พอที่กระร้องต่อไป
ให้ตลอดได้ อย่าให้เสียงหลงและคำนร้องไม่ได้ ร้องให้ซัดถ้อยคำ
เมื่อควรรวบพยางค์ได้ให้รวบเข้ามาด้วย และให้ถูกจังหวะ

ให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันคิดให้ถูกจังหวะ

การสอนขับร้องตามกำหนดไว้ เป็นการขับร้องแบบปากเปล่า แต่ถ้า
โรงเรียนใดจะสอนแบบเขียนและให้รู้ลักษณะตัวโน้ต กวียุท รู้ส่วน
จังหวะ รู้โน้ตเสียง เครื่องหมายย่อต่างๆ และฝึกหัดเขียนแบบตัวโน้ต
และถอดเพลงได้ด้วยก็ยิ่งดี

บัญชีรายชื่อเพลงสำหรับเลือก

ให้เลือกเพลงที่จะสอนสำหรับชั้น ป. ๑ — ป. ๔ ได้ครั้งต่อไป
เพลงที่ไม่มีชื่อในนี้ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่การศึกษาด้วย

๑. ผีเสื้อทำ	๒๕	จีน
๒. ถึงโลก	๒๕	„
๓. มอญคทา	๒๕	„
๔. กราวรามอญ	๒๕	„
๕. กราวราพม่า	๒๕	„
๖. แชกยวเทศ	๒๕	„
๗. จีนแล	๒๕	„
๘. เขมรพายเรือ	๒๕	„
๙. กราวว่า	๒๕	„
๑๐. จีนขวัญอ่อน	๒๕	„
๑๑. มอญชมจันทร์	๒๕	„
๑๒. จีนเก็บขบผา	๒๕	„
๑๓. เขมรเข้าป่าไม้	๒๕	„
๑๔. แชกไท	๒๕	„

๑๕.	โถงแสงไส (คำของเจ้าพระยาพระเสด็จ ฯ)	๒	ชั้น
๑๖.	ลาวกระแน	๒	..
๑๗.	เงินเจ้าไผ่	๒	..
๑๘.	เงินชาน	๒	..
๑๙.	แขกสพ	๒	..
๒๐.	ลาวสมเ็จ	๒	..
๒๑.	นเรศวรช้าง	๒	..
๒๒.	เขมรพวง	๒	..
๒๓.	ทองเรือพระนคร	๒	..
๒๔.	สิ่งทองมอญ	๒	..
๒๕.	ลาวควงเคียน	๒	..
๒๖.	ลาวคำหอม	๒	..
๒๗.	ลาวพวน	๒	..
๒๘.	ขันพดลพลาญ	๒	..
๒๙.	เขมรเขี้ยว	๒	..
๓๐.	เขมรเขี้ยว	๒	..

ประมวลการลอนดูศึกษา

ชั้นประถมปีที่ ๑

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ให้รู้จักบ่อเกิดของเชื้อโรคต่างๆ

เชื้อโรคเข้ามาในร่างกายได้อย่างไรบ้าง รูปร่างของเชื้อโรคต่างๆ
เป็นอย่างไร (ควรให้รู้เลาๆ ไว้ก่อน ถ้ามีคณันจะไม่ทราบว่า
ทำไมเราถึงต้องรักษาความสะอาดในชั้นคอ โขน)

๒. ความสะอาดแห่งร่างกาย

๑. ควรอาบน้ำอย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง คือ เวลาเช้าครั้งหนึ่ง
ก่อนเข้านอนอีกครั้งหนึ่ง ความจำเป็นในการที่จะต้องอาบน้ำ
๒. ต้องรักษาผิวกายให้สะอาด ไม่ปล่อยให้เหงื่อไหลจับเป็นความ
๓. ให้รู้จักรักษามุม ทา ฟัน ปาก เล็บ ให้สะอาด

๓. เครื่องนุ่งห่ม

๑. ประโยชน์ของเครื่องนุ่งห่ม
๒. ไม่ใช่เครื่องนุ่งห่มที่เหม็นสาบสกปรกและเยือกชื้น
๓. ให้รู้จักวิธีใช้สับหรือซักผ้า

๔ สถานทและเครื่องใช้

๑. ท้องรถจักรยาน เรือน คันนอน ส้วม ครัว และโต๊ะนอนโต๊ะ
สระอาบ
๒. ไม้มุงเคี้ยวอาหารไว้ ใกล้เรือน
๓. ที่ซึ่งคอกวัวควายไว้คอกวัวควายอยู่ตามมุ้ง เคียงและคันนอน

๕ อาภาศ

๑. อียาหอยไฟทางปาก
๒. อียาหอยเคี้ยวของนอน
๓. อียาหอยในทอชอน
๔. อียาหอยมุงทุกคนเป็นลม

๖ นาทมและนาโซ

๑. ไม้รับประทานน้ำที่สระอาบ
๒. น้ำดื่มหรือใช้ล้างมือ ถ้างาม ต้องเป็นน้ำที่สระอาบ
๓. ไม้รับประทานน้ำที่สระอาบ เช่น น้ำฝน น้ำกรร่ง น้ำกลั่น และ
น้ำที่ต้มแล้วเป็นต้น

๗ อาหารการกิน

๑. ไม้รับประทานของหุงของเคี้ยว
๒. ไม้รับประทานของหมักเคี้ยว
๓. ไม้รับประทานของกินๆ สุกๆ

๔. ไม่กลืนเมล็ดกะหล่ำ
๕. ไม่รับประทานมากเกินไป
๖. ไม่รับประทานข้าวคั่วน้ำคั่ว
๗. ไม่รับประทานของเปรี้ยวจัดเค็มจัดในฤดูร้อน
๘. ก่อนรับประทานอาหาร ต้องล้างมือ ล้างซามให้สะอาด ให้รู้จักการเข้าน้ำร้อนล่วงหน้า เชื้อโรคในซามมีโรคชุกชุม
๙. รับประทานแล้วชำระปากให้สะอาด
๑๐. ไม่ควรอาบน้ำเมื่อรับประทานอาหารแล้วทันที

๗. การออกกำลังกาย

๑. ให้หมั่นออกกำลังกายเสมอ
๒. ชวนอาบแดดในตอนเช้าถึงเย็น และร้อน
๓. ชวนเดินมาดามือถือถั่วลิสงและเหินฮอย
๔. ผลักพิกัดคนทำนบกเปล่า ๑๐ โมง ตามแบบฝึกหัดคัดคน ของทหารบก หรือความแบบอื่นที่เหมาะสมแก่ชายเด็ก ที่ควรเบี่ยงแถวสำหรับการพิกัดคน ที่วิ่ง ที่กระโดด ที่เหมาะสมแก่เด็ก เล่นถึงซึ่งหลัก กระโดดขึ้นเป็นรูปต่างๆ เล่นการเล่นต่างๆ

๘. โรคและการป้องกัน

๑. รู้จักลักษณะของโรค หิด เหา เกลื้อน กตาด หวัด หัก สกใส พอเป็นเค้า

๒. ให้รู้วาทกิจต่อกันได้อย่างไร และควรบ่งกันอย่างไร

๓. เลือกกำเภาออก ควรจะห้ามเลือกได้อย่างไร

๔. วิธืห้ามเลือกเมื่อถูกขาค้เก็บ เช่น มีคยาคมีธ เป็นต้น

จะใช้หนังสือการเล่นของเด็กเล็ก ของกระทรวงธรรมการ (ขุนวิทยวุฒิ เรียบเรียง) แบบสอนการรักษาทัวสำหรับประถมปีที่ ๑ ของกระทรวงธรรมการ (ขุนวิทยวุฒิ เรียบเรียง) สมุดคำชี้แจงการสาธารณสุขของนายแพทย์สุชาติบาดและกรมสาธารณสุข หรือหนังสืออื่นๆประเภทเดียวกันที่อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ข้อสำคัญในการสอนค้ให้เด็กเรียนค้เห็นของจริง สิ่งใดที่กระทำกันจริงๆ ได้ ต้องทำให้เด็กเรียนค้ถึงจริงๆ และควรตรวจค้จนให้เด็กเรียนค้ทำกันจริงๆ จนเป็นนิสัยด้วย เช่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสะอาด ควรดูความสะอาดเวลาเข้าแถวทุกเข้าเป็นต้น

การสอนไม่ใช่เพื่อหวังความรู้อย่างเดียว ต้องฝึกให้เด็กเรียนค้ใส่ใจ และพอใจในเรื่องสุขภาพของตนจนค้เป็นนิสัยด้วย ไม่ใช่เพียงแต่สอนให้รู้ไว้เท่านั้น ถ้าเด็กเรียนค้ค้ไม่ปฏิบัติในข้อค้ ต้องหาหนทางให้ค้ทำจริงๆ ให้จริงค้

ชั้นประถมศึกษา ๒

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ส่วนต่างๆ ของร่างกาย

และให้รู้ว่า ความเจริญของร่างกายนั้น เกิดได้โดยวิธีใด
ได้บ้าง หน้าที่ของส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น หู ตา จมูก
ปาก ลิ้น ฟัน หัวใจ ปอด ทับ เล็บ เนื้อ และจะมีวิธีที่
จะนิยมใช้ในส่วนต่างๆ เหล่านี้ หรือบำรุงรักษาได้อย่างไร
บ้าง พอแต่เล่าๆ เท่านั้น เพื่อให้รู้ว่าสิ่งต่างๆ เหล่านี้อยู่ที่
ไหน เพราะในเรื่องความสะอาดต่อไปเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการ
รักษาบำรุงความ สะอาดในส่วนต่างๆ ของร่างกายเหล่านี้

๒. ความสะอาดแห่งร่างกาย

๑. ให้รู้จักประโยชน์ของการอาบน้ำและการใช้สบู่ถูตัว
๒. อาบน้ำแล้วต้องเช็ดตัวให้แห้ง
๓. รับประทานอาหารแล้วต้องล้างปาก ล้างฟัน ล้างมือ ให้สะอาด
๔. เวลาจะเข้าห้องน้ำต้องล้างเท้า

๓. เครื่องนุ่งห่ม

๑. เครื่องนุ่งห่ม เมื่อใช้แล้วต้องผึ่งให้แห้ง แล้วพับเก็บไว้ให้
เป็นระเบียบ

๒. ทนร้อนและผ้าทนมร้อนต้องผึ่งแดดเสมอๆ
๓. ให้รู้จักแยกและรักษาเสื้อผ้าให้พ้นจากน้ำ

๔. สถานที่และเครื่องใช้

๑. อย่าทำคอกวัวควาย เล้าหมู เล้าไก่ใกล้ ไร่ไถดินเรือน
๒. ตามบริเวณบ้านเรือนต้องหมั่นยกกวาด และอย่าทิ้งเศษอาหารไว้ใกล้ถนนกลาง
๓. ให้รู้จักรักษาส่วนให้สะอาด สิ่งที่น่าเหม็น ต้องเก็บเผาหรือฝังเสีย
๔. ให้หมั่นเทกระโถนและกะละมัง
๕. อย่าถ่ายขี้ส้วมใกล้หน้าต่างหรือไถดินเรือน

๕. อากาศ

๑. สอนให้รู้ว่าในที่เช่นไรจะมีอากาศดี เช่นไรอากาศไม่ดี
๒. สุกอากาศดีให้คน สุกอากาศเสียให้โทษแก่ร่างกาย

๖. นาคมนและน้ำใช้

๑. ให้รู้จักลักษณะของน้ำที่สะอาด
๒. นาคมนควรเข็นน้ำกรองจากหลังคาที่สะอาด นอกจากนั้นควรเข็นน้ำกรอง น้ำกลั่น น้ำต้มสุกแล้ว
๓. อย่ากินน้ำหรือใช้น้ำที่ไหลเข้าออกไม่ได้ เช่นน้ำในท่อน้ำ

อื่นๆ และน้ำที่ไหลผ่านสิ่งโสโครก ล้างถ้วยชาม หรือซัก
น้ำช้อนก็ควรทำเป็นกิจวัตร ต้องต้มให้เดือดเสียก่อน

๕. ไม่ควรอาบน้ำหรือใช้น้ำใกล้ๆ กับยี่หร่าหรือสรรพัตถ์ของใช้บริโภค

๗. อาหารการกิน

๑. สอนให้รู้ว่าไม่ควรรับประทานของเผ็ดร้อนเปรี้ยวเค็มจืดเกินไป

๒. ควรออกของแฉะเวลาป่วย

๓. ไม่ควรกลืนของแข็ง เช่นกระดูกเขี้ยว กระดูกไก่ และเมล็ด
ผลไม้ต่างๆ เป็นต้น

๔. ให้รับประทานของที่เข้าไฟสุกแล้ว ถ้าเป็นผักสดต้องล้างและ
แช่กับน้ำค่างพืชมหรือน้ำพืชระอาค และล้างให้สะอาดจริงๆ
จึงค่อยรับประทาน

๕. ให้รับประทานช้าๆ เคี้ยวให้ละเอียดจริงๆ และรับประทานเป็นเวลา

๖. อย่ารับประทานอาหารที่ขมขื่นยาก

๗. อย่ารับประทานอาหารหนักๆ และที่ขมขื่นยากในเวลากลางคืน

๘. ก่อนรับประทานต้องล้างมือ ล้างปาก ล้างชาม ให้สะอาด
ด้วยสบู่ หรือใช้น้ำร้อนลวก และ ถ้าใช้ช้อนหรือตะเกียบ
ก็ต้องล้างให้สะอาดเสียก่อนหรือใช้น้ำร้อนลวก

๘. การนอน

๑. สอนให้รู้ว่าการนอนเป็นประโยชน์อย่างไร

๒. ควรนอนเป็นเวลา

๓. ชย่านอนโดยใช้เครื่องนุ่งห่มที่ใช้มาแล้วตลอดวัน
๔. เวลานอนชย่านอนคว่ำให้นานเกินสมควร

๕. การออกกำลังกาย

๑. สอนให้เล่นการเล่^นซึ่งโรงเรียนจักให้เล่นเป็นประจำ
๒. ฝึกหัดทำก[ิ]ตคนเมื่อเปล^านอนโล^งตามแบบฝึกหัดก[ิ]ตคนของทหารบก หรือตามแบบอันที่เหมาะแก่อาย[ุ]เด็ก
๓. หักกระเชียบแถวสำหรับการก[ิ]ตคน หักวิ่งกระโดด หักขว้างและรับลูกบอลหรือลูกมะนาว

๑๐. โรคและวิธีป้องกัน

๑. ให้รู้เหตุที่ทำให้ย[ั]วคหวดว^รอน
๒. ให้รู้เหตุที่ทำให้ทองขนทองเพ^อ
๓. สุนัขกัด แมวข่วน หรือมีมลงย[ั]งกัดช[ั]ย ระวังกัด ระวังช[ั]ยอย่างไร
๔. ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ระวังช[ั]ยอย่างไร
๕. ให้รู้เหตุที่เก[ิ]กโรคท้องร่วง

หมายเหตุ

จะใช้หนังสือการเล่นของเด็กเล็ก ของกระทรวงธรรมการ (ขุนวิทย์วุฒิ เรียบเรียง) แบบสอนการรักษาทวิสำหรับประถม[ุ]ปีที่ ๒ ของกระทรวงธรรมการ (ขุนวิทย์วุฒิ เรียบเรียง) สมุดคำชี้แจงการ

สาธารณสุขของนายแพทย์ ส ขาภิบาล และ ของกรม สาธารณสุข หรือ หนึ่งสั
 ๐น ๆ ประเภทเดียวกัน ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ข้อสำคัญในการสอน ต้องให้นักเรียนได้เห็นรูปภาพหรือของ
 ริง ครูได้ทำให้เป็นตัวอย่างแล้ว

การสอนมีได้มุ่งหวังที่จะให้นักเรียนมีความรู้ อย่างเคยวเท่านั้น
 ต้องมุ่งที่จะฝึกให้นักเรียนได้ใจและพอใจใน สุขภาพของตน หนัก เป็นนิสัย
 ภัย ต้องให้นักเรียนทำได้จริง ๆ ไม่ใช่แค่เพียงสอนให้รู้ไว้เท่านั้น ถ้า
 นักเรียนคนใดไม่ปฏิบัติตามข้อใด ต้องหาทางให้ได้ทำจริง ๆ ให้ได้ เช่น
 ตรวจตราความสะอาดในทอนเข้าแถวทุกเช้า เป็นต้น

ชั้นประถมศึกษา ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. การรักษาทัวไม่ให้พิการ

๑. ให้รู้จักรักษาทัวให้สะอาด
๒. ให้รู้จักระวังรักษาตา
๓. ในเวลาอ่านหนังสือไม่ควรอ่านในที่ซึ่งไม่มีแสงสว่างพอ
๔. ไม่ควรอ่านหนังสือชนิดตัวเล็ก หรืออ่านหนังสือไกล หรือ
 ชิดตาเกินไป เมื่อรู้สึกเสียตาให้หยุดการอ่าน

๕. ให้รู้จักรักษานก เมือลงเข้าตาให้รู้จักวิธีเอาออก
๖. ขยำเพ่งของชาวกลางแยก
๗. ให้รู้จักโรคของทางขะนิก เช่นตาแดง ทลขวิธขงกัน
และรักษาพอควร
๘. ท้องรักษาอย่าไม่ให้เหมีน และรักษาพันไม่ให้เสีย

๒. การรักษาเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้

๑. ให้รู้จักวิธีซักเครื่องนุ่งห่มที่เปื้อนโคลน น้ำมัน น้ำหมาก
และเปื้อนหมัก
๒. ไม่นั่งหรือพงในทเปื้อนเปรอะ
๓. ไม่เอาเครื่องนุ่งห่มไวใกล้เคียงกับคนเป็นโรคคักค้อ
๔. ไม่เอาเครื่องนุ่งห่มของคนที่เป็นโรคคักค้อมาใช้
๕. ให้รู้จักซักเครื่องนุ่งห่มให้สะอาด เช่น ถ้วยชาม เครื่อง
เคลือบ เครื่องทองเหลือง ทองขาว เป็นต้น

๓. การรักษาสถานที่

๑. ให้รู้จักรักษาที่อยู่ อย่าให้ชาวของรุ่งรัง
๒. ให้รักษาครัวให้สะอาด
๓. ให้รู้จักรักษาส้วมอย่าให้มีกลิ่นเหม็นฟุ้ง และอย่าให้
เปรอะเปื้อน

๔. อากาศ

๑. ให้รู้จักว่าการอยู่ในที่ชื้นและหนาวให้โทษ
๒. อยู่อาศัยในที่อากาศไม่ดี เช่น โรงมหรสพ หรือที่ชุมนุมชนแออัด

๕. น้ำดื่มและน้ำใช้

๑. ให้รู้จักไม่ควรถังซากสัตว์ลงในน้ำ
๒. ไม่ทิ้งเศษอาหารและถ่ายอุจจาระลงในน้ำ
๓. ไม่เอาเสื้อผ้าของคนที่เป็นโรคติดต่อลงซักในน้ำและคลอง
๔. ให้รู้จักใช้ยาฆ่าเชื้อโรคที่มีอยู่ในน้ำ และท่อน้ำทั่วไป
๕. ไม่ดื่มน้ำที่ไหลผ่านสิ่งโสโครก
๖. ให้รู้จักน้ำที่ควรกินและไม่ควรกิน

๖. อาหารการกิน

๑. สอนให้รู้จักไม่ควรรับประทานของที่มีมันมากเกินไป (และของอื่นๆที่ย่อยยาก อาหารควรมีส่วนประกอบที่ครบพร้อมคือ โปรตีน อาหารแข็ง อาหารมัน)
๒. ไม่กินของดิบๆ สุกๆ
๓. ไม่กินเนื้อสัตว์ที่ตายด้วยโรคต่างๆ
๔. ไม่กินของขมเค็ม
๕. ให้รู้จักอาหารที่เป็นของแสลง

๖. ไม่ดื่มน้ำชา กาแฟ และเครื่องดื่มของเมา

๗. การนอน

๑. ให้รู้จักรักษาก่อนและหลังกอนไม่ให้ขึ้น และให้สะอาด
๒. ไม่ควรให้มุ้งสกปรกเป็นวงเรศ ต้องหมั่นซัก
๓. ไม่นอนตากลมหรือน้ำค้างกลางแจ้ง เวลานอนควรแยกหน้า
ต่าง แต่ไม่ใช่แยกให้ลมโกรกมากเกินไป
๔. การนอนให้หลับเป็นของจำเป็น ในเวลานอนจึงไม่ควรทำอะไร
ให้มากเกินไป
๕. ก่อนนอนควรกินน้ำบ้างเล็กน้อย แต่อย่ารับประทานน้ำชา กาแฟ
และอย่าอนให้ศีรษะต่ำ

๘. การออกกำลังกาย

๑. ให้หมั่นออกกำลังกายที่เป็นประโยชน์ เช่นหมั่นเดิน ทำการ
งานที่เกี่ยวข้องกับการออกกำลังกาย และเล่นการเล่นต่างๆ ที่
เป็นการออกกำลังกาย
๒. ฝึกหัดทำทศกัณฐ์ มอญเปล่า อันโลมตามแบบฝึกหัดกักตุนของทหาร
บกหรือตามแบบอื่นที่เหมาะสมแก่ชายเด็ก

๓. หักระเบียบแถวสำหรับการทัศน หักวัง หักกระโถก หัก
ขว้างลูกบอล หรือผลไม้ และทิ้งน้ำหนัก

๕. การระงับรักษาอวัยวะภายในที่สำคัญ

๑. ให้รู้ว่าหัวใจอยู่ที่ไหน มีหน้าตาอย่างไร
๒. ขอให้หัวใจได้รับความกระทบกระเทือน
๓. อย่าใช้หมอนหรือสิ่งอื่นหนุนหน้าอก
๔. ให้รู้ว่าเลือดเป็นประโยชน์แก่ร่างกายอย่างไร
๕. ถ้าเลือดออกจากร่างกายมากจะให้โทษอย่างไร
๖. ให้รู้จักวิธีห้ามเลือด
๗. ให้รู้ว่าปอดตั้งอยู่ที่ไหน มีหน้าตาอย่างไร
๘. ระบองกันไม่ให้ปอดเป็นอันตรายใด ๆ ง่าย ๆ

๑๐. โรคและการป้องกัน

๑. ให้รู้ว่าเชื้อโรคเกิดต่อกันได้อย่างไร
 - ก. สัตว์ต่าง ๆ ที่นำเชื้อโรคมายังเรา เช่น แมลงวัน, ยุง.
 - ข. สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่อยู่ของเชื้อโรค เช่น ความสกปรก, อาหาร ฯลฯ

- ค. ให้อวัยวะโรคระบาดที่ร้ายแรงบางชนิด เช่น อหิวาต์
กาฬโรค ไข้ทรพิษ ไข้หัดใหญ่ ให้อวัยวะที่เกิดของ
โรคเหล่านั้นตลอดจนวิธีแก้ไขและป้องกันพอควร
๒. ให้อวัยวะโรคที่จะใช้ทำลายเชื้อโรคได้
๓. เมื่อโรคเกิดขึ้น จะป้องกันหรือรักษาอย่างไร

หมายเหตุ

จะใช้หนังสือการเล่นของเด็กเล็ก ของกระทรวงธรรมการ
(ขุนวิทย์วุฒิ เรียบเรียง) แบบสอนอ่านการรักษาดูประมัต ๓ ของ
กระทรวงธรรมการ (ขุนวิทย์วุฒิ เรียบเรียง) สมุดคำชี้แจงการสาธารณสุข
ของนายแพทย์ สุนทรวาท และของกรมสาธารณสุข หรือ หนังสืออื่น ๆ
ประเภทเดียวกัน ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

ข้อสำคัญในการสอน ต้องให้นักเรียนได้เห็นรูปภาพหรือของจริง ครู
ต้องทำให้นักเรียนเห็น แล้วต้องให้นักเรียนทำไปจริงๆ ไม่ใช่แค่เพียง
สอนให้รู้ไว้เท่านั้น ถ้านักเรียนคนใดไม่ปฏิบัติในข้อใด ก็ต้องหาทางที่
จะให้ทำได้จริงๆ ให้จริงได้ เช่น ตรวจตราความสะอาดในตอนเช้าแถว
ทุกเข้าเป็นต้น

การสอนมิได้มุ่งหวังที่จะให้นักเรียนมีความรู้อย่างเดียวเท่านั้น ต้อง
มุ่งที่จะฝึกให้นักเรียนได้ใจ และพอใจในสุขภาพของตน หนักเป็นนิสัยด้วย.

ชั้นประถมศึกษา ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. ความสะอาด

๑. ให้รู้จักรักษาร่างกายให้สะอาด
๒. ให้รักษาเครื่องนุ่งห่มให้สะอาด
๓. ให้รักษาเครื่องนอนและที่นอนให้สะอาด
๔. ให้รักษาเครื่องแต่งตัวให้สะอาด
๕. ให้รักษาพื้นเรือนและฝาให้สะอาด ลักษณะของเรือนที่เรียกว่า
ลูกอนามัย
๖. ให้รักษาเครื่องหุงต้มและครัวให้สะอาด
๗. ให้รักษาใต้ถุนเรือนให้สะอาด และให้รู้จักทักน้ำจากใต้ถุน
น้ำให้มั่วทางไหลไปท่อน และพยายามให้ใต้ถุนแห้งจริงๆ เสมอ
๘. ให้รักษายบริเวณบ้านให้สะอาด
 - ก. ความรกสะอาดเป็นเหตุให้สัตว์ร้ายมาชุมชอนอยู่ได้
 - ข. ความสกปรกเป็นพิษของเชื้อโรค
๙. ให้รักษาส้วมให้สะอาด และให้รู้จักส้วมที่ลูกอนามัยและไม้
ลูกอนามัย ที่ตั้งของส้วม ควรให้ไกลครัว

๑๐. ให้เขาไว้วางใจทำลายขยะมูลฝอย
๑๑. ให้เขาไว้วางใจทำลายซากสัตว์
๑๒. ให้เขาไว้วางใจแก้ไขไม่ให้น้ำใต้โครงกระดูกอยู่ในบริเวณบ้าน

๒. นานและเครื่องดนตรี

๑. ให้คนนำทาสะฮาก
๒. ให้รู้จักลักษณะของนาทาสะฮากและไม้สะฮาก
๓. ให้เขาไว้วางใจทำนาให้สะฮาก
๔. ให้เขาไว้วางใจซึ่งนำชาสำหรับกินไม่ให้โทษแก่ร่างกาย
๕. ให้รู้ว่าการดื่มเครื่องดื่มของเมา และการสุมหรือให้โทษแก่ร่างกาย

๓. อาหารการกิน

๑. ให้รู้ว่าการรับประทานอาหารพัวเพื่อไม่ให้โทษอย่างไร
๒. การรับประทานอาหารมากเกินไปให้โทษอย่างไร
๓. การรับประทานอาหารน้อยเกินไปให้โทษอย่างไร
๔. การรับประทานอาหารไม่ถูกส่วนให้โทษอย่างไร
๕. ให้รู้จักอาหารที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์แก่ร่างกาย
๖. คนเจ็บควรรับประทานอาหารอย่างไร

๔. การนอน

๑. ให้นอนเป็นเวลา
๒. นอนในท่าชันและตะกลางแจ้ง (สมัยนี้บางคนถือว่ากลาง

แรงก็ เพราะฉะนั้นถ้าจะนอนกลางแจ้ง ต้องรู้ว่ากลางแจ้ง
 ชะนิกไว้จึงจะมีประโยชน์ต่อร่างกาย)

๓. ย่นนอนเปลือยกาย
๔. ย่นกินอาหารมากและอาหารที่ย่อยยากในเวลาก่อนนอน
๕. ให้รู้จักรักษาศรีรณนอน ทนนอนและได้ทนนอนให้สะดวก
๖. ให้รู้ว่าการนอนเป็นประโยชน์แก่ร่างกายอย่างไร การนอนตก
 ขงให้โทษอย่างไร

๕. การออกกำลังกาย

๑. ให้หมั่นออกกำลังกาย เช่นหมั่นเดิน หมั่นทำกรงงานที่เกี่ยวข้อง
 กับการออกกำลังกาย
๒. ผักหักกัดคั้นตามอแปล่า นอนโลมตามแบบฝึกหัดกัดคั้นของ
 ทหารบก หรือความแบบอื่นที่เหมาะสมแก่ชายเด็ก
๓. หักกระเบียดแถวสำหรับการกัดคั้น หักวง หักกะโศก หัก
 ข้างลูกบอลหรือผลมะนาว และท่งน้ำหนัก
๔. วิธีต่างๆ ในการกัดคั้น จะใช้เครื่องมือประกอบก็ได้

๖. ส่วนสำคัญของร่างกาย

๑. สอนให้รู้ว่า หัวใจ เส้นเลือดใหญ่ ปอด ตา หู กระโหลก
 ศีรษะ กระเพาะอาหาร ลำไส้ ปั่น เป็นส่วนสำคัญของร่างกาย
 อย่างไร

๒. วิชาของกันส่วนสำคัญของร่างกายที่ใดกล่าวมาแล้วข้างต้น

๗. การบิัจจุบันพยาบาล

๑. ให้รู้จักห้ามเลือดให้หยุดและพันแผล และให้รู้จักทำแผลให้สะอาด
๒. ให้รู้วิธีล้างและรักษาเมื่อร่างกายถูกกรร
๓. ให้รู้จักพยาบาลเพื่อให้เลือดลมหยุด
๔. ให้รู้จักรักษาเมื่อถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก
๕. ให้รู้จักเอาผงออกจากตา
๖. เมื่อมีสิ่งใดติดคอเล็กๆ น้อยๆ ให้รู้จักวิธีเอาออก
๗. ให้รู้จักแก้คันจนทำให้คัน
๘. ให้รู้จักวิธีถอนพิษเหาที่ติด
๙. ให้รู้จักวิธีแก้คันเป็นลม
๑๐. ให้รู้จักวิธีแก้คันถูกของสรวพิษ

๘. โรคและวิธีป้องกัน

- ก. ให้รู้จักโรคที่มีชุกชุมบางชนิดตลอดจนการป้องกันและรักษา
พอรู้จักแล้วเข้าไว้ระมัดระวังเป็นหนทางป้องกันตัวเองได้ ไม่ใช่
รู้ย่ำงนายแพทย์ ซึ่งถ้าเป็นจนถึงขั้นนั้น ก็เป็นหน้าที่ของ
นายแพทย์ เช่น ไข้หวัดใหญ่ ปอดบวม บิด ไข้จับสั่น
โรคหิวกัก กาฬโรค วัณโรค ผักขม คุชตะโรค

- ข. ให้อ่านศึกษาสามัญทั่วๆ ไปที่ควรระลึกไว้ ตลอดจนสรรพคุณและวิธีใช้ เช่น แอสโฟลีน คิวโนน เหล็กสารแทน ทิงเจอร์ไฮโดจีน น้ำมันเชียว แคมโมเนีย

หมายเหตุ

หัวข้อการสอนที่กำหนดไว้นี้ จะใช้หนังสือการเล่นของเด็กเล็ก ของกระทรวงธรรมการ (ชนวิทยาวชิ วิทยะเวียง) สมุดคำชี้แจงการสาธารณสุขของนายแพทย์สชาตชาตและของกรมสาธารณสุข หัวข้อหนังสืออื่นๆ ประเภทเดียวกัน ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนก็ได้

เมื่อได้สอนข้อใดไปแล้ว ก็ควรทำตัวอย่างให้นักเรียนเห็นทั่วกันว่าทำอย่างไร แล้วจึงให้นักเรียนทำใคร่ครวญๆ ไม่ใช่แค่เพียงสอนให้รู้ไว้เท่านั้น

สิ่งใดที่พอจะรวบรวมรูปภาพของจริง ภาพขยายจากกล้องจุลทรรศน์ แสดงให้เห็นเชื้อโรคต่างๆ เป็นต้น มาให้นักเรียนดูประกอบการเรียนได้ก็ดียิ่ง

การสอนมิได้มุ่งหวังที่จะให้นักเรียนมีความรู้ อย่างเดียวเท่านั้น ต้องมุ่งที่จะฝึกให้นักเรียนได้ใจ และพอใจในสุขภาพของตน จนคิดเป็นนิสัยด้วย

ประมวลการสอนพลศึกษา

ชั้นประถมปีที่ ๑

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๔.๐๐ ชั่วโมง

๑. ผูกหัดกายบริหารท่ามือเปล่า
๒. หักออกกำลังกายโดยใช้เครื่องอุปกรณ์การเล่นที่มีประจำโรงเรียนอยู่แล้ว เช่น ซิงช้า สะพานหก สะพานเลื่อน รววไต่ ฯลฯ
๓. ผูกหัดกรรท่าสำหรับเด็กกลุ่มเล็กที่สุด เช่น วิ่งเร็ว วิ่งสามขา วิ่งเก็บของ วิ่งผลัด วิ่งเขยว ฯลฯ
๔. หักเล่นกีฬาพื้นเมืองหรือต่างประเทศที่สนุกขบขัน และได้ออกกำลังกายไปทั่วในทิว เช่น มอญซ่อนผ้า ซ่อนหา ฯลฯ แต่ต้องระวังอย่าให้ขอกกำลังกายมากเกินไป และทั้งเลือกหากีฬาที่ยงเก็คนครายไคยาก เพราะเด็กวันนี้ค่อนข้างเล็กมาก การระวังรักษาตัวยังไม่ดีพอ
๕. ผูกหัดบรรยายซึ่งเกี่ยวกับกรีฑา วาฬ อย่างง่ายๆ และปลูกใจไม่ให้เป็นคนเห็นแก่ตัว ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนใหญ่ การอบรม

เช่นนี้ให้ยอมรับไปโดยเด็กไม่รู้สึกลำบาก เช่นทำให้รู้จักขอโทษ
เมื่อทำผิดพลากพลึงถึงคนอื่น รู้จักขอโทษ รู้จักถือ
ตัวกับ (เขาคือ) รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ให้รู้จักรักความ
ถูกต้องธรรม - โดยไม่เล่นเอาเปรียบกัน และรู้จักรักเกียรติยศ
ของตน

หมายเหตุ

ทุก ๆ ชั่วโมงที่เล่าเรียนวิชาหนึ่ง ๆ ให้เด็กเรียนได้หยุดพัก
นอนเพื่อเปลี่ยนอิริยาบถระหว่าง ๕-๑๐ นาทีเสมอ

ต้องมีเวลาสำหรับพลศึกษาและกีฬาซึ่งอยู่ในความควบคุม
และฝึกสอนของครูทุก ๆ วัน ๆ ละ ๔๐ นาที

ขึ้นประติมากรรม ๒

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๔.๐๐ ชั่วโมง

๑. ฝึกหัดกายบริหารท่ามือเปล่า
๒. หักออกกำลังกายโดยใช้เครื่องอุปกรณ์การเล่นที่มีประจำโรง
เรียนอยู่แล้ว เช่น ซิงช้า สะพานหก สะพานเลื่อน ราวไต่ ฯลฯ
๓. ฝึกหัดกรีฑาสำหรับเด็กที่เล็กที่สุด เช่นวิ่งเร็ว วิ่งตามหา
วิ่งเก็บของ วิ่งผลัด วิ่งเบ็ด ฯลฯ

๔. หักเล่นกีฬาพนเมืองหรือต่างประเทศที่สนกขขัน และไปชัก
 กำลังไปทั่วในทวี เช่นมอญซันผ้า ซันหา ฯลฯ แต่
 ต้องระวังอย่าให้ชกกำลังกายมากเกินไป และทั้งเลิกหากกีฬา
 ที่ยังเกิณศนควายไคยัก เพราะเกิณศนค่อนข้างเล็กมาก การ
 ระวังรักษาตัวยังไม่คพอ

๕. ผักที่กรรยาชงเกยวคกกรรยาหาอย่างง่าย ๆ และปลุกใจไม่
 ให้เห็นคนเห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนใหญ่ การขม
 เช่นนี้ให้ขมไปโดยเกิณศนค่อนข้างเล็ก ๆ เช่นหักให้รู้จักขอโทษ
 เมื่อทำผิดพลาดพลั้งลงเกิณศนค่อนข้างเล็ก ๆ รู้จักขอใจ รู้จักถือ
 ล้าคย (เข้าตัว) รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ให้รู้จักรักความ
 ยุคคิธรรม โดยไม่เล่นเอาเปรียบกัน และรู้จักรักเกียรติยศ
 ของคน

หมายเหตุ

ทุก ๆ ชั่วโมงที่เล่าเรียนวิชาหนึ่ง ๆ ให้ให้นักเรียนได้หยุดพัก
 ผ่อนเพอเปลี่ยนอิริยาบถ ระหว่าง ๕-๑๐ นาทีเสมอ

ทั้งนี้มีเวลาสำหรับพลศึกษาและกีฬา ซึ่งอยู่ในความควบคุม
 และผกสอนของครูทุก ๆ วัน ๆ ละ ๔๐ นาที

ชั้นประถมศึกษา ๓

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๓.๐๐ ชั่วโมง

๑. ผักที่กักกายบริหารทำมือเปล่า
๒. หักข้ออก คำสั่งกายโดยใช้ เครื่อง อุปกรณ์การเล่นที่มีประจำโรงเรียนชั้นแล้ว เช่น ชิงช้า สะพานหก สะพานเลื่อน รวไว้ ฯลฯ
๓. ผักที่กักกายบริหารสำหรับเด็กชั้นเล็กที่สุด เช่นวิ่งเร็ว วิ่งสามขา วิ่งเหยียบของ วิ่งผลึก วิ่งเขยว ฯลฯ
๔. หักเล่นกีฬาพื้นเมืองหรือต่างประเทศที่สนุกสนาน และได้ออกกำลังกายไปด้วยในตัว เช่น มอญ ซ่อนผ้า ซ่อนหา ฯลฯ แต่ต้องระวังอย่าให้ออกกำลังกายมากเกินไป และทั้งเลือกหักกีฬาของเพศอื่นด้วยให้ยาก เพราะเด็กชั้นนี้ค่อนข้างเล็ก การระวังรักษาตัวยังไม่พอ
๕. ผักที่ควรระวังเกี่ยวกับกรีฑา วาจา อย่างง่าย ๆ และปลูกใจไม่ให้เป็นคนเห็นแก่ตัว ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนใหญ่ การอบรมเช่นนี้ให้อบรมไปโดยเด็กไม่รู้ตัว เช่น หักให้รู้จักขอโทษ เมื่อทำผิดพลาดพลั้งล่วงเกินผู้อื่น รู้จักขอยอ รู้จักถือลำดับ (เข้าคิว) รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ให้รักความยุติธรรม โดยเล่นไม่เขาเปรียบกัน และรู้จักรักเกียรติยศของตน

หมายเหตุ

ทุก ๆ ชั่วโมงที่เล่าเรียนวิชาหนึ่ง ๆ ให้นักเรียนได้หยุดพัก
 ผ่อนเพอเปลี่ยนอิริยาบถระหว่าง ๕-๑๐ นาทีเสมอ

ต้องมีเวลาสำหรับพลศึกษาและกีฬา ซึ่งอยู่ในความควบคุม

• และผลึกของครูทุก ๆ วัน ๆ ละ ๓๐-๔๐ นาที

ข้อปฏิบัติที่ ๔

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๓.๐๐ ชั่วโมง

๑. ผักกักตักอาหารที่มีอยู่แล้ว
๒. หักออกกำลังกายโดยใช้ เครื่องอุปกรณ์การเล่นที่มีประจำโรง
 เรียนอยู่แล้ว เช่น ขี่ม้า สะพานหก สะพานเลื่อน รวได้ ฯลฯ
๓. ผักกักวิชาสำหรับเด็กชั้นเล็กที่สุด เช่น วิ่งเร็ว วิ่งสามขา
 วิ่งเหยาะๆ วิ่งผลัด วิ่งเขยว ฯลฯ
๔. หักเล่นกีฬาพื้นเมือง หรือทางประเทศ ที่สนุก ขบขัน และได้ ออก
 กำลังไปช่วยในครัว เช่น มอญ ซ่อนผ้า ฯลฯ แต่
 ต้องระวังอย่าให้ออกกำลังมากเกินไป และต้องเลือกหากีฬาที่
 ยังเกิดอันตรายได้ยาก เพราะเด็กชั้นนี้ค่อนข้างเล็ก การระวัง
 รักษาตัวยังไม่ดีพอ

๕. ผลักทรรวาช่งเกี่ยวกับกรยาวาหาอย่างง่าย ๆ และปลูกใจไม่ให้เป็นคนเห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนใหญ่ การยอมรับ เช่นให้ยอมรับไปโดยเด็กไม่รู้สึกตัว เช่นทำให้รู้จักขอโทษ เมื่อทำผิดพลาดพลั้งลงเองแก่ผู้อื่น รู้จักขอยอ รู้จักถ่อมตัว (เขาคว) รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ให้รู้จักรักความยุติธรรม โดยไม่เล่นเอาเปรียบกัน และรู้จักรักเกียรติยศของตน.

หมายเหตุ

ทุก ๆ ชั่วโมงที่เล่าเรียนวิชาหนึ่ง ๆ ให้นักเรียนได้หยุดพัก ผ่อนเพื่อเปลี่ยนอิริยาบถ ระหว่าง ๕-๑๐ นาทีเสมอ
ต้องมีเวลาสำหรับพลศึกษาและกีฬา ซึ่งอยู่ในความควบคุม และฝึกหัดของครูทุก ๆ วัน ๆ ละ ๓๐-๔๐ นาที

ประมวลการสอนวิชาลูกเสือ

(ลูกเสือเล่านา)

ชั้นประถมศึกษา ๓ (ชาย)

(สอนตามหลักสูตรลูกเสือสำรอง)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. การอบรมนิสัยและวินัยลูกเสือ

- ก. ซาติ ศาสนา พุทธศาสนา และ รัฐธรรมนูญ
- ข. กำเนิดการลูกเสือ
- ค. ความภูมิใจในการเป็นลูกเสือ
- ง. ลักษณะลูกเสือ
- จ. ความมีเกียรติ

๒. ธง

ธงประจำกองลูกเสือ

๓. ทิศ

- ก. ทิศใหญ่ทั้ง ๔ ทิศ ท้องและจำทิศเหล่านั้นได้
- ข. หากทิศใดโดยไม่ต้องใช้เข็มทิศ

๔. เวลา

อ่านนาฬิกาได้

การหัด

๑. หัดแถว หัดเป็นบุคคล

- ก. ทำอยู่กับทอมชเปล้า
- ข. วิธยืนอยู่กับท
- ค. การเคลื่อนไหว
- ง. ทำอยู่กับทอพลอง
- จ. ทำขึ้นและการเคลื่อนไหวในเวลาอพลอง

๒. ตัดตน

ตามแบบที่ตนทำมอเปล้าของลูกเสือ ในข้อนี้แรงท่าที่ตน
ที่สำคัญ ตั้งแต่ท่า ๘ ถึงท่า ๒๓

๓. วายนา

เพียงรู้จักวายนาน้ำและตำนาน

๔. การสังเกตและจำ

สังเกตและจำสิ่งของอย่างง่าย ๆ ได้

๕. การผูกมัด

ผูกเชือกเงื่อนต่างๆไว้ (ตามสมควรกับลูกเสือสมัครเล่น)

๖. การสัญญาณ

สัญญาณนกพิราบ และสัญญาณมือ

ประมวลการสอนวิชาลูกเสือ

(ลูกเสือสมัครเล่น)

ชั้นประถมศึกษา ๓ (ชาย)

(สอนตามหลักสูตรลูกเสือสำรอง)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. การอบรมนิสัยและวินัยลูกเสือ

- ก. ซากี ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ
- ข. หัวเนกการลูกเสือ
- ค. ความภูมิใจในการเป็นลูกเสือ
- ง. ลักษณะลูกเสือ
- จ. ความมีเกียรติ

๒. ธง

ธงประจำกองลูกเสือ

๓. ทิศ

- ก. ทิศใหญ่ทั้ง ๔ ท้องและจำทิศเหล่านั้นอย่างชาวเรือได้
- ข. ทิศไทยไม่ต้องใช้เข็มทิศ

๔. การเรือ

เครื่องมือยกเวลาอย่างชาวเรือได้

การหัด

๑. หัดแถว หัดเป็นบุคคล

- ก. ทำอยู่กับทมิฬเปล่า
- ข. วิ่งหนีอยู่กับท
- ค. การเคลื่อนที่
- ง. ทำอยู่กับถอยพลอง
- จ. ทำหนีและการเคลื่อนที่ในเวลาถอยพลอง

๒. ตัดตน

คามแบบยกตนท่ามือเปล่าของลูกเสือ ในข้อนี้แรงท่ากักคน
ที่สำคัญ ทั้งท่าท่า ๘ ถึงท่า ๒๓

๓. ว่ายน้ำ

เพียงรู้จักวิธีว่ายน้ำและดำน้ำ

๔. การสังเกตและจำ

สังเกตและจำสิ่งของอย่างง่าย ๆ ได้

๕. การรื้อทางใช้การ

ผู้เช่าเอกเทศต่าง ๆ อย่างชาวเรือไทย (ตามสมควร)

ตกละเอียดสมรรถเสนา)

๖. การสัญญา

ก. ชง ๒ มี ภาษาไทย เพียงทำไทยขึ้นตัว ๆ

ข. สัญญาฉบับที่

ประมวลการล่อนวิชาลูกเสือ (ลูกเสือเล่านา)

ชั้นประถมปีที่ ๔ (ชาย)

(สอนตามหลักสูตรลูกเสือตรี)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. การอบรมนิสัยและวินัยลูกเสือ

- ก. ลูกเสือยกย่องค่านิยมชา
- ข. เกียรติศักดิ์ของลูกเสือ
- ค. ความสัตย์
- ง. วินัยลูกเสือ
- จ. การเคารพ

๒. เครื่องหมายยศเหล่าสังกัดลูกเสือและเจ้าหน้าที่ลูกเสือ

เครื่องหมายยศเหล่าสังกัดลูกเสือและเจ้าหน้าที่ลูกเสือและเพราะเท่าที่ควร

๓. อวัยวะ

ข้ออวัยวะต่างๆ ที่สำคัญในร่างกายและหน้าที่ของอวัยวะนั้นๆ

๔. ทิศ

ท่องและจำทิศใหญ่ได้แม่นยำทั้ง ๘ ทิศ

๕. สอนซ้ำ

ข้าพเจ้าได้เรียนมาแล้วตามหลักสูตร ลูกเสือในชั้นประถมศึกษา
๓ เพื่อให้มีความจำขึ้น

๖. ความมัยยัสต์

ให้รู้จักหลักการมัยยัสต์

การหัด

๑. หัดแถว

ก. ทบทวนการหัดที่แล้ว มา ตาม หลักสูตร ลูกเสือในชั้น
ประถมศึกษา ๓

ข. หัดเป็นหมู่

(๑) รูปของแถวซีก วิถีทั้งแถว การนับและการ
จัดแนวให้เรียบร้อย

(๒) การเคลื่อนที่ การเปลี่ยนรูปแถวและการ
เปลี่ยนทิศทางหน้าแถว

(๓) ระเบียบการขยายแถว

(๔) ความประสงค์ในการหัดใช้พลสอง

(๕) ว่าด้วยท่าทางและทำวัตร

๒. ตัดตน

ก. ทำเกี่ยวกับกล้ามเนื้อคอและกระดูกสันหลัง

ข. ทำเกี่ยวกับกลาหมเนอหน้าอก ส่วนบน และหลัง

ค. ทำเกี่ยวกับกลาหมเนอแขนและมือ

๓. ว่ายนํ้า

ก. ว่ายนํ้าท่าต่าง ๆ

ข. วิธีช่วยคนตกนํ้า

๔. หัดพิจารณาสังเกต

หัดพิจารณาสังเกตและจำตามแบบสั่งสอนเสียก่อนและลูกเสือ
บทที่ ๗ และอาศัยการเล่นลูกเสือซึ่งเกี่ยวกับการสังเกตและจำอย่าง
ง่าย ๆ

๕. การปฐมพยาบาล

ก. การห้ามเลือด

ข. การพันแผล

ค. การปฐมพยาบาลคนตกนํ้าสลับ

๖. การสัญญาณ

ก. ธงเกี่ยวภาษาไทยจำได้เป็นตัว ๆ

ข. สัญญาณนกหวีด สัญญาณไฟ และสัญญาณมือ

๗. หัดขี่

ขี่ม้าได้หัดมาแล้วในชั้นประถมปีที่ ๓

เพื่อให้มีความ

ชำนาญยิ่งขึ้น

ประมวลการสอนวิชาลูกเสือ

(ลูกเสือสมัครเล่น)

ชั้นประถมปีที่ ๔ (ชาย)

(สอนตามหลักสูตรลูกเสือตรี)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

๑. การอบรมนิสัยและวินัยลูกเสือ

- ก. ลูกเสือยกย่องขัตติยธรรมชา
- ข. เกียรติศักดิ์ของลูกเสือ
- ค. ความสัตย์
- ง. วินัยลูกเสือ
- จ. การเคารพ

๒. เครื่องหมายยศเหล่าสังกัดลูกเสือและเจ้าหน้าที่ลูกเสือ

เครื่องหมาย ยศ เหล่า สังกัด ลูกเสือ และ เจ้าหน้าที่ ลูกเสือ

พระเพทาทิศวร

๓. การเรอ

- ก. เรอเล็ก (๑) ส่วนต่างๆ ของเรอพาย แว ที่ใช้อยู่ตาม
พนเมือง

- (๒) วิชาเรือบดเรือ
- ข. เชือก (๑) ชื่อและชนิดของเชือกที่ชาวเรือใช้
- (๒) เชือกที่ใช้และประโยชน์ของเชือกนั้น ๆ
- (๓) วิธีรักษาเชือก

๔ เข็มทิศ

- ก. แบ่งทิศต่างๆ อย่างชาวเรือใช้
- ข. ท้องและน้ำหนักใหญ่ได้แม่นยำทั้ง ๔ ทิศ
- ค. อ่านเข็มทิศเดินเรือได้

๕ สอนซ้ำ

ชาวไทย เรือมาแล้วตามหลักสูตรลูกเสือในชั้นประถมปีที่ ๓
เพื่อให้มีความชำนาญ

๖ ความมรรยาท

ให้รู้จักหลักการมรรยาท

การหัด

๑. หัดแถว

- ก. ทบทวนการหัดแล้วมาตามหลักสูตรลูกเสือในชั้น
ประถมปีที่ ๓
- ข. หัดเป็นหมู่

- (๑) รูปของแถวซีก วิธีตั้งแถว การนับและการจัดแถวให้เรียบร้อย
- (๒) การเคลื่อนไหว การเปลี่ยนรูปแถว และการเปลี่ยนทิศทางแถว
- (๓) ระเบียบการขยายแถว
- (๔) ความประสพผลในการหักโง่พิลลของ
- (๕) ว่าด้วยท่าทางและท่ายืน

๒. คัดคน

- ก. ทำเกยวกับกล่ามเนือคยและกระดกทันคย
- ข. ทำเกยวกับกล่ามเนือหน้าอก ส่วนบน และหลัง
- ค. ทำเกยวกับกล่ามเนือแขนและมือ

๓. ว่ายน้

- ก. ว่ายน้ท่าต่าง ๆ
- ข. วิธีช่วยคนตกน้
- ค. การทำซซัพพารน

๔. การเรือทางใช้การ

- ก. พายเรือ
- ข. คีกระเขียงว่าล่อง

๕. การปฐมพยาบาล

- ก. การห้ามเลือด

ข. การพัฒนา

ค. การประชุมพยาบาลคนตกน้ำสลับ

๖. การสัญญา

ก. ง ๒ มีภาษาไทยส่งพออ่านได้

ข. โคมไฟภาษาไทยเพียงจำได้เขียนตัวๆ

๗. หัตถ์

ข้าพเจ้า ทศมาแล้วสำหรับลูกเสื่อสารของ (ตามหลักสวดลูกเสื่อใน
ชั้นประถมปีที่๓) เพื่อให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น

ประมวลการลือนิวชาอนุสภากาชาด

ชั้นประถมปีที่ ๓-๔ (หญิง)

อัตราเวลาสอนสัปดาห์ละ ๑.๐๐ ชั่วโมง

ก. ความรู้

- (๑) จำกัดการแข่งขันทันสมัยใดทั้ง ๑๒ ชนิด และประเพณีตามนั้น
- (๒) รัฐบาลของ ตันสมัย เกี่ยวแก่อาหาร น้ำ และ อากาศ อย่างย่อ
- (๓) รัฐบาลของกันโรคพวกใดอย่างง่าย ๆ ตามประกาศหรือคำสั่งแรงของกรมสาธารณสุข เช่นวิธีป้องกันกาฬโรค อหิวาตกโรค ไข้จับสั่น ไข้ทรพิษ และโรคผิวหนัง
- (๔) ย่านหนึ่งสี่ซึ่งประกอบด้วยการเรียนที่เกี่ยวแก่หน้าที่พลเมือง และฟังคำสั่งสอนในหน้าที่พลเมือง และในทางศาสนา
- (๕) รัฐบาลการคลังของมณฑล และรัฐบาลประเพณีการแพทย์

๗. การพยาบาล

- (๑) ^๑ รักษา ^๒ ความ ^๓ ผิด ^๔ ให้ ^๕ ได้ ^๖ ดี ^๗ ทุก ^๘ อย่าง ^๙ และ ^{๑๐} ไม่ ^{๑๑} ให้ ^{๑๒} เป็น ^{๑๓} โทษ
- (๒) ^๑ รักษา ^๒ ร่าง ^๓ กาย ^๔ ที่ ^๕ ถูก ^๖ ทรยศ ^๗ และ ^๘ รักษา

- (๓) วัฏจักรพยาบาลซึบเคสีก และพนซอกเคสีก
- (๔) วัฏจักรอภัยไฟไหม้
- (๕) วัฏจักรรักษาบาดแผลที่ถูกไฟไหม้ หรือ น้ำร้อนลวกอย่าง
เล็กน้อย
- (๖) วัฏจักรเอาผงชอกจากตา
- (๗) วัฏจักรพยาบาลเมือมีอะไรติดคอ
- (๘) วัฏจักรพยาบาลเมือถูกพิษเด็ก
- (๙) วัฏจักรทำให้เลือดตกตาหาย
- (๑๐) วัฏจักรใช้ยาทาแก้คันเล็กน้อย และใช้ยาแก้ปวดศีรษะหน้ามืด
เป็นต้น

ก. การบ้าน

- (๑) วัฏจักรรักษาแผลให้สะอาดเรียบร้อย
- (๒) ถวายการร้อง หรือบันทึกนอนใจ
- (๓) ล้างถ้วยชามเป็น ตลอดจนภาชนะต่าง ๆ
- (๔) ช่วยคนแก่ไม่ให้ของใช้ต่าง ๆ วางกระเระไม่อยู่กับที่
- (๕) รักษาคันไม้ได้
- (๖) โกวเปิด หรือขึง บัดแมลงวันได้
- (๗) วัฏจักรใช้เครื่องแต่งกาย เช่นไม้ใช้เครื่องแต่งกายในเวลา
นอนเครื่องแต่งกายกับแต่งในเวลากลางวัน

- (๙) ระวังภัยคุกคามหน้าตาเมื่อกว
 (๑๐) หือของก้วยกระต่ายหรือใบทอง หรือมดผลของไก่
 (๑๐) บัรปากัน รปลั้วก้วยกัน ชัณ หรือคันทรงไก่ หรือเขี่ย
 ถักสานของง่าย ๆ ไก่อย่างใดอย่างหนึ่ง

ง. การช่วยเหลือ

- (๑) ป่วนนัยักช่วยอยู่ตามบ้าน มีการช่วยให้อาหาร หาสอง
 ชันใจ มีคอกไม้ เครื่องหอมต่าง ๆ อันควร ป่วนนัยักช่วย
 เครื่องเล่นอันทำให้เยกยาน เล่าหรืออ่านหนังสือให้ฟัง
 (๒) ชักชวนเด็กที่หอยเหงา หรือชัวย ให้เล่นการเล่น
 (๓) ช่วยดูแลเด็กชันเล็กให้ได้รับความสุข
 (๔) ทำอาหารให้เด็กที่อดอยากชันนัยะประทานในเวลากลางวัน
 (๕) แสดงนาฬิกาที่เด็กชันเล็กก้วยการยิมหรือพุกาปราชัยก้วย
 (๖) ช่วยทำกิจการของโรงเรียน มีการรักษาความสะอาดเป็นต้น
 (๗) แนะนำเด็กเกื้อนหรือชักชวนผู้เกื้อจรวานให้มีความอดุสสาหะ
 (๘) ชักชวนให้ อ่านหนังสือพิมพ์ของอนสภาภาษาก ชือว่า "อน
 สภาภาษากอุปรณ" และแนะนำถวาทะใช้หนังสือพิมพ์
 นั้นให้เ็นประโยชน์
 (๙) ตกแต่งโรงเรียนก้วยคอกไม้ ใบไม้ ต้นไม้

- (๑๐) ปลูกและรักษาคันไม้ ในบริเวณโรงเรียนและบ้าน
- (๑๑) ช่วยเหลือในการปลูกไม้เพื่อบ้าน
- (๑๒) เจ้านที่แสดงประโยชน์อนามย์ (ถ้ามี)
- (๑๓) รับผิดชอบสถานอนามย์ (ถ้ามี)
- (๑๔) ทำนาสะอาดให้เป็นทานแก่คนยากและสัตว์
- (๑๕) ถนอมทรัพย์สินสมบัติ เพื่อสาธารณประโยชน์
- (๑๖) ช่วยกันพิทักษ์อนามย์โรงเรียน มีการช่วยแพทย์หรือนางพยาบาลจะมาโรงเรียน บอกกล่าวผู้ปกครองนักเรียนว่า แพทย์หรือนางพยาบาลจะมาโรงเรียน วัน เวลาใด และ อื่นชวนให้ผู้ปกครองนำนักเรียนในวันและเวลานั้น
- (๑๗) บังคับกันอันตราย เช่น เก็บเปลือกกล้วย เคียงกระบอง กระบอง ออกให้พ้นทางเดิน
- (๑๘) บังคับกันชีวิตสัตว์ ซึ่งไม่เป็นอันตรายแก่ตน
- (๑๙) ช่วยเหลือเด็กชาติต่าง ๆ ที่ตกทุกข์ได้ยากช่วย เช่น แบ่งทรัพย์สินทกระหมัดกระหมัดไว้ หรือเงินของเล่นของใช้สำหรับคนไปให้
- (๒๐) ช่วยรื้อทางทะเลไปยังที่ไกล ๆ บริเวณบ้าน หรือที่คงทนของของคนได้

หมายเหตุ

ชั้นประถมศึกษา ๓ เรียนหมวดความรู้ทั้ง ๕ ข้อ หมวด
 พยาบาลข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ หมวดการบ้านข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ หมวดการช่วย
 เหลือต้องให้ทำได้ไม่น้อยกว่าคะแนนละ ๑๐ ครั้ง

ชั้นประถมศึกษา ๔ เรียนหมวดความรู้ทั้ง ๕ ข้อ หมวดการ
 พยาบาลข้อ ๖ ถึงข้อ ๑๐ หมวดการบ้านข้อ ๖ ถึงข้อ ๑๐ หมวดการ
 ช่วยเหลือต้องให้ทำได้ไม่น้อยกว่าคะแนนละ ๑๕ ครั้ง

หนังสือแบบเรียนของกระทรวงธรรมการ และของบุคคลที่กระทรวงธรรมการ

อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้

(รวมรวม พ.ศ. ๒๔๘๐)

ลำดับชั้นที่กระไว้ นั้นเป็นแต่เพียงประมาณ เมื่อครูจะใช้ควรพิจารณาว่า หนังสือเหล่านี้ จะเหมาะแก่ชั้นใดด้วย หนังสือเหล่านี้มีได้ บังคับให้ใช้ หมวดหนึ่งมีหนังสือหลายเล่มด้วยกัน ผู้ใช้จะเลือกใช้เล่มหนึ่งเล่มใดหรือหลายเล่ม แต่ไม่เห็นสมควร

แบบเรียนแผนกประถม

ชื่อหนังสือ	ผู้แต่ง	โรงพิมพ์	พิมพ์ครั้งที่	ราคา		ชั้น
				ม.	สต.	
<u>หนังสืออ่าน</u>						
อักษรมูล	หลวงนิเทศ ๑	อักษรนิติ	๑	๓	๕๐	ป. ๑
แบบเรียนเร็วใหม่ เล่ม ๑						
ตอน ต้น	หลวงไตรภพ ๑	ร. ร. ข้างพิมพ์	๑	—	๑๐	ป. ๑
" กลาง	"	"	๑	—	๑๑	ป. ๑
" ปลาย	"	"	๑	—	๑๒	ป. ๒
แบบเรียนใหม่ เล่ม ๑ ภาค ๑	เจ้าพระยาธรรมศักดิ์	"	๒	—	๘	ป. ๑
" ภาค ๒	"	"	๔	—	๗	ป. ๑-๒
" เล่ม ๒	"	"	๑	—	๑๘	ป. ๑
แบบสอนอ่านชั้นแรก	พระนพคุณพิศาล	อักษรนิติ	๕	—	๑๕	ป. ๑
แบบหัดอ่านเบื้องต้น	พระยาสุทนต์ ๑	ศรีทอง	๒	—	๓๐	ป. ๑-๒
" " กข. ก กา	"	"	๑๑	—	๘	ป. ๑
แบบหัดอ่านหนังสือไทย						
เบื้องต้น	"	"	๕	—	๓๐	ป. ๑
แบบหัดอ่านหนังสือไทย						
เล่มต้น	พระวิภากร ๑	อักษรนิติ	๘	—	๑๒	ป. ๑
" " เล่มปลาย	"	"	๘	—	๑๒	ป. ๑
แบบเรียนเร็ว เล่ม ๑ ตอนต้น	นายชวน ทินนเทศ	พิมพ์อักษร	๗	—	๓	ป. ๑
" " ตอนปลาย	"	ศรีทอง	๕	—	๑๒	ป. ๑

ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง	โรงพิมพ์	พิมพ์ครั้งที่	ราคา		จำนวน
				บ.	สต.	
แบบเรียนไว เล่ม ๒	นายชวน ทนนิเศ	ศรีหงส์	๕	—	๑๐	ป. ๑
แบบหัดอ่านขั้นต้น	พระเสวิม ๑	"	๔	—	๑๐	ป. ๑
ภาษาไทยประจำบ้าน	พระเสวิม ๑	"	๑	—	๑๐	ป. ๑
แบบเรียนง่าย	นายสุข เกรือแพทย	ปอทอง	๓	—	๑๐	ป. ๑
แบบเรียนเทมะ กษ. กกา	หลวงสันพิศ ๑	บุญช่วย	๑	—	๕	ป. ๑
แบบหัดอ่าน กษ.	นายทองอินทร์ รองโสภา	เจริญกิจ ฟ้าดน้ำไฟ	๑	—	๒	ป. ๑
สอนอ่านไทย ภาคหัด เล่ม ๑	ขุนสรรพเพชญ์ ๑	ธรรมพิทยาคาร	๒	—	๑๐	ป. ๑
" เล่ม ๒	"	"	๒	—	๑๐	ป. ๒
" เล่ม ๓	"	"	๒	—	๑๐	ป. ๓
นิทานอีสป	พระยามหา ๑	พระจันทร์	๑๑	—	๗	ป. ๑
เบ็ดเตล็ด เล่ม ๑	กองวิชาการ	ร.ร. ข้างพิมพ์	๒๕	—	๑๐	ป. ๑
" เล่ม ๒	"	"	๑๐	—	๑๐	ป. ๒
" เล่ม ๓	"	อักษรมณี	๕	—	๑๗	ป. ๓
ธรรมจริยา เล่ม ๑	เจ้าพระยาธรรมศักดิ์ฯ	เคสิมณ	๑๗	—	๕	ป. ๓
" เล่ม ๒	"	โสภณ ๑	๑๑	—	๗	ป. ๕
หนังสือราชครู เล่ม ๑	กองวิชาการ	ร.ร. ข้างพิมพ์	๓	—	๖	ป. ๓
" เล่ม ๒	"	"	๒	—	๖	ป. ๕
สุขวิทยา เล่ม ๑	พระประมณ ๑	อักษรมณี	๗	—	๑๗	ป. ๒
" เล่ม ๒	"	"	๖	—	๑๖	ป. ๓
" เล่ม ๓	"	"	๔	—	๑๗	ป. ๕
การงานของคน	พระวรวงศ์ ๑	บำรุง ๑	๑	—	๑๔	ป. ๕
พดุม่องดี ตอนต้น	เจ้าพระยาพระเสด็จฯ	อักษรมณี	๑๑	—	๑๕	ป. ๕
ธารพระปลุก เมืองต้น						
เล่ม ๑	พระยามหา	เคสิมณ	๒	—	๓๒	ป. ๒
" เล่ม ๒	"	"	๒	—	๔๕	ป. ๓
" เล่ม ๓	"	"	๑	—	๗๒	ป. ๔
ความรู้รอบตัว	พระยาประมณ ๑	ห้างสมัค	๕	—	๒๕	ป. ๕
เด็กมืองดูบน	พระยาสุภักดิ์ ๑	อักษรมณี	๔	—	๕	ป. ๕
ประวัติการอาฟริกาใต้	หลวงนิพนธ์ ๑	"	๑	—	๑๕	ป. ๕
อันธอกเป็นคลาสิ	"	"	๒	—	๕	ป. ๕
นิทานอีสป	พระยาวิเทศ ๑	ศรีหงส์	๓	—	๑๐	ป. ๒
อ่านวิทย์ ป. ๒	พระยาวิเทศ ๑	"	๖	—	๒๑	ป. ๒
" ป. ๓	"	"	๕	—	๒๐	ป. ๓
" ป. ๔	"	"	๕	—	๒๒	ป. ๔
นิยายสุภาษิต	นายถิม หงส์คารมก	พระจันทร์	๑	—	๕	ป. ๓
การวิทย์ตัว เล่ม ๑	ขุนจิตพิทยกรรม	บำรุง ๑	๑	—	๑๕	ป. ๓

ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง	โรงพิมพ์	พิมพ์ครั้งที่	ราคา		จำนวน
				บ.	ด.	
สังฆาท้อง คอนตักลี	วิรัชกาลที่ ๒	ฉัถษรณคดี	๖	—	๘	ป. ๕
หมวกถิ่นมลายู	ร.ร. วิเศษนา ๑	หว่าเขื่อง	๒	—	๒๐	ป. ๒
อ่านอนามัย	พระยาพนมขัย ๑	ศรีทองดี	๑	—	๒๐	ป. ๓
นิทานอนามัย	หลวงบรรลพ ๑	"	๒	—	๘	ป. ๓
แบบสอนอ่านใหม่						
เล่ม ๑	เจ้าพระยาธรรมศักดิ์ศรี	ร.ร. ช่างพิมพ์	๑	—	๑๐	ป. ๒
" เล่ม ๒	"	"	๑	—	๑๕	ป. ๓
" เล่ม ๓	"	"	๑	—	๑๕	ป. ๔
นายเข็ญต์ พายัพ	กรมตำรวจ	ฉัถษรณคดี	๔	—	๕	ป. ๓
ประวัติการทวีปยุโรป	"	"	๑	—	๒๖	ป. ๕
ประวัติการคมนาคมเรือ	"	"	๑	—	๑๕	ป. ๕
นิทานไทยพระสมุทโฆษที่ ๑	พระยาอุปกิต ๑	ร.ร. ช่างพิมพ์	๑	—	๕	ป. ๓-๔
นิทานไทยพระสมุทโฆษที่ ๒	หลวงศรีอมร ๑	"	๑	—	๖	ป. ๓-๔
" พระสังข์ทอง ที่ ๓	"	"	๑	—	๕	ป. ๓-๔
" พระสรรพสาทร ที่ ๔	"	"	๑	—	๕	ป. ๓-๔
" พระรถเสน ที่ ๕	"	"	๑	—	๕	ป. ๓-๔
อ่านแปลใจนักเขียน	นายไข เรืองศิลป์	เลขาจารย์	๑	—	๑๕	ป. ๕
วิชาชีพ ป. ๕	นางผล กาญจนวาทะ	เลขาจารย์	๒	—	๑๕	ป. ๕
ความรู้ เรื่องเมืองไทย	นางจำลอง สว่างวงศ์	เลขาจารย์	๑	—	๒๐	ป. ๕
นิทานประจำวันสำหรับเด็ก						
เล่ม ๑	ร.ร. วิเศษนา ๑	บุษยเรือง	๓	—	๓๐	ป. ๒
" เล่ม ๒	"	"	๒	—	๔๐	ป. ๓
นิทานเรื่องสุนัข	หลวงสันติดี ๑	สามัคคี	๑	—	๕	ป. ๑
แบบเรียนพื้นสมัย เล่ม ๑	นายเนม อิศรางกูร ๑	ฉัถษรณคดี	๑	—	๑๒	ป. ๑
แบบฝึกหัดนิสัยเด็ก						
ภาคคัน	น.ส. มณี เกตุราชนาถ	ศรีทองดี	๑	—	๑๕	ป. ๑
" ภาคปลา	"	"	๑	—	—	ป. ๑
อ่านวาดเขียน	กระทรวงธรรมการ	ร.ร. ช่างพิมพ์	๑	—	๖	ป. ๕
คัดสรวยสุภาษิต	กระทรวงธรรมการ	ฉัถษรณคดี	๕	—	๘	ป. ๑-๓
จรรยาภาคคัน เล่ม ๑	ขุนนางการอุปถัมภ์	"	๕	—	๑๓	ป. ๑
" เล่ม ๒	"	"	๔	—	๑๓	ป. ๒
" เล่ม ๓	"	"	๔	—	๑๓	ป. ๓
" เล่ม ๔	"	"	๒	—	๒๒	ป. ๔
ประวัติมจรยา เล่ม ๑	นายสนธิ สุขมาน	ศรีทองดี	๒	—	๑๐	ป. ๒
" เล่ม ๒	"	"	๒	—	๑๐	ป. ๓
" เล่ม ๓	"	"	๒	—	๑๐	ป. ๔

ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง	โรงพิมพ์	พิมพ์ ครั้งที่	ราคา		ชั้น
				บ.	สต.	
หนังสือเรียนวิชาเบื้องต้น						
เล่ม ๑	นายรังษี เทพหัสดินฯ	กรมธรรม์	๑	—	๑๐	ป. ๑
เล่ม ๒	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๒
เล่ม ๓	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๓
เล่ม ๔	"	โรงพิมพ์บรรณาคาร	๑	—	๑๐	ป. ๔
วิทยาศาสตร์						
เลขคณิต เล่ม ๑	หลวงศรีนครินทร์	ร.ว. ช่างพิมพ์	๑	—	๑๒	ป. ๑
ป. ๒	คัมภีร์, ช. ขอนสัณ	"	๑	—	๑๐	ป. ๒
ป. ๓	"	"	๑	—	๒๐	ป. ๓
ป. ๔	"	"	๑	—	๒๕	ป. ๔
เลขพีทาโกรัส ๆ	อ. เอส. สมภ	"	๑	—	๕	ป. ๒-๓-๔
เลขคณิต ป. ๑	พระเสวริม ๑	ศรีทองสี	๑	—	๑๐	ป. ๑
ป. ๒	"	"	๑	—	๑๕	ป. ๒
ป. ๓	"	"	๑	—	๑๕	ป. ๓
ป. ๔	"	"	๑	—	๑๘	ป. ๔
เลขเรขาคณิต	"	"	๑	—	๒๓	ป. ๑-๔
เลขพีทาโกรัส เล่ม ๑	ร.ว. วชิรา ๑	ศรีทองสี	๑	—	๑๐	ป. ๑-๒
เล่ม ๒	"	"	๑	—	๒๕	ป. ๓
เล่ม ๓	"	"	๑	—	๓๕	ป. ๔
เลขคณิต เล่ม ๑	พระยาภะระ ๑	โรงพิมพ์บรรณาคาร	๑	—	๓๕	ป. ๑
เล่ม ๒	"	"	๑	—	๔๒	ป. ๒
เล่ม ๓	"	"	๑	—	๕๕	ป. ๓
เล่ม ๔	"	"	๑	—	๖๘	ป. ๔
ป. ๑	หลวงสันตติ ๑	"	๑	—	๑๐	ป. ๑
เลขคณิตประถม เล่ม ๒	ขุนประสงค์จรรยา	เลขาจารย์	๑	—	๑๐	ป. ๒
เล่ม ๓	"	"	๑	—	๑๘	ป. ๓
เล่ม ๔	"	"	๑	—	๒๘	ป. ๔
เลขพีทาโกรัส	พระวิภาชน์ ๑	อักษรมณี	๑	—	๑๒	ป. ๑
วิทยาศาสตร์ประวัติศาสตร์						
เลขคณิต เล่ม ๑	พระยาเทพศาสตร์ ๑	ร.ว. ช่างพิมพ์	๑	—	๑๐	ป. ๑
เล่ม ๒	"	อักษรมณี	๑	—	๒๖	ป. ๒
เลขคณิตเบื้องต้น	นายโสภา ปาณบุตร	ศรีทองสี	๑	—	๑๒	ป. ๑-๒
เล่ม ๒	"	"	๑	—	๒๕	ป. ๓

แทนหน้า ๑๘๘ ประมวลการสอนชั้นประถม

ชื่อย่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง	โรงพิมพ์	พิมพ์ ครั้งที่	ราคา		จำนวน
				บ.	สต.	
แนวสอนจริยชาธิเบต						
เล่ม ๑	นายวังมิ่ง เทพหัสดินฯ	กิมพ็อน	๑	—	๑๐	ป. ๑
.. เล่ม ๒	..	..	๑	—	๑๐	ป. ๒
.. เล่ม ๓	..	..	๑	—	๑๐	ป. ๓
.. เล่ม ๔	..	..	๑	—	๑๐	ป. ๔
คณิตศาสตร์						
เลขคณิต เล่ม ๑	หลวงศรีตรัง ๑	ร. ร. ช่างพิมพ์	๑	—	๑๒	ป. ๑
.. ป. ๒	คัมภีร์ อ. ยอนสัน	..	๑	—	๑๐	ป. ๒
.. ป. ๓	..	..	๑	—	๑๐	ป. ๓
.. ป. ๔	..	..	๑	—	๑๐	ป. ๔
เลขมาตราต่าง ๆ	อ. เอ. สมิต	..	๑	—	๑๕	ป. ๑-๔
เลขคณิต ป. ๑	พระธรรม ๑	ศรีหงส์	๑	—	๑๐	ป. ๑
.. ป. ๒	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๒
.. ป. ๓	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๓
.. ป. ๔	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๔
สูตรเลขบวกลบคูณหาร	..	..	๑	—	๑๐	ป. ๑-๔
บันไดเลข เล่ม ๑	ร. ร. วิมล ๑	สุเต้านเนอริ	๑	—	๑๕	ป. ๑-๔
.. เล่ม ๒	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๑-๔
.. เล่ม ๓	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๑-๔
เลขคณิต เล่ม ๑	พระยาภะระ ๑	กรุงเทพบรรณาการ	๑	—	๑๒	ป. ๑
.. เล่ม ๒	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๒
.. เล่ม ๓	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๓
.. เล่ม ๔	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๔
เลขคณิตประถม เล่ม ๑	ขุนประสงคจรรยา	เลปจารย	๑	—	๑๐	ป. ๑
.. เล่ม ๒	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๒
.. เล่ม ๓	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๓
.. เล่ม ๔	..	..	๑	—	๑๕	ป. ๔
เลขรูปภาพ	พระวิภาชน์ ๑	อักษรมติ	๑	—	๑๒	ป. ๑
หนังสือภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์						
อานภูมิศาสตร์ เล่ม ๑	พระยาเทพศาสตร์ ๑	ร.ร. ช่างพิมพ์	๑	—	๑๐	ป. ๑
.. เล่ม ๒	..	..	๑	—	๑๐	ป. ๒
ภูมิศาสตร์เบื้องต้น เล่ม ๑	นายโสภา ปาลบุตร	ศรีหงส์	๑	—	๑๒	ป. ๑-๔
.. เล่ม ๒	..	..	๑	—	๑๒	ป. ๑-๔

ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง	โรงพิมพ์	พิมพ์ครั้งที่	ราคา		จำนวน
				บ.	สต.	
ภูมิศาสตร์เบื้องต้น	ขุนชาวพนม	ศรีหงส์	๑	—	๕๐	ป. ๕
ประวัติศาสตร์ของไทย	นายโสภ ปรามบุตร	อักษรนิติ	๒	—	๒๕	ป. ๕
ภูมิศาสตร์เบื้องต้น	เลียม ๑	ธรรมพิทยาคาร	๔	—	๒๐	ป. ๒-๓
เลียม ๒	นายถ่าน สกลานนท์	"	๔	—	๓๕	ป. ๕
<u>เบ็ดเตล็ด</u>						
สมุดบันทึกทางสวนของนักเรียน	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	ศรีหงส์	๖	—	๗	ป. ๕
สมุดฝึกหัดวาดเขียน ป. ๑	พระยารัษฎานุประดิษฐ์	เคอิมมัล	๓	—	๗	ป. ๕
" ป. ๒	"	"	๓	—	๗	ป. ๒
" ป. ๓	"	"	๒	—	๗	ป. ๓
" ป. ๔	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๔
สมุดฝึกเขียนภาพ	"	ประเสริฐสมุท	๑	—	๑๐	ป. ๑
สมุดฝึกหัดคณิตศาสตร์	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๔
คำรวมวาดเขียน ป. ๑	นายสง่า รัศมีหัต	ทองจีน	๒	—	๑๐	ป. ๑
" ป. ๒	"	"	๒	—	๑๐	ป. ๒
" ป. ๓	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๓
" ป. ๔	"	กมลธรรมา	๑	—	๑๐	ป. ๔
แบบเรียนวาดเขียน ป. ๒	หลวงวิศาล	ศรีหงส์	๑	—	๑๐	ป. ๒
" ป. ๓	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๓
" ป. ๔	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๔
คติไทย ป. ๑	ขุนจิตพิทยกรรม	"	๑	—	๑๐	ป. ๑
" ป. ๔	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๔
แบบฝึกเขียนเบื้องต้น	ขุนพิพิธ	"	๑	—	๑๐	ป. ๑
แบบฝึกหนังสือไทย เลียม ๑	นายเนย อิศรางกูร	อักษรนิติ	๓	—	๕	ป. ๑
" เลียม ๒	"	"	๓	—	๕	ป. ๒
" เลียม ๓	"	"	๒	—	๕	ป. ๓
" เลียม ๔	"	"	๒	—	๕	ป. ๓
" เลียม ๕	"	"	๒	—	๕	ป. ๓, ๔
" เลียม ๖	"	"	๒	—	๕	ป. ๓, ๔
วิธีแต่งจดหมายหนังสือครู	พระเสวียน	ศรีหงส์	๗	—	๒๐	ป. ๕
แบบสอนเรียงความ ป. ๒	ขุนสัมฤทธิ์วรรณการ	โสภณ	๕	—	๖	ป. ๑
" ป. ๓	"	"	๕	—	๖	ป. ๒
" ป. ๔	"	"	๕	—	๗	ป. ๓

ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง	โรงพิมพ์	พิมพ์ ครั้งที่	ราคา		จำนวน	
				ป.	สต.		
ภาพประกอบการ							
สอนเรื่องความ	ป. ๑	หลวงวิศาล	ร.ร. ข้างพิมพ์	๑	—	๑๐	ป. ๑
"	ป. ๒	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๒
"	ป. ๓	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๓
แบบสอนวิชา	ป. ๑	พระยาวิเทศ	บำรุง	๒	—	๑๐	ป. ๑
"	ป. ๒	"	"	๒	๑	—	ป. ๒
"	ป. ๓	"	"	๑	๑	—	ป. ๓
แบบสอนจรวิทยา	ป. ๑	พระยาวิเทศ	"	๒	—	๑๖	ป. ๑
"	ป. ๒	"	"	๑	—	๑๐	ป. ๒
ตัวอย่างแต่งตั้งหมาย	"	"	"	๒	๑	—	ป. ๓.๕
สมบัติผู้ดี	เจ้าพระยาพระเสด็จฯ	อักษรมณี	๑๕	—	๑๗	—	ป. ๒-๔
แบบสอนการรักษาทัว							
ป. ๑	ขุนวิทย์วุฒิ	ร.ร. ข้างพิมพ์	๑	—	๒๒	—	ป. ๑
"	ป. ๒	"	"	๑	—	๒๖	ป. ๒
แบบสอนเลขคิดในใจ							
ป. ๑	ขุนสัมฤทธิ์วรรณการ	ศรีหงส์	๓	—	๒๐	—	ป. ๑
"	"	"	"	๒	—	๒๒	ป. ๒
"	"	"	"	๒	—	๒๕	ป. ๓
คำนิมิตการคำนวณ	พระยาศรีสุนทร	อักษรมณี	๑๓	—	๖	—	ป. ๑-๔
การเล่น ของเด็ก เด็ก	ขุนวิทย์วุฒิ	บำรุง	๑	๑	๕๕	—	ป. ๑-๔
หลักการสอนวิชาทำสวน	พระยาเทพศาสตร์	ศรีหงส์	๑	๑	๕๑	—	ป. ๕
แบบสอนเขียนและอ่าน							
เอารื่อง	ป. ๑	ขุนวิทย์วุฒิ	บำรุง	๑	—	๒๐	ป. ๑

พิมพ์ที่โรงเรียนข้างพิมพ์ วัดสังเวช ปากคลองบางลำพูบน พระนคร
 พระเสริมวิชาพล ผู้พิมพ์โฆษณา จำนวน ๑๒๐๐๐ ฉบับ ปี ๑๕. ๒. ๒๔๗๐

